GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPT LIBRARY
INDEXING FOR TELUGU MANUSCRIPT

Sl.	Particulars	Details
1	Language	TELUGU
2	Material	Paper Mss.
3	Bundle Number	TEL B 0799
4	Work Number	R 2607
5	Page No (From... To)	1 to 81
6	Name of the Work	MADHURA VANI VILASAMU
7	Subject	MADHURA VANI

మధురవాణీ విలాసము

Madhuravānī Vilasamu.

Restored from the Library Ms. D. 618
in the year 1966-67.

Copied by:-
T. Sreedhara Murty,
Telugu Pandit

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః

మధురవాణీ విలాసము.

శా. శ్రీకల్యాణి సురత్నభూషలు తనుం జేర్పం దదాకారితా
నేకస్త్రీల వరించు భ్రాంతికయిల న్నేఁగోరు భావంబుఁ దా
నాకాంక్షించి నిరంతరాయముగఁ దత్ప్రాణేశవక్షస్థలం
బే కొనౌ నలమేల్దారనే గొలిచెదన్ శ్రీవేంకటేశప్రభున్. ౧

ఉ. తేమికి మేలు సంపదల విం.... సిరికన్నను మేలు పాలభవం
దామహావాప్తి కన్న భువనాధిపతిత్వము మేలు కారికన్
స్వామిభజింప మేల్బుజనవల్లికు మేలలమేలు నిచ్చి తా
నామహితాఖ్యఁ బాల్పు సతి కంచెల యుయ్యలమేలు మంగకున్. ౨

వ. పతియాజ్ఞం గనుసన్న నిల్ప సతికిన్ భావ్యంబు గుంగాన నా
తతపద్మాక్షుని దృష్టికిన్ సమాజ మిత్రత్వంబు సంధించు సం
గతి నంభోరుహకర్ణికాధిపతిం గావించు నవ్వత్పతి
వ్రత నంతొప్పదిమ లక్ష్మిఁ గొల్తు నతులైశ్వర్యప్రభావాప్తికిన్. 3.

మ. కలయంబున్వేళల నేవానర్చ త్రియంయ ఉత్తంర ప్రతిం జేసి యహా
పులుగాఁ దర్శింయ పర్ణశైతి నీక నే వయుం జేంయు తలనే బదులే
మాటపం జేంయువి నప్పవోచితని పలుకుం దీర్ప గారింబునన్
కలనంబూని ప్రమోదమూన్చిన విభుం గంగాధరుం గొల్చెదన్. ౪

చం. పాసమెపాకేంద్రు భ్రూవేణి వలపుం దలకెక్కఁ ను పైని చంద్రశే
ఖ నెనసె దారుదారుక జగామిను లంకెబు లాపరింతురా
ంతును మది నిక్ష్వచేబతె నిజాధిపువే నెదఁ బాంతుకుందుపై
మనగకుమారికామణి సమంచిత సౌఖ్యము మాకు నేవుతన్. 5

మ. తనయుల్లాఅని వాదులాడింతునుటం దాస్త్రైప కాస్యంబుమా
ర్చిన నందందది ంతుట్లకాఁ గని విమర్శింప న్నతి న్నంజుపా
లిని గాఁ నైకొని నద్దెసనే సుముఖతనే దీపించె నా నాప్పుపా
వనమూర్తిం జతురాస్యుఁ గొల్తు నిజకావ్యంబ వ్వంతుంబైతగన్. 6.

మ. శ్రుతిసీమంత విహారిణిం బృథుతర శ్రాణిన్ సుపాణిన్ స్వశీ
జితనిస్త్రేణిని నల్పరాణి నళిరాజి శ్యామవేణి న్నవా
వృత గీర్వాణిని సర్వసమ్మత గుణాస్త్రేణిం గృపాధారిణిన్
దత కల్యాణిని వాణిఁ గొల్తు మది నంతర్వాణి సంసిద్ధికిన్. 7

మ. కరనాళీధర దర్పరిష్టవ మధుం త్రైకాన్య చత్రంబునా
తరళప్రస్ఫుతి చామరద్వంతుము యుక్తంబై మహారాజసం
బరతుం దుందిలమై సమస్తభువనాధ్యక్షస్థితిం బొల్చు దు
స్తరదంతు స్త్రేను గణేశు నేను గాబతున్ శ్రీవృద్ధి వాక్సిద్ధికిన్. 8

సీ. ధీరత నెవ్వఁడు ధీరతస్థితి గాంచె
సాగము నిగమముత సాగఁ జదివి
కావ్యాని నెవ్వఁడు కావ్యానఁ జేసె సా-
లంకార లంకారకళంకమతుల

మొట్టుగా నెవ్వఁడు మొట్టుగాంతుకమున
కడతేని కడలంతాకడ లగించి
విధిగాంచి నెవ్వఁడు విధిగాఁ జదివె వేద
మాంతుతే కధిక రావాంతులంబు

గీ. నమ్మహాకాంతుని రవాంతుని నప్రమేయుని
హరివిధేయుని గణేయుని కృపానపాయుని
నభినుతామ్నాయుని సుధ్యేయుని నాంజనేయుని
శ్రీయుతు నాంతుమ్ముఁ జేయుతు నజేయుతుఁ దలఁతు. 9

చం. వితతరసజ్ఞులై తెలివి విన్నను వౌ నెడఁ బక్షపాతులై
సతతము నప్రమాణాప్పుఁ బ్రసంగము భంగమొనర్చి వాహిన్
గృతి గాని వృత్తుల ధ్వనులఁ గేవల లాంతర కల్పనాగతిం
జతురత మించు సత్కవుల సత్కవులట్లు దలంచి మొక్కెదన్. 10

చం. మనుపటి బాంతుతేయునుచు మురుకులు విర్వక తీసివేతుమే
ంతునుచు బలరుపొంపక రబుం బహుభంగుల భంగపాటపే
లనిరొండిఉయార్ష్ణ తేకపజంతుంబని చాటున శిటు రాక నెల
వ్వనికని మా కృతారసదంతా కృతి మత్కృతి సమ్మతించుఁడీ. 11

వ. అని యిష్టదేవతా ప్రార్థన సమావృత్తంబును
సుకవి సరస నృత్తంబును కుకవి పంకాంకుత్ర చిత్రం-
బునుం జేరాని నాత్మగతంబున

గీ. ఇష్టదైవంబ నీకు, నాయిష్ట మెఱిఁగి
క్లిష్టకల్పన గాకుండ శిష్టసమ్మ-
తముగ రచియింపు మొక ప్రబంధము మదర్పి-
తముగ నీకగు నభిమతార్థము నిడుదును. 19

మ. అని బోధించి విరించి సన్నుతుఁడతం డంతర్హితుండైన నే
లఁగని చిత్రంబని గాత్రమెల్ల పులకల్గా మెచ్చి నే నాప్తులం
జనుల న్సజ్జనుల న్వినం బలికి యెంతో సర్వజ్ఞులారా! ....
విన మీ రెంతో వచన మ్మరతెల్పుఁడన నాభావిజ్ఞానులై వారలున్ 20

శా. సాహిత్యంబు కవిత్వమున్ వివిధ శాస్త్రప్రజ్ఞ సత్తర్కతా
సాహిత్యంబును తత్త్వబోధమును త్రిసంధాత్మక జ్యోతిషం
బూహా చాతురి దైవభక్తియును నీకబ్బున్ స్వభావంబులై
యోహో! చింతలపల్లి రాఘవ కవీ! యోగ్యుండవే వన్నెటన్. 21

మ. అవధానంబు లనేకముల్లఘపకీ రాజస్థానముల చేసి వా
దవిధిం ధీరుఁడవై చతుర్విధ కవిత్వ ప్రౌఢిమం జూపి భూ
ధవదత్త ద్విపదమ్ము టెక్కాది బహుసత్కారంబు గైకొన్న మీ-
స్సావు నీకబ్బుమె! వేంకటేశ్వరుఁడు స్వప్నంబుం బ్రసాదించుటన్. 22

కం. దేవద్విజ గురు సుపిత్రు-
దేవతలు తెమ్మనిరి కలను దృఢముగ నదియే
యోగప్పక ఫలదంబని
భావించిరి స్వప్నశాస్త్ర పారగు లాదిన్. 23.

వ. కావున స్వప్నశాస్త్రప్రసన్నప్రదము వెన్నతి దెన్నిన పనియు
సత్ఫలసంపూర్ణంబులని యెన్నిండు నెడుపులయభిప్రాయ
సంపన్నతకున్నతంబగు వర్ణనీయతం జెన్నలరి ~~యెల్లర~~.
యెన్నబడు మదీయ వంశానుచరితం బభివర్ణింపఁదలంచి 23
యున్నవిర.

గీ. సంప్రదాయ మనుట సత్యంబతని నాభి
కమలమున బొడము కమలసూతి-
మానసమునఁ బుట్టి మను వశిష్ఠుఁడు గోత్ర
కర్త యగుట లోకకర్త యగుట. 24

గీ. ఆ(వసిష్ఠుకులమున ...) నభివృద్ధి శక్తిప
See R.41(d) రాశరాదివరుల నిపరాపరాప్తి
కొండు(కోవి) విస్తరిల్లె చింతపల్లి వారి
లని ప్రసిద్ధమై తదన్వయంబు. 25

~~తే~~.వ అందు సత్పవిత్ర చరితప్రభావ భాసమానుండు? 26
గీ? యెల్ల కవియనంగ నుల్లసిల్లు ప్రపంచ
మెల్ల దెలియఁ దనకె నెల్లయూహ్య
కవిత దుహాము రాబు గని మెప్పుగనె
నత్రుమేర నిత్య వర్తమాది ధనము. 27.

సీ. పిధమ్ము హరితత్త్వ బోధాప్తి కలప్ప-
గిరిదుర్గ లాద్దైన వరము పొక్కి

ఏ పాత్ర్మ సుకుమార తావృత్తికిని పినా-
కినిచెంత సేవింపుచునికి సాక్షి
రేపమాన్య వైశ్వర్య సామాన్యతకు దాబు
కృతి శిరస్ భూషణా కృతి(యు) సాక్షి
యొ గ్రంథకారి వంశాగ్రియాతకు ఘన
ప్రజ్ఞామహితంబైన బ్రదుకు సాక్షి

గీ. యట్టి ఘనుడే కులంబునఁ బుట్టి వారి
కవిత కవితంతె కావర మక్తి కాని వెం
నట్టి చింతలపల్లి వంశాగ్రయాయి
పల్లికి పదస్థుడై మించు బాల్ల సుకవి. 28

కం. అంతుల్ల కృతికి పాశ్చని-
తాంకుత్స విభూషణాంచు తాదిమధురిమ
న్వెంయుల్లా అత కవితా
స్వాంయత్తులు గల్గి రుచ్య రాత్మజు తెలమినే. 29

కం. అంయ ప్రజ్ఞుండు జౌగంయు
వైయాకరణులకు నవ్య వరరుచి యనఁ జాలె
నైయాయికులకు గౌతము
డై యలరునే వేంకటార్యుఁ డతని యనుజుఁడై. 30

కం. ఆ జౌగ గ్రామణికిఁ ద-
నూజా గ్రణి కొండయజ్వ. . . . . . . వి
ద్యాబి సతలాగమోన్నతు
తేజగతినే బరవసంబు లతనివె యనఁగనే. 31

గీ. అతనివలన నుదంచుమై యెుప్పె వెంకట
జౌగినాఁగ తత్వరితాగనిష్ఠు.
డాతఁ డాగమముల నవ్యాసులనఁ బ్రాజ్ఞి
యమవిద నెల్లమాంబ నుద్వహించె 32

కం. అతఁ డెల్లమాంబవల్లను
సుతునిం గోపాల . . . సురుచిరతరుణానే
హితతాత్ర ప్రజ్ఞాసం
వృతకీర్తిన్ మూర్తిఁ గనియె విమలస్ఫూర్తిన్. 33

కం. వరరుచి జ్యోతిషమున న
వ్వరరుచి వ్యాకరణసరణి వహింపఁ గటి దా
వరరుచి యని పొగడుదురె
వ్వరరుచి తేకళ్ళమత ప్రవర్తినే మూర్తినే. 34

కం. ఆ మూర్తి జ్యోతిషు(డు)
రామాబికంయుందు వీరరాఘవ గోపా-
లామిత మతి గనె సత్యపు
ధామిక శశి కౌస్తుభముల నాదవించుగతినే. 35

వ. అందగ్రజ్ఞుండగు మహానుభావచరిత్రుండు. 36

సీ. ఎవఁడు వేదపరీక్ష యిచ్చి మల్లె యనంత
రాజుచేఁ గానించె ఛత్రములు వేయు
ఎవని కవిత్వంబు వివరించి పూలరం-
గపతి రాజు నిచ్చె గ్రామపతి గాఁగ ?

నెవ్వఁడు రాఘవ నేంద్రకైకొనె రాజు
వారిచెంగట దళవాయి తనము,
నెవ్వఁడు బహుకాల మేలె నెన్నని గాం-
మంబుల రాఘవ సంబరముగ

గీ. నట్టి సకలగుణాభిజ్ఞుఁ డభినుతింపఁ
దగుడె విఖ్యాత వినాథ తతకటాక్ష ?
లబ్ధ(సకల) ప్రభావైక లాఘవుండు
రాఘవవిధేయుఁ డగు వీరరాఘవుండు. 37

కం. ఆతఁడు పరిణయ మయ్యెన్
స్వాతిన్ మొద లచ్చమాంబ నరసాంబ నటనే
శ్రీతరుణిన్ భూతరుణిన్
జైతాబ్జ గురుండు శౌరి చేకొను మాడ్కిన్ 38

గీ. అందు నరసమాంబ యనువనిజనుల నాకఁ
కీర్తి నాఁగ నాదరించు కతన
నరసమాంబ యంచెన్ నరుల కన్నం బిడ
నమ్మదల్లి నరసమాంబ యంచెన్. 39

కం. ఆ నరసమాంబయందుఁ బ్ర
సన్నత సుతు లార్వు రాకర సత్పుత్రి నతం
డున్నతిఁ గని చంద్రుం దివి
షన్నగ పంచకము పిరిని జలనిధి పోలెన్ 40.

సీ. నరసేతిహాస విశాలుఁడు గోపాలుఁ
డధ్యాత్మ ధీరతుఁ డచ్యుతాంకుఁ
డతులిత వైభవస్థితి మిన్న రామన్న
వ్రత సాహితీ భద్రి వెంకటాద్రి
యనవద్యాన ధూర్వహుం డయ్యప కొండయ్య
యతి సుశీల విదుం బయుకర మాంబ
యాగమానుష్ఠానమందు వెలిగానందు
లందఱు సంప్రదాయమునఁ గవులు

గీ. ప్రథిత సరసుల శాస్త్ర సంపన్ను లుచిత
సుగుణు లత్యంత సమ్మతులై సుప్రవెలుక్కు
లార్వు రనువర్గముగఁ గీర్తి నలవు కొనిరి
వీరరాఘవ గర్భాబ్ధి విశదమణులు. 41.

వ. అం దగ్రజుండు సమస్త గుణగణాలంకారుం డతండు. 42

మ. విలసత్పాండితి కల్పనాగతి జగద్విఖ్యాతుఁడై బాముల్
పలనాక్క శతకంబు వజ్రగిరి గోపాలాంకితం బూహచే
నెలమిం దివ్యసుమాంబరాభరణము తెప్పించఁ జేకొన్నవో
గ్నుల మేటిం గవిరాట్టు నెన్నఁ దరమే! గోపాల విద్వన్మణిన్. 43.

మ. రమానాథేశుఁడు వేంగమాంబికను నారాయణాఖ్యపాఖ్యను
ద్భవమై సెందవపత్నియందుఁ గనియెం దాశేష శాయి న్మహ
మహా భాంగరాపతి ముఖ్యనందు నిజనామప్రతి శోభాంబను
ద్భవమై యనుగ్రహుఁ డొప్పు నల్వ్రసుఖుఁ డుద్యద్విద్యవిద్వాధన్యుఁడై. 44

మ. మృదుసంగీత కవిత్వ తత్త్వముల కత్యున్నేటివాడై రాఘవా
భ్యుదయంబున్ కృతి శౌరి కల్పితముగా నూహించి దిగ్దేశరా
జదత్తాలబ్ధ దుకూల హేమ మణిభూషా వస్త్ర వాహాదిసం
పద లక్ష్మీపతి యయ్యె నెన్నఁదగవే! పెద్దోత్రి భూంరాపతినే 45

వ. ఇందు ద్వితీయగర్భావిర్భవుండైన యయ్యన్నతార్యుండు. 46

కం. ఆగమపాఠని యనుజుఁడు
ధీగమపాలుఁడు వినతి ధిక్షుఁడు మిగులన్
దాగమ మనుకూలమ్మై తగ
రాగమును విహారముంటెన్ రసికులు మెచ్చన్ 47

శా. బాల్యమ్మందుక్త సమస్తవైదికవిధి పారీణుఁడై నిత్యమున్
బ్రహ్మజ్ఞానముఁ జెంది యాగమగిరమ్ పద్యోక్తసాక్ష్యాదరం
బ్రహ్మాత్మాదిక వాక్యబోధనకళాపారీణుఁడై యంతటన్
బ్రహ్మాత్మైక్యము నిష్ఠ నచ్యుతుఁడు సద్బ్రహ్మైక్యతత్వర్తియనే. 48

వ. తత్తృతీయగర్భసంభవుండు. 49

కం. రామన్న సత్యకీర్తుల
రామన్న వివేకశాలి రాజిల్లెను మేల్
రామన్న నగని తనసరి
రామన్న బుధాళిఁ బ్రోచి రసికోత్తముఁడై. 50

వ. తచ్చతుర్థ పంచమ సంభూతులగు నయ్యప్పకొండయ్య
ప్రవేణులు ప్రతాపవిద్యానిధులై విలసిల్లి

మ. చతురుండై యవధానముల్ గరపి దేశాంబుల మెచ్చ న్మహా
న్నతుఁడై యప్పకవీశ్వరుండు గిరింతు న్నాశవతంసంబునం
దతివిద్యానిధి సాహితీనిపుణు రాజాస్థానసంపూజ్యు నం
చిత వాగ్ధాటి ప్రబంధకర్త కవిసంజీవాఖ్యుఁ బుత్రుం గనెన్ 52.

శా. శ్రీఖ్యాతుల్ గనఁ జాటువేల కవిసంజీవుండు చంద్రాంగదా
ఖ్యాన ప్రముఖ ప్రబంధములు భూపాలాంకితంబుల్ జగ
ద్విఖ్యాతంబుగఁ జేసి చెందె శిబికాదిత్వం గదై కావళీ
ముఖ్యాలంకరణాదు లెన్నఁదగవే! భూవిందదేంరుప్రథన్. 53

వ. అ.... కవరజననుం డంయ్యు వరజనసుం డగు యోగా-
నందఘనుఁడు రఘునప...... నులందుఁ గావ్యప్రకాశ-
కుం డఖిలబుధాళింయుం దా....రీతి సత్త్వసుగతులందు
చతురానన నిరూఢి చిరభాగలందు విశేష నియతి సాధ-
నములందు సర్వజ్ఞతాసన్మూర్తి జాతవేదుఁడు సుబిత్వది
గతిని అమితాప్రచక్రంబులందు జగద్బంధుఁ డావెలాదనుమ
బావనాఖ్యుఁడును. 54

సీ. నిశ్చంతార్థద మంత్రపునశ్చరణలు
చేసి నిగమాగమపాలధి దాసికెక్కి
స్మృతిపురాణేతిహాసవిజ్ఞతఁ బ్రసిద్ధిఁ
బొంది వెలసె యోగానందబుధవరుండు 55

శా. ఆకాగానందుఁడు వేంకటాంబ సుత సాధ్వాత్మనే విహరించి త-
ద్యోగాప్తినే గనెఁ జెన్నంతార్యు నరసింహున్ రాఘవాఖ్యున్ మహా
భాగున్ విశ్వపతిం దనూజులఁ గళాభావజ్ఞుల ~~సర్వజ్ఞ~~ స్వంహితా
యాగహాజ్ఞుల నౌచితిజ్ఞులఁ గవితాభిజ్ఞుల న్సత్వరినే. 56

వ. ఇట్లు పుత్రపౌత్రాభివర్ధితంబైన తదర్ధఘటరంబు-
నకు మధ్యకతంబై బుషిసప్తకంబునందుఁ గౌశికుల
రత్నాకరసప్తకంబునందు క్షీరార్ణవంబు చందంబునఁ దురీయ
గర్భప్రాదుర్భవుండై భద్రవిద్యన్ముద్ర నిర్నిద్ర సురాద్రియగు
వేంకటాద్రి మహాభాగధేయుండు. 57

సీ. వేదంబులకు శివము వేదాంగములకు శివము
ఇతిహాసములదేవు స్మృతుల . . .
ఆచారములవాటి ధీచర్యపరిపాటి
వాచారముకు తోటి వారి వేటి.
చౌవ్ తేజంబుల దివ్య సంహిత పదిసన్న
కావ్యరూతికి నవ్య కవిత మిన్న
. . . మంమం మాత్మ కర్మతత్త్వము బత్మ
నిర్మలత్త్వము చెత్మ నేర్పు కత్మ
గీ. తగు నవంగ సర్వతంత్ర స్వతంత్రుఁ డగుచు
వెలసి సత్సత్ప్రవర్తనల్ వినతిసేంతు
సకలభూపాలసంస్థాన సంపదేంతుఁ
దమిత రుచిరవి శ్రీ వేంకటాద్రి సుకవి. 58

శా. దివ్యర్షిప్రకరంబు వెన్నువెత నాదిస్సిత్తె వెవ్వఁడు సం-
స్తవ్యం డెవ్వఁడు బ్రహ్మలందు సృజనస్వం దించు నీధాత్రికే
భవ్యుం డట్టి ఘనుండుఁ గశ్యపుఁడు తత్ప్రఖ్యాత గోత్రంబునం
దవ్యాజంబుగ చారువెల్లి వారనెడి వంశాఖ్యం బొంది రుద్భూతులై. 59.

కం. చిరివెల్లి వంశజ్ఞులనఁ జా-
ల్పరి వెల్లిత దోష తెల్ల సింహ ప్రముఖుల్
మఱి వెల్లివిరిసి కీర్తా-
ధ్వరి యెల్లయు సంగము కుసు దనలయుం డగుచున్. 60.

ఉ. ఆ చిరివెల్లి శేష విబుధాగ్రణికిం దగు శాంతమూంబకున్
ధీచతురైన వేంకట ఫణి ప్రభుఁ డెల్లయ దూరంతాఖ్యులై
తోచిరి సత్వరాత్మజులు తోచిరి ముప్పురు కూఁతులందు స్వ
శ్రీ చికి చర్య లక్ష్మమ ఘనంబుగ లక్ష్మి నెపోలెనెన్నికనే. 61

సీ. రుచిరశేఖావర్తరూప సూచిత శుభ-
లక్షణైకవిడంబ లక్ష్మమాంబ
కులకామశీలాది కలనా విచిత సాధు
లలనా జనాడంబ లక్ష్మనాంబ
యాత్మేశ్వరానుకూలాన్న సూనృతా మహి-
మా ముఖప్రతిబింబ లక్ష్మనాంబ
యాశ్రిత పోషణానవమిత శశ్వద్దూరా
లక్ష్మి సమాదంబ లక్ష్మనాంబ

గీ. లపన నిరసిత విధుబింబ లక్ష్మివరాంబ
లసితధృతి భూధరకదంబ లక్ష్మివరాంబ
లలిత సత్తరక్షనికురుంబ లక్ష్మివరాంబ
లలి వెలసె వేంకటార్యుని లక్ష్మివరాంబ. 62

కం. ఆ లక్ష్మిదేవి సుద్వహ
~~మై లక్ష్మివేంకటార్యుఁ డెన్నికకెక్కెన్~~
మై లక్ష్మివేంకటేశ్వరాకృతి ఘనవి[illegible] ?
ద్యాలక్ష్మి ధురీణుండై
యా లక్ష్మివేంకటార్యుఁ డెన్నికకెక్కెన్. 63

కం. ఆ లక్ష్మమాంబయందు ద-
యాలక్ష్మీప్రియుఁడు వేంకటార్యుఁడు గనియెన్
బాలామణి నరసమను గు-
ణాలంబను వీరరాఘవాఖ్యుని నిద్దన్. 64

సీ. జాముల నశతకంబు సంధించి కంకణా-
దులు గాంచి వలరాజు దుర్గమునను
బహుళావధానముల్ పఱపి నాలుగు నకల
తేజి నందితి మల్లధీరు వల్ల
వాగ్ధాటి సంప్రీత దిగ్ధరాధిప దత్త
వస్త్రవాహనముల వార్త గంటి
కూప వాపీ తటాకోపవనము లెన్నొ
స్థిరకీర్తిఁ జెందితి వురుతరముగ

గీ. సకల భూపాల సంస్థాన శంసితంబు
నిజ చతుర్విధ కవితాభిషేకము పొంది-
తి సమార్థోకనాపూర్ణ దిక్ప్రదేశ
వీరరాఘవ! నీ సరి విబుధతతి. 65

చం. పొలుచు కవిత్వవిద్య కగు పుట్టినయిల్లు భవద్గృహంబు మా
కులమునఁ బుట్టి నందఱును గావిదు తేయుకువారు దాలన్
పలఁకల నీవె ముఖ్యుఁడవు పొందితిఁ బండితసార్వభౌమ! బిం-
తలపల వీరరాఘవ! సదా హృదయస్థిత వీరరాఘవా! 66.

శా. శాండిల్యోజ్జ్వల గోత్రజుండు మిగులన్ శాంతుండు గంగాపురీ
కాండు శీలతుల పుత్రికాష్టకము నాకాంక్షిత్వ సుప్రతుం గాంచి వే
ఖ్యుండనే రామయుండు వారింతుడ నెంతో దల్లికిం బ్రేమయుంతుం
దుండు స్దాని సరస్వతీ పతిని నిందు ద్యావాపై కూర్మితో. 67

చం. పటుతర భక్తి శేషగిరి భర్త వరంబు ప్రతిజ్ఞఁ జెంది వేం-
కటరమణాది పుత్రులను గాంచితి వేంకటశౌరిపట్టివై
స్ఫుటమతి వేంకటప్రభునిఁ బుత్రుని గాఁ గయికొన్న నీదు శ్రీ
పటిమ నిపుం డెఱుంగఁ దగు బ్రహ్మవు గాదె! సరస్వతీపతీ! 68

కం. ఆ వెంకటరమణాదుల
పాండిత్యమున స్వసోదరప్రియము వృత్తిన్
దా వెలయుదు రన్నన్న సు-
భావ వివర్ధిత నిజప్రభావాన్నతుడై. 69.

చం. మునుముకుందదర్శనంబున సమూర్జిత సంతతి నిచ్చె నట్టి యా
చనువున నీ సుదర్శనము సంతతి నింపునే కాద యున్నవా
ననునుడు ప్రసన్నుఁ డవౌదు నటు గావున సంశయమేల నేమనం
బనువుగఁ జేసి చేయుము యొక యద్భుతిమద్భుతిభ ప్రబంధమునే 70

మ. బహువక్త్రత బహుకాలమునే బహుగతి న్వ్యక్తశముఖ్యుల్లనా
మహుతెన్నే స్తుతి చెక్రసేయుని హరి న్నాబాఁటి బాల్యత స్తుతిం
పహితంజే యున నేల బాలుఁ డెటులనే భాషించినం దంత్రి బం-
ధుహితుత మెచ్చరె యట్లనే దు కృతి ధన్యత శౌరి మెచ్చందగునే. 71

కం. పదచిత్ర మర్థచిత్రము
పదపదరసబంధురంబు బహుజనహార్ద్యా
స్పదముగ రచియింప మునీ
హృదయము రంజిల్ల ప్రబంధ మిఁకఁ దరవేలా! 72

గీ. తన సుదర్శనమునఁ దత్పదధ్యానంబుకుం
దానరు ననుచు శౌరి యునుట నిక్క
మా సుదర్శనాంశుఁడగు నర్జునామ్యుఁ ప్ర-
శంస చేయుము మదింపు సముచితంబు 73.

సీ. రణభంగమున్ బాపుమయ ప్రణభంగమున్ బవితమా-
రణ భంగమున్ బాఁచి భద్రము లానంగు
జలక్షితి దుష్టరాజులక్షితి కృతవక
జ్జలక్షితి నణఁచి తేజంబానంగు

అకబాధ న్మేరనారక బాధ వహ్ని బా-
రకబాధ లణఁచి సామ్రాజ్య మొసఁగు
గ్రహశంక శాత్రవగ్రహశంక పాపసం-
గ్రహశంక లణఁచి భాగ్యం బొసంగు
గీ. నేమమని హరి సంస్మరణమున్న మోక్షు చరుప్
కార్తవీర్యార్జునుని చక్రవర్తి వరుప్-
చరిత కృతి సేయు మది నీవు చదువువారి
కెల్ల నభిమత సిద్ధియౌ నొసఁగఁ గలదు. 74

కం భయహారమునే జయకరము
స్వయతరమీ కృతి పఠించు నరులఖిలసుఖా
శ్రయులై సత్ప్రియులై యశ
స్వియులై తనరుదు రని శౌరి వరమొసఁగె దయన్ 75

కం. కృతి భర్త నరయ నన్న-
క్షితి భర్తల నెన్న నా! యసి! యతఁడె మహా
క్షితి భర్త గాన శౌరిం
గృతి భర్తను గా నొనర్చు కృతకృత్యమతిన్ 76.

కం ఇహపరము లిప్పరిచిన ?
నిహమె పరమివ్వరంత కెవ్వరుఁ డైతే
ఇహ పరము లిచ్చుఁ గావున
నహహ! యల్పుల నుతించు టల్పమె కాదే! 77

కం. కలకాలము సేవించిన
ఫలకాలము నున్నశక్తి, శ్రమపడి యనామా-
యలకాశఁ బొందెడి యేటికి
యలరూపములన్ భజింప యలకాపతులై. 78

చం. ప్రతిపద చిత్రకూటముల పద్యగతిం బ్రమదాప్తిఁ జెందు క
ప్రతిరస వృత్తి పాకమృత రాశి నిబంధనఁ జేఁ బరాశంసా
ప్రతతి విశేదనైక సులభంబగు కావ్యము నీదు పేరితా
జతపడఁ జేయుమిదె వృదు వచస్థితి రాఘవ వీరరాఘవా. 79

వ. అని యిట్లు చిత దిష్ట ప్రదిష్టులై యభీష్టంబుగా శిష్టుల
శిష్టులు నేతాదృశ స్వప్న చేష్టయను మదీయాష్ట పురుష
పర్యంత వంశాను చరితంబును స్పష్టంబుగాఁ దెలిపిన
నేనును దదనుగ్రహంబును భగవదనుగ్రహంబును నేకీభ-
వించెనని యానందంబునం బూర్వజన్మకృత సుకృత
విచక్షణంబున శ్రీమద్గురు కటాక్ష వీక్షణంబున నవిశ్వస్య
విశ్వంభరా జంభారి కథా ప్రారంభ విజృంభమాణా
మానసుండనై. 80

॥ షష్ఠ్యంతములు ॥

కం. ఏవంవిధ స్వైకజన
తావన తావనత దృగ్రసాప్రతికిఁ ద్రుంయా
పావన బృందావన సం
సేవన హిత పాదయుగ విచిత్రాకృతికిన్. 81

కం. తరుణారుణ కిరణారుణ
తర కౌస్తుభ రత్న కలిత తత వక్షునకున్,
శరణాగత భరణామిత
కరుణాంచిత వాసరాది కంబాక్షునకున్. 82.

కం. గోతాలవనోరరీకృత
గోతాలభ్యస్మారి మణికి గోపతిస్తుతికిన్
గోతాహిత పుతాలత
పతామిత కరుణునకును భవహరణునకున్. 83.

కం. వికటోరచ్ఛకట శత
ప్రకట మారప్రళయ మోహ బాల్యనకుఁ బ్రలం
బక వత్సక బక కుత్సక
వికసత్సకలాంగ హరణ విధి లౌల్యనకున్. 84

కం. ఊరుద్వయ నసరావర
నీరక్రీడా వినోద నిఘ్న సమస్తా
భీరిక చ్ఛర తంత్రక
చౌర్య నిర్నిద్ర మతికి శతధృతి (స?) స్తుతికిన్ 85

కం. స.... చిరాంచు గిరా శిఖ-
ర బుంఫీశ్వర చిత్త సంచరణ శీలునకున్
ముర దానవ మర్ద్నా....(చి)
చ్ఛర జాలన కఖిల భక్త జనపాలునకున్ 86

కం. అశ్వరసదురగారికి
నశ్వస్త్రసజలజదక్షిణాహరికి చిరవా ?
రశ్వధికదురుశరిరిక
రిశ్వసనాదస్ఫురస్వరేంద్ర . . . . చ్ఛరికివే. 87

కం. శ్రీమదలమేలుమంగా
భామాకుచకలశముద్రిత భాస్వదురస్థా
శీమకరీరేఖావిళ
తామల వక్షునకు వేంకటాద్ర్యక్షునకునే. 88

వ. అర్పితంబుగా నాయొనర్పంబూనిన మధురవాణీ విలా-
సంబను మహాప్రబంధంబునకుఁ గథాసంబంధం బెట్టిదనిన. 89.

ఉ. శ్రీపతిసేవకుండగు పరీక్షిదిలాపతి శ్రీశుకునే బుధ
పాపకుఁ గాంచి త్రైజగ జంతుచక్రుల నిట్లను నోమునీంద్ర! ప్ర-
జ్ఞాపరచక్రవర్తులఁ బ్రశస్తుల నేర్పునఁ దెల్ప వింటి ది
ఙ్ఞాపితకీర్తిమూర్తి నిఁక నష్టునిఁ దెల్పవె! సార్వభౌమునిన్ 90

వ. అని సమ్మదంబు (మ్ము) ప్రమ్మ నెమ్మ నానందకందళితుండగుచు. 91

ఆ. వె. కల్మషాపహంబు కల్యాణదంబు చూ-
రాది దుష్టభయ నివారణంబు
నష్టవిత్తలాభ మిష్టదం బెప్పని
చరిత మదియు తేటపడఁగ వినుము 92

తే. కరము వేగమున్నవను శత్రుగణము నణఁచు
కరము వేగమున్న కాను నృపాఖండబలము
కార్తవీర్యార్జునుండె కాక కలఁడె! యితఁడు
లతని వర్ణింతు వినుము ముని యతి నుతించె 93

సీ. శ్రీకరోన్నత వజ్ర శిఖర సంచిత రత్న
కలనా విజిత తారకా గణంబు
హాటకాంచిత సౌధ కూట కోటీ విరక్త
సముదగ్ర కులశైల సంచయంబు
గోపురాగ్ర సువర్ణ కుంభారుణ శత శత
ప్రతిపదాకులిత ప్రభాకరంబు
చలదురు ధ్వజపటాంచల మరుద్వలన ని
శ్శేషితామర సర్జ్ జీవనంబు

తే. ప్రస్తుతింపంగ నదియొప్పు సమస్త వస్తు
విస్మృతాత్మీయ వైభవ విజిత భజిత
దిక్పర పురాయుత సదేశ దివ్య విపణి
భూపురం బగు మాహిష్మతీపురంబు. 94

మ. పురసౌధాగ్ర చరద్వధూ పదయుగ ప్రోద్యన్మణి స్ఫార నూ
పుర సంజాత మహాధ్వనాదకలనా మోదాగత స్వర్ణ సం
చర చంచూపుట సక్త భర్మమయ కంజాతైక నాళ విభా
సుర కాదంబక పంక్తు లట్లు పరగతే శోభిల్లు నచ్ఛాకృతిన్ 95

ఉ. ఆకస మావరించు వరణాగ్రము గాదు రసాతలంబు న
స్తోకతఁ బర్వఁజాల పరిఖాంతము గాదె యదంబి భావింపం
దేకత విస్తరిల్లుఁ బుర మెన్నఁ ద్రివిక్రమరూపు దాల్చి మ
ల్లోకము నాక్రమించు హరిలోక హితంబుగ నొంచి యొప్పుగన్. 96

చం. అరిహితుఁ డాప్రభాకరుని యుగ్రత యెంతని గెల్వఁబూని వే
ము... ప్రతిగా సహస్రకరమండలికిం గరకొట్టిఁ జూపు న
ట్లరివిజయ ప్రభాకర సముంచిత హర్మ్య సహస్రపంక్తి బం
ధుర మణి భర్మకేతన వినూతన దీప్తిఁ బురంబు చెన్నగున్. 97

చం. పగ లానరించి నాంచు మమ్ముఁ బంకజబాంధవుఁ డంచు దాని గె
ల్వఁగ బంటుటం బాసంగదని వప్రము దాపుగ నిల్చి గుంపులై
మగటిమిఁ జూపు చీఁకటుల మాడ్కిఁ బురి న్మఘవ న్మణీ ధగ
ద్ధగిత విశాల సాల కలితద్యుతు లభ్రముఁ గప్పు నొప్పఁగన్. 98

ఉ. కాంతు పయోధరంబుల తెఱంగు చనుంగవ లగ్రలక్ష్మినై
హాంతుప కాంత షెన్నెడులంతుందము సన్నము లైన మధ్యముల్
పొంతుక సందు గూండ్లు గాను పార్శ్వపు పలుగను కంఠము కృతిం
గూంతుచు వీటి కామ్మటుఁ గలకా మ్మల కామ్మలఁ బొలె నొప్పఁగన్ 99

మ. ఘనదానాంబు రుఖరీ పరివృతము లై గంధేభంబు యాధంబు లా
యున్నత శీకాడుచు ముప్పుచుం దిరుగఁగా నత్యంత గంభీరతం
దనరారుం బరిఖాంబు పూరములమై నాకాది నానా నగేం
ద్రనికాయంబు ధరించు మించు జలధి పోలికన్న మొగ్గింపుచున్ 100

ఉ. భూరి గభీర ఘోషము జలపూరము లొప్పి వరణాగ్ర చిత్ర క
న్యారుచి తోలఁ దాపఁ గని యుండు నహిప్రభు లాత్మ బానిస
వారములందుఁ జేరఁ బనిపూరు లభించమి నిందు నందుఁ బా
వారికి జిహ్మగత్వము లవశ్యము లౌనని యెంతు రప్పురిన్. 101

సీ. షడ్దర్శన నిరూఢిఁ జదువు సర్వజ్ఞుల
    పరవస్తువుల కాసపడని శుచుల
పటు సమనోరమ ప్రతిభావంతుల గలకవుల్
    పుణ్యజనాప్త తో బంధ గురువుల
పాలుభాకర ప్రతిభా స్థిరా హోనుల
    కృతి నేకముఖమున గెల్చు బ్రహ్మ-
లకలంక సంపత్తి నలరు కళానిధుల్
    వేఁగి మిన్నందని వేదమూర్తు
గీ. లనుచు జను లెన్న పడి సన్నలను ప్రసన్న
మతుల సమ్మతు లతి దంతాకృతుల . . .
క్రతు శత ప్రేత విధి శత క్రతులు గలరు
సరవి భూభాసురులు మహాసురులు పురిని 102

చం. తలఁ పరు చక్రబంగగతి తామనుల న్నెలయింప రెన్నఁడున్
గళ చెడరుస్తుఁ గాల్వ రెదుగం గమలాప్త్రు లతిప్రతాపులై
చెలఁగుదురెక్కళంకమును జెందరటంచును వీటి సాటివా
రలు వినుపింప శౌర్య మృగరాజులు రాజులు గెల్తురాజులన్ 103

చం. తనకులజాత పిశాచులు నిధానము తెన్నఁగ నాటనేసితే
దినమున సమృద్ధి చాలదొకదిక్కుఁ బ్రవర్తకమాటపాటలన్
మనుబలమెల్ల భిక్షుకుని వైరి త్రినేఁ దాబ్రదుకుంగఁ జేరుఁడే
ధనమును మనసాటింతుం త్రిపురి నార్వలపార్వలఘోర్వధైర్వవ్రతై. 104

చం. గానబున నేరులన్నింటను గూర్చి ధరాష్ఠఁ గప్పుచునే పిరుల్
దనరఁగఁ గాంచి పొంగెడి సుధామయమూర్తులు వేటి శూద్రులా
వననిధి మెచ్చఁ బారు పెఱవాలికి లేనయి తాపసముద్రఁ దై
తనరుచి దప్పి పొకఁబడుఁ దానని ధుర్వనిరంకు నార్ధ్నతన్ 105

మ. శ్రుతింతుం దుర్భవమై బహుశ్రుతులమై శాభిల్ల పద్మంబిత
స్థితిపై సుతలాట దానవరాశి సుకరశ్రీఁ జెందు మహాభద్రసం-
తతికిం బద్మజుఁడేల చేసెనా కాంక్ష మాతం గర్వవిట్లుంచుఁ ద
త్ప్రతి పోరన్ మెయి పెంచినట్లు పొడవై క్రాలునే గజంబుల్ పురిన్. 106

చం. పరువడి నన్నిదిక్కులను బాఱఁ బ్రవేశము నేకభంగులన్
బరువిడ రాత్రులంబునను పార్థులఁ దాటఁగఁ జొక్కళింపఁగా
నెఱుఁగ నధీశు నాందినివహింప సహింపవ్ర గ్రుంగు నేరక
న్నెరదరఁ జేర్చ తేమనిగణింప నినాశ్వములం బుకాశ్వములే. 107

కం. అరదంబులు విమతము నా
దరదంబులు నేమి నినద తర్జిత గర్జా
చరదంబులు కకుబంత
ద్విరదంబులు బెదర నెమరు దేటము వీటన్ 108

చం. నెఱవగు మేడలం బొలికి నిద్దపురంగు కికేట పచ్చరా
మెఱుఁగులు తేఁట మేఁతని తమిం దొరకాండ్రనిటెంకి జింకత
త్తరమునఁ ద్రాక్షలనికలగు సుధాప్లుతి చేతన వృత్తి నొందుఁ జి
త్తరువుల మాడ్కి నందు బొమిదాల్చి నటింపుదు రాటకత్తెయల్. 109

చం. అలరుచుఁ జంద్రశాలల వితానవళి నెమ్మదిఁ గూర్మి పేర్మితోఁ
గులుకు వితానిగబ్బి చనుగుబ్బల నాత్రి రతిం దెమల్చిన
వ్వెలఁదుల మువ్వారం బెదల వేచుచుఁ జెంగటి వేల్పుబోటి మ
మ్ముల విరిదు మమ్ము లమ్ము కాని ముమ్మడి గ్రమ్మెడి కమ్మఁ దెమ్మెరల్. 110

సీ. కలికి బిత్తరి చూపు గులుకు వేల్పు నెలంత
లానరు చెన్నెడ కొంచ నురగకొంత
లాస్య చాతురి మించు నలకింపు రుష భామ
లరు జివ మొనలూఁ బిత్తరుపు తేమ
లాడపు నిశ్చలపు వేల్ల అపు క్రొమ్మెఱుఁగులు
పసిమి తావి నెసంగు పసిఁడి కరగు
తే. తలనల్వగు మిచోంతు చెలువంపు కొపుల
మ్మదనుఁడు మెయిన చూపు మాంతు రూపు
గీ. లగుచు ధనధాన్య గోగజాద్యఖిలవస్తు
లక్ష్మ లభినత సాకార లక్ష్మీ వృత్తిఁ
జెలఁగి కనుపట్టి రనఁగ మేమ్నరులకెల్ల
వసతులై పొల్చు రవ్వటి వారసతులు. 111

గీ. మిన్నునంతు వేడల మీఁదంగ నెన్నఁదరమె!
యట మెఱుఁగు బోండ్లు మురజారభటి నటించు
తీరు చెంగట జలదగర్జారవముల
మెఱుఁగు లల్లాడుటంయు నేరు పడుచుటరిది. 112

కథ?
సీ. తమిన్నకె చెమ్మ.... గలఁ గ్రమ్ము నార్మికలు నా
నడుటు చన్నెలఁ బమెన్నదలు పొదల
విరికామ్నలను తేఁత వెన్నెల పొదలించు
కితి మైం గందంపుఁ బూఁత దనరఁ
గవచకోరకములఁ గవిందు క్రొంజికటి
సరణిఁ గప్తాయిఁ గబ్బలము లమరఁ
బద్మనిదళరాబఁ బఱగు తుంపురులనాఁ
దాఢరుమైబె మంటబిందువుల దారఁగ
గీ. నంచబాదలమించు రాశించు నూపు
రధ్వని చెలంగఁ బద్మాకరములఁ బాతెఁ
బ్రొద్దు పొద్దునఁ గమలాక్షు పూబవేళ
మెలంతు మెలంతాత్ర పిండు పూవిలతుదండు. 113

సీ. ఎత్తులు చూతుఁ జే రెంత్రవే! యన నది
రెంత్రాదు .... పూగుత్తు
ఆడ
చిగురాకు ... ది రెండ సేంతువే! యన వేంటి
సరసులు గనునది తెరవఁ దగునె!
విరివింత గట్టనే నిరతి సేంకుదు నన
నది నీవి వదలక కుదరదండు

పరువె పువ్వుదాన్ జివికె జీఁరింపవే! యన
నే(?)పొతఁగాంతు మీాయులరు తాచ్చు
గీ. లనుచు సరసంపు నెఱసొంపు ననుకరింపు
పలుకరింపుల నలరింపు పట్టణింపు
సరులు విచ్చు మిటారంపు సతుల పెంపు
అంపు నింపవె! జడదారి గుంపులకును. 114

సీ. వలరాజు నిండుకొల్వలరించు చావళ్లు
మారసూను మూపులై యొళి బంతుళ్లు
అంగజు దినుసు చేపరించు నంగళ్లు
విరిమొన జోదు చిత్తరు నగళ్లు
మదనుని బిరుదు పాఁజదువుల పరువళ్లు
మీను దాల్గార తఁగ వేలుపిళ్లు
చిలుకరాతువజేరు బలముల పొదిరిళ్లు
నలరంప వింత నైపుల తగళ్లు
గీ. నించు విల్కాని సకలప్రపంచములకు
నెలవు లనుపమ శృంగారనిధుల నంగ
ముదమొదవఁ జెలంగు నమన[illegible] దన నపన
పవనభవనంబుల పురాపవనతతులు. 115

వారి
సీ. ఘనతర్కసంక్రాంత గంభీరంబు
స్ఫుటపుండరీక సంశోభితంబు
మణిమయం ...... న మహితాగ్రభాగంబు
శశ్వద్ధ్వజవితాన సంకులంబు

గీ. మిన్నా అంతు మేడల ఛేదంగా దెస్సందరమై!
యటు మెఱుంగు బొండ్లు మురభారభటి నటించు
తెరు బెంగటా జలద గర్జారవముల
మెఱుంగు లల్లాడు టంచు నేరు పడిచు టరిది. 112

సీ. తమిన్న కెమ్మె ధ(గడ?). . . గలఁ ప్రవ్మునగార్కి కలనా
నుడుటు చన్నెల బహెన్న దల పొదల
విరి నావ్మలను తేఁత వెన్నెల పొదలించు
కతి మై గందంపుఁ బూఁత దనరఁ
గవ చకోరక ముల గవింపు క్రొంజికటి
సరణిఁ గన్గొంయుఁ గజ్జల ములమరఁ
బన్నిన దళరాబాఁ బఱగు తుంపురుల నాఁ
దారు పైని చెమట బిందువుల దారఁగ
గీ. నంచ బాదల మించు రాశించు నూపు
రధ్వని చెలంగఁ బద్మాకరములఁ బాతెఁ
బ్రొద్దు పొద్దునఁ గమలాక్షు పూజ వేళ
వెలయు వెలయాత్రపిండు పూవిలు తుదండు. 113

సీ. ఎత్తుల చూతుఁ జే రెత్తవే! యమున నది
రెత్తరాదు . . . . పూగుత్తు
చిగురాకు . . . ది రెండ సేయువే! యమున వేంటి
సరసుల గనువది తెరవఁ దగునె!
విరివింత గట్టినే నిరతి సేయుదు నన . . . .
నది నీవి వదలక కుదరదందు

పరువె ప్పుడో జనికె ఉంకింపవే! యమున
స్నేహపాశఁగాం తువిమా యులరు తాప్పు
గీ. లమచు సరసంపు నెఱ సొంపు నను కరింపు
పలుకరింపుల నలరింపు పట్టురంపు
సరుల విల్చు మిటారంపు సతుల పెంపు
అంపు నింపవె! చదరాని గుంపులకును. 114

సీ. వలరాజు నిండు కొల్వలరించు చూవళ్ళు
మారి సూను మూపులై యురి బంతుళ్ళు
అంగబ్బు దినుసు చేపారించు నంగళ్ళు
విరివైన జాఁదు బత్తురు నగళ్ళు
మదనుని బిరుదు పాఁజదువుల వరువళ్ళు
విహారు దాల్దార మఁగ వేలు వీళ్ళు
చిలుకరాతువచేరు బలముల పొదిరిళ్ళు
నలరంప వింత నైపుల తగళ్ళు
గీ. నించు విల్కాని సకల ప్రపంచములకు
నెలవు లనుపమ శృంగార నిధుల సంగ
మద మెదవఁ జెలంగు సమ దిక్ప్రదన నపన
పవన భవనంబుల పురోపవన తతులు. 115

సీ. ఘనతర(వారి)సంక్రాంత గంభీరంబు
స్ఫుట పుండరీక సంశోభితంబు
మణిమయ . . . . . న మహితాగ్రభాగంబు
శశ్వద్ధ్వజ వితాన సంకులంబు

సరసపల్లవంబుత శ్యామానుకూలంబు
సురతరరాజ వాంఛోత్తరంబు
సుశ్లోకపరిపాలనముగ్రాహి స్మృత్య
ముత్తుటసారంగ ముయూధనిత్య

సీ. మగుచు సరసుల వేలమి వలరుచక్రి
వర్ణుల విహారమునకు జీవనముగాగ
నె సంగ పురలక్ష్మితో సాటి నైనదుము మహిమ
గతెం సమాలాకర శ్రేణి వెలంసు బరిది 116

మ. వివిధా... ... రమునిల్లి తద్వ్యఖ్యాతి సంపత్తినై
భవలక్ష్మి ... దిగంతి మహిమ పెంచిండగు బట్టణం
బు వినూర్జుంబున కీర్తి సంఘములు ప్రోప్రై చెంత వేష్టించె నా
నవగాథంబయి పూర్వుదాటల తమోహ్య ప్రింపదగు స్వల్పదనే 117

ఉ. శారికటనే శుకంబులను శాలవనంబుల పాలు గేరుచున్
బాలు కొండ్రాల వారి నుమ బట్టల చెల్మికి సారె సారెకుం
జేరుట గాంచి చిత్రమని చెప్పుల దకిర సారపాలకా
వారము గాంచి పొందు తెర బాలికి విశావిక నవ్వి రవ్వరినే 118

కం. ఆనగరి పూర్ణధర్మవై
యానగరిపు భటుడనాము దగు కృతవర్మున్
దానగరిపు క్రియునే తెన
యానగరిపురాధిపుర సరాదిమ నృపుండై. 119.

సీ. సాకార శాంతి సాత ... క్రాంతి సాం
గముసాజ కాంతి సత్వముల దాంతి
తనువగు ధైర్యము త్యాగంపు శౌర్యమా
పాదితౌదార్యము పతిల చర్య
జవసత్వముల బాట చతురత్వముల జాల
జగమేల మేలరి జనుల పాల
ధూర్వ మాత్వము ప్రోగు దారతసంబుల బాగు
తుల దూగు సాగు చెల్వులకు సోగు

గీ. దంతుకు సుదయము మతి మితి ధర్మమర్మ
మఖిల గుణముల శమని యగు నెన్న
నలరు హైమాంతు వసుధేందు గాహమవకృత-
వేర్మ పుమునే దగు నక్కృతవర్మ పుమునే దు. 120

సీ. ఏ తత్వవిదు నీతి శీతి నీతి యెనస్చి
కావ్య ప్రకాశికా కల్పమండెన్
నే కులస్వామి సుశ్లోక పాకంబచి-
నందింప గువలయానందమండెన్
నే తర్కజ్ఞు నిఖిల రసాతిధురత సార్వ
భౌమమాంక విజయ ప్రభావమండెన్
నే కృపాతార్థు గుణాభివృత్తి గణింప
వర సుమసారమ స్ఫురణ మండెన్

గీ. నెందు ధరబుండు దన సాటి నెనయువారి
నెందు నాకలేతి సుస్న యకునీత సార్థ
నాము కృతవర్మ నృపతి నెన్నంగ దరమె!

యతని చరితలు క్షితి బహుకృతులు గావె! 121

సీ. సమదభూభృత్పక్ష సంహారము వహించి
నిఖిలారిపురముల నిర్దహించి
.... ము దుర్జనప్రాణ బాధావిధి భ్రమించి
పుణ్యజనావనస్ఫూర్తి నించి (వహిం?)
భువనాధిపత్య విస్ఫురణం బ్రతి జనించి
పరభూజనైక చాపలత నించి
రాజరాజాధిక ప్రఖ్యాతి కాశించి
సర్వజ్ఞతా విలధి సవరించి
గీ. తామసం బెడలించి సత్పథము నలవి
జగము వెలిఁగించి తనయందు సకలలోక
పాలకాంశ సమగ్రుడై ప్రబలఁ బ్రబలె
నిద్ధరుచి హేళి యుద్ధారుణేంద్రవతాళి. 122

ఉ. అనరనాథుదేవి నవంతావనపుంరతిదేవి మిక్కుటం
బౌనెఱతావి చాకటపు టాంతారము నేవి విలాసవీథి
చైనజవాది క్రొవి తసుకస్నిట గల్గుదింటారు శివి యతా
నౌనన దించు శైలధరయున్ లలతాంగి యుదంగ తిలలన్ 123

గీ. అమహాసాధ్వీ కారుణ్య తానుగుణ్య
పుణ్య దాక్షిణ్య గణ్యనై పుణ్యముఖ్య
శీలములకెల్ల నిరవొట తిలకనైల-
ధరలువనఁ జెలఁగి బహుభంగిఁ దగు శుభాంగి. 124

సీ. . . . . దనోచక
~~[illegible]~~ కలహమ్ము డాచక ఘనత కెకిల
పాంసులత్వము . . . . పగిది తాఁ బోవక
నిస్సారమతి గాక నెఱి విరియక
చలనత్వము వహించి సంపూర్ణత వరించి
సర్వంబు సమముగా సావరించి
క్రొవ్వి పేటెత్తక కుసుమాళి పొత్తుక
కులగోత్రముల కెత్తు కోలు గాక
గీ. వేరవెడనేక చిగిండు కేవాఁ గూడి
కెరలి యుముఖాంగక సుకీర్తి నెరపు గానిన
భూమిదేవత యని జనుల పొగడ నెగడెఁ
దత గుణారాము పతిదేవతాలలాము. 125

సీ. తాలోకమాతయై తన చంచలత్వంబు
మానక నస్థలింపక మానుమాని
తాను గోత్రజయాయమ్మఁ దవరౌద్ర సంగతి
నుడుగక చండించక నుమను. . . .
తామంజుభాషయై తగని పారుష్యతరీతి
విడక నోరాచని నుడుగు నుడికి
తావిపులాఖ్యయై తనరి కౌటిల్యంబు
బోకకు గ్లోకంవక భూమిఁ దెగడె
గీ. స్థిరత నతికాంతి సుముఖియై యురుచరిత్ర
నలరి నిఖిలపతివ్రతా తిలక మనఁగ
మహిని కెనకుచ సర్వరాణి వాసాటి

పాటలసుగంధి గలది! యెప్పటనైన . . . . . . 126.

మ. అలకాంతా సులతాంతబాణుఁ డికనాఁ డందంపుఁ బాందవిస్మయము
గ్గలనిగ్గుం బగడంపు బోదె నెల రాగంబంబులం బూళువా
బటకిల్లామ్మతె యమూడి గంపుఁ బనులం బైకొన్న యూ సన్నమం
జులశంబ్పుం బెటవేయుకొన్న చెటతోఁ బోద్యంబు హృద్యంబగునే. 127

కం. ఉన్నతరి ప్ర. రు తో చెల
యున్నతరిపు . . ద . . నమన . . . .
విన్నపమా లంపుమ యిది
విన్నపరం జూహాగ . . . . . వెలపైతో చెనె 128

కం. శ్రీకరమగు నీమహిమము
లోకము లోకముగఁ దెలఁగు లోకాలోకా
లోకితయుశ సంతతిపై
లోకమ్మునె తేక యునీనిల లోకమ్మగదా! 129.

సీ. నిదానకల్పంబు లాఁదానె స్పష్టమై
విబుధాలంకువిహార విశదమయ్యెన్.
నిండునస్సుకుమార నిందుతి నిర్మలతఁ నై-
లాసాచలాది నివాస మయ్యెన్
ని చతురాస్యతా నిర్ణతి సరసమై
సత్యలోకోన్నత స్థాయి యయ్యెన్
నిమహాసత్వంబు నెఱినతిలా . . . మై

మ. వివిధా . . / . . / . . . శమనైలచి తద్విఖ్యాతి సంపత్తినై
భవలక్ష్మిం / . . . . నిగూఢి మహిమ శోభిత దగుల బట్టిరాం
హరిపదాక్రమణా విస్ఫురణ మయ్యెన్

తే. నిట్టి నిచర్య బహు లోక వినయ బుద్ధికి
యుసుతభారంబు నొందనిం యున్న సుతభార
మేల సమకూర్పు విధికేమి మేలానర్ప
మేం ఫ్లి. సద్ధర్మ మెంచరింప మేలభించ. 130

సీ. సంతాన మవ్వంతు సంతానమై పుణ్య-
సంతానవముగఁ గాంచు జన్మమధిక-
మాత్మజు శేఖా జితాత్మజుగాఁ గన్న
యాత్మజు విరాధ న్వ మఖిలమునకు
తనంతుండు స్తుతి సంచిత నంతుండు గలిగిన
తనంతుండు కతనె సద్గతి లభించు
దాంతూద మన్విత దాంతూదమై సంప్ర-
దాంతూదరముగఁ జెందంగ వలయు

తే. పాక మెవరఁ దపః పరిపాక మెవరు.
బట్టి గలవాఁడు సిరులఁ జేపట్టు వాఁడు
నందనుం గనుకృతి మహానందనుండు
కొడుకు గలవాఁడె యాబ్రహ్మ కొడుకు గాఁడె. 131

సీ. ఆత్మజుఁ డాకఁడు నాంకు జన్యదంతుండైన
మంగళదేవతాత్మత వహించు

సంతాన మొందవిసంతాంతనే బహురత్న-
రాసుతెన్నేను దారత వహింతు
సత్యవతానన సిద్ధి సంభవించినంతంత
విస్సంది విందువన వేల్పవహింతు
నాకకుమారుండు నాకుదంతు మందిన సర్వ-
మంగళాధిక్య సంపద వహింతు

సీ. శ్రీమహాన్నతి కుపంయుక్త జీవనునకు
ఘనున కైనను చట్టు కూతునకు నైనఁ
దనంతుఁ డధికుండు గాన తత్ఫలము మనకు
కలుగవలదన్న యవ్విధి కలగవలదె! 132

కం. ఏదేవిఁ బరివసించుచు
వేదేవి వరించి కొల్వ వేదేవుఁడు మ-
మ్మేదురవస్థం జూనుపక
వేదురకృపఁ బ్రోచు నెద్ది వేలుఁక మనకున్ 133.

కం. అని తా మగనిం బలికిన
వనితామర్మ మగు ననునంలాపములన్
వనితా! వెత పడకుమి నే
వనితాలమిఁ జెంద మందంతానకు ననిఁతెనే 134

సీ. సాధించెనే! యమవక్త్ర చక్రపాళావళా-
క్రాంత తమంబు దురంత దీప్తి
బాధించెనే! పవర్గ పరిపంథి దుర్గమ
దుర్గస్థలంబుల దౌర్బలమున

వేధించెనే! దికేశ విబుధాలంకారాదిలో-
కము తెల్ల దృఢ ధనుష్కాండ వృష్టి
బాధించెనే! ప్రసిద్ధ శుద్ధాగమాంతాది
విద్యామహిమ మాత్మ విశద బుద్ధి

గీ. నేమి సాధింతు బాధింతు నేవరి నేవి
ధమున వేధింతు శోధింపఁ దగిన దెద్ది!
యూంయవస్థను దూలఁగింప నింయ్యకొన్న
ధన్యుఁ డెవ్వఁడు వాని మాధన్యుఁ గొలతు. 135

గీ. అయిన నేమాంతో మది నిప్పుడైన నత్రి-
మార్తి సంబంధ మెుక తెలివమును భజించి
కామితార్థంబుఁ బడసెదఁ గాని యెటోర్చి
యతుండు మది పలుక యుద్ధరా ఖండుటండు. 136.

వ. అనితర భూయష్ట నిష్ఠాగరిష్ఠత్వంబున 137

(త్రిమూర్తుల దత్తాత్రేయుల నాలుగు అర్థాల పద్యము.)

సీ. హితకమలా సురమాదిత వృత్తి నలరించి
సంచితాగమ ముఖ్యచర్య మించి
ద్విజరాజ వహదేయు దివ్యాకృతి వహించి
కలితాత్మభూతి సుఖత్వ మెంచి
సొంపైన బహుముఖ సుకుమారత వహించి
యజపదారూఢి భజన నించి
గురుతర సత్వసుగుణ్యంబు గావించి
భూమిత వికచ ప్రభావ గతి!

గీ. ప్రళయంబు మాయంబు పాలితా వలయంబు నట్టి
దివ్యమహా తేజ మొకటి మదిం భవ్య
గత జన్మ కృత సుకృతంబు కతన నిటఁ బు-
న్నవశుఁ గాక యుని భక్తి సంస్మరించె 138

వ. ఇట్లు స్మరియించు సమయంబున నాపన్న ప్రసన్నుండగు
నా మహానుభావుం డూర్జిత మనస్కుండై 139

సీ. కరగత సౌవర్ణ గర్భాండ భాండత్ర్యైస-
మావృత స్థానాయత్త మండలుండు
బహిరుద్గతాంతర్య ముఖ మహారుల్లస ద్ఝాంత
రసదంగ ధగధగ ద్ఘటిత తనుఁడు
సముఖలక్ష్మీతి వరజ్ఞానవల్లి గుణా-
జ్ఞాభాంసు మహాన జటాభరుండు
నిజమనో రథయుక్త భుజ చతుష్పత్ర
రథద్విన్నిర్మిత పాదు రాద్వయుండు?

గీ. స్మర్త్స జనగామి మునికులస్వామి సహజ
యోగవినికామి సువిదితాగామి యగుచు
హిత కృపాపూర్తి యోగసమాధి మూర్తి
నృపుని కాకస్మికముగ సన్నిధి యొసఁగె. 140

శా. ఆ మార్తాండుఁడు తేజాల నిల్చ వల దత్తాత్రేయు సంపూజ్యతా
దైవమాత్రేయునిఁ జూచి నివ్వెరత సముత్థానాభి పాదప్రయో
క్షేమ ప్రశ్నము లగ్రహింపుచుఁ దదాశీర్వాద సంప్రీతుఁడై
హైమాగ్రాసన చందనాక్షత సుధూపార్ఘ్యార్చనల సల్పుచున్

కం. మధురం బగు మధుపర్కము
మధురమ్మున్ జూసఁగి వేడ్క మల్లడి జనఁ త్రే-
మధురం బగు పలుకుల మహి
మధురం ధరుఁ జూచి పల్కె మది నుత్సుకుఁడై. 141

ఉ. ఎక్కడి నుండి రాక యిటు లెక్కడఁ బోయెద రేమి కార్యమా
యిక్కడ వచ్చుటబ్బుర మహాన చరిత్ర భవత్పవిత్ర స-
త్పక్కధ సూత్రరీతి వినుమా క్రతులున్ గుణవృద్ధి వృత్తిచే
నిక్కి విభుత్వమొందె దిఁక నేఁ గృతినై సరసత్వమొందితిన్. 142

మ. విబుధాగ్రేసర! నీవు నన్నెనయుటన్ విధాతృంటి నానా ....ప
క్షబల ప్రౌఢి నడంచి సంతప్త హిభంతోర్జాంతుంబుకై కాంటి నే
నిబిడాబ్జ స్థిత దివ్య భాగమొనయున్ నేనాట మెంప్పుంటికిన్
బ్రబితేష్టంబున జూడఁ గాంచెదఁ గృతి హాబేరతన్ మించితిన్. 143.

కం. హిమ సన్నిధి గనుపలసబు-
హిమ సన్నిధి వర్గ మొనంబు మేల్గంటి నికన్
మా సంతతి వర్ధిష్ణుర
మా సంతతి నొందుటబ్రు మా సంహితమై. 144

గీ. అనుచు నమముచు మనంబులోన్ నభినుతించు
నృపతిఁ గృప తీర మొదవ మహానిపతి పతకె
నించుక మదీయ కథ స్మరియించుచున్ బ్రా-
సన్న మొందెద విదితమె కైకొన్న బిరుదు. 145

కం. భవదూరీకృత విమతినే
భవదూరీకృతము గాఁగఁ బరగి మదింతు
స్తవ ముదిత మైన నేఁబ్రు-
స్తవ ముదిత మతినె సుశీర్షు తనె రాఁదగి నెంచెనే. 146

కం. రాజనుఁగద నెంచుంతటి
రాజనుగద నిద్దురంతరటదురు చింతా
తేజనము విన్నంచుంతన
తేజనములనెల్ల తాప మెుదవింపు మదినే 147

మం. సుతుఁగల్గం గతులన్న వన్న శ్రుతులనే శోధించిరేం కా! గతా-
గత ఘుర్మాండ జరాంతు జాద్యఖిల లోకంబులే సలోకంబులై
గత శోకం బగు పుణ్యలోక మొనంతుం గానవే సుపుత్రుండె స-
ద్గతి మూలంబు తదన్య మెందుఁ గలదే! గణ్యంబు పుణ్యంబులనే. 148

వ. ,,, అయిన . నేతదర్థం బత్యంత దురంత చింతనంబంత-
వెయ్యుంద నేల! కర్మంతుత్రంబు లగు సుఖదుఃఖంబు లను-
భవించుట దేహికవన్య కర్తవ్యం బని ధైర్యం బవలంబించి
తార్త శరణ్యుఁ గారుణ్యనుభావు శ్రీవిష్ణుదేవు నారాధిం-
చుటకంటె విశేషం బెయ్యది! వినుము. 149

కం. అన్యంతుము వృద్ధి పొందుట
కన్యంతు మగు నేదు విసుతి నలరిన హరి తాఁ
గన్నిచ్చి చూడఁ గలఁడిం-
కన్నిచ్చల విధి సుఖంబుగా వర్తిలుమిఁక! 150

వ. అని పలుం దని హాలఁ బలు న్యపుఁ డంత్యని సత్యప్రవ-
ర్తను వ్యుత్పన్నం జంపుఁ బూరుషోత్తము మదినే ధ్యానించి బ్ర-
ద్మనమూర్తి నిన్నుఁ గంటి నిష్టఫలము లన్నె కొంటి నెంతుట్టి ధ-
న్యుని సేవింప నపర్ధ్యములె గలుగునే! తూహింప నెవ్వరికినే. 151

సీ. 1 ధారాళకృత సదాధారాగ్రహార శో-
ధారామ దేవాలంతూప్త ఫలము
2 తూగాత్రి ఫలద ప్రతోగాళి గంగా గ-
తూ శీతవిహ వముఖ్యంతూత్ర ఫలము,
4 వేంధార చిత వాజి వేంధాతి రాజ్యాజ (జి?)
వేంధారి సాధన సాధు ఫలము
3. తేగాన్న సాది భూతోగావి సత్రింతూ
తేగాభిగమ్య సాంతుజ్య ఫలము
గీ. నందనుండుంటుటె మహా నందనుండు
నందనుండాండు పెరవెట్టు నాకుఁ దెలిపి
కొందలము మాన్పి రక్షించు కొందలంబు
వందనవిన్యాద నీకిదె వందనంబు. 152

కం. కన వెలపూనిన నన గత
నే వెరళ్ళన నడుప మనుచు . . . . . .
నీ వే శిరమున నభంతుము
నీవే! నీవేది తామ హిమ గన్నట్టునే. 153

కం. నావుడు . . . .
నావుడు మునిపుంగవుఁడు మన . . . రుద్యత-
కేవలకరుణాకరసమున-
కేవలనగు నృపతి బలికెఁ గృతనిశ్చయుఁడై. 154

ఆ.వె. మహాసుదర్శనంబె మహిమభాసితము లబ్బ
నట్టిగాదె! తప్పదదియు నిజము
మహాసుదర్శనాది మహనీయ లాంఛన
నాశ్రయించు విధము నవధరించు. 155

వ. అని తెల్పి తత్ప్రకారంబు తెలుప నుత్సహించిన ముని-
వల్లభుండు రాజవల్లభున కిట్లనియె. 156

శా. ఏమంత్రంబులఁ భావితేవె కక్ష్యన్ పుటములఁ దత్త్వంబులఁ సుపుత్రాప్తికే
తంత్రంబులఁ లఘుశక్తి తత్త్వమయమాత్రస్థేమ ముల్ గానిదే.
సంతానాంబుగు సార్వకాలఫలదస్థైర్యంబులం గాచి యే
మంత్రంబుల్ నిరి నిత్యసత్యసుఖకృన్మంత్రంబు లాహింపుమునే. 157

వ. ఉపదేశంబానరించె దుష్టకలుషవ్యాపోజ్ఝశుండాలమునే
కపటాబ్ధి తరణపాలమునే సంగతి సాంగత్యైకధారాళమునే
సపదిక్ష్మాతలవంద్యతా పుష్కరాహ్లాజంబాలముం గల్పప-
జ్జపమాలా . . . . కవిషాలమునే నృపతికినే సంతానగోపాలమునే. 158

శా. శ్యాపత్వాప . . . . జమునే వ్యాదంతు వర్ణాప్యుజమునే పల్లవా
ల్లాసాతే . . . . . . నైజద్వైవత సమాలక్ష్య ప్రభావాంగమునే
. . . . . . కశక్తిబీజము హితార్థచ్ఛంద సంజ్ఞాంబునా
. . . . మంత్రరాజము పదేశించెనే నృపస్వామికినే 159.

మ. సవిశేషాక్షర దేవతా ఋషిగణాచ్ఛందస్థితింబూని ప-
ల్లవ విన్యాస కరాంగశక్తి సుమనోలక్ష్యాప్తి బత్త్రాళికినే
భవ్యకంబైనంతు షిష్టదివ్య . . . . . మాత్వాదించు సంతానవై
ష్ణవతంత్రంబు సమస్తరూపాధిదేవతవెనే సమన్వక్త్వపాప్రైఖరినే. 160

చం. మునిపతియిట్లు మంత్రము సమూలము దెల్పి నరేంద్ర! దీని వే
గను జపియింప నీప్సితము గల్గుట నిశ్చయ మట్లుగాన నీ
మనమున నేకనిష్ఠ నిడుమా! యని యాంతన చెబ్బ హూకృతినే
గని చనియెందనంత తటకాపడి చూడ జనంబులందఱునే. 161

కం. ఆమహానియమరిగి సంతనే
యామావోచిత మంత్రరాజ మతినైష్ఠికులనే
దామతానన నృపరత్నము
దామతాసముగాఁ జపించె దన్నిష్ఠమతినే 162

కం. అనినాయంచి పరీక్షి-
జ్జననాయకుఁ డాత్మ మిగుల సమ్మదము గడ
ల్గొన నామని గని విని యతి
వినవాయది వలతు నవవిధ మెట్లన్ననే. 163.

॥ముక్తపదగ్రస్త మత్తేభము॥

మ. సతమందారక! దారకల్మషహా సన్మానాక్ష పాతఁ బ్రియా
స్తుతి విస్తారక! తారకస్ఫుట మనోదుక్తాత్మయో నరేంద్రప-

స్తుతి సంభారక! భారకష్ట హారకా ప్రీతావని స్తోత్ర సం
చిత హా కర్పూరక! పూరకాదిధవమని సిద్ధ స్థితి ప్రేరకా! 164

కం. వరదానవాబ్జ శరదా!
శరదారిత దుష్టవైరి జనవ్యాధ్వరదా!
దరదారుణారవ బిరుదా!
బిరుదాంచిత చరిత! నిరతి వి.చ.కి.త. 165

॥ మానిని ॥

సింధుర నాంతక! జీవనదాంతక! శ్రీధర సాంతక! శేష కుభృ-
త్తుంధర చారణా! కంధి విహారణా! కంస విదారణా! కద్రు నిశా-
బంధు విరోచన బంధుర లోచన! బంధవిమోచన! భవ్యదయా-
గంధిలవీక్షణా! గర్వితశిక్షణా! కల్మష మోక్షణకారి! హరీ! 166.

॥ గద్యము ॥

ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాద పాత్ర చరితాలాశ్వ-
లాయన సూత్ర పవిత్ర వీరరాఘవ పౌత్ర వేంకటార్యపుత్ర
చిత్రవిచిత్ర కవితాభినీత నానావిధావధాన రాఘవ
శ్రీ చింతలపల్లి వీరరాఘవకవి ప్రణీతంబైన మధుర-
వాణీ విలాసంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథ-
మాశ్వాసము.

కం. శ్రీ తిలాళి వ్యాళీ
(ఖ్యాతా!) ఖ్యాతి నాత్మంగా కేళి కాంచిత ధరణీ
నీళా బాలా ఖేలా
వేలాలోల ప్రచారి వేంకటశౌరీ! 1

ఉ.సీ. అవధరింపు మనునంత వైయాపికుండుగా
నెఱిఁ బరిక్లిష్టమాక్లిష్టమాళిఁ గటించి
యనాదరంబునఁ బలికె నంయుక్తి విధుఁడు
జపముఁ దపముఁ గానరించు సమయము నకు 2
.... శ్యమహాదన్నభిలాషాబ్జాదన్న ముత్యంతని
.... హాదన్న మారక నతవజ్రాబ్జలన్ మానజ్జటా
.... మంబాండు ధనద్ధగద్ధగితవశానుదన్న ప్రభాపుంజనా
..... లమిండు మిట్లు నాల్వనటకై నిర్వర్ణుఁడై చూడఁగనే. 3.

సీ. శ్రీకరమాళి చాప ప్యంభనో దారంబు
నతి చపలాంశు పీతాంబరంబు
కరినాబ్జ చక్ర కహ్లారవ భరంబు
సుకరకామిత దాన సుందరంబు
సారంగ ముఖ్యరక్షణా ...... సత్త్వ
మహితేంద్ర గోపనాకష్టిత నక్తి
వర్ణనీయ శ్యామ వర్ణతా సరసంబు
స.... నంత వివర లాలసంబు ?

గీ. వెలయుఁ గరుణారసామృత వృష్టి నఖిల
కవితతికి జీవనము కరార్త్తఘనుఁడు సకల
దేవ నుత కీర్తి పరమాసుదేవమూర్తి
జనవరేణ్యున కప్పుడు సాక్షాత్కరించె. 4

సీ. సజలజలదాభ విగ్రహా విజయకరద-
లారి ఖడ్గ వేష్టిత పాణి యుగళ ముఖ నిఖి
లామరనుత నిజ మహనీయ ప్రభావ
నియత సుచరితా పరశిక్ష! నిరపేక్ష! 8

చతుర్విధము.

కం. విలసితదారితదమూర్తీ
జలధిసుతాహృదయకుముద సలలిత చంద్రా!
జలరుహ సదృశ సునేత్రా
బలభేదనముఖ్య విబుధ పఠిత సపర్యా! 9.

,, ఖడ్గబంధ చతుర్విధ కందము.,,

సురవరశరణ్య మారుదరి
. . . . .ధ్వని చటుల శంఖధర సద్వినుతీ
తిర మరంతు సురలు విసివిరి
తరమే నిను నెన్న భవ్య తర సామ నుతీ! 10

ఏకాక్షర కందము.

నిన్నే నెన్నే న నేనెన్నేనను
నెన్నునన్ని నిన్నని నేనా
నిన్నా నననాన నేని
న్ననాన్నను నాననాను నన నిన న్నా. 11

ద్వ్యక్షరి కందం.

నానా నాకౌ కానీకై
కైనా కన నిన్నే కానికే నే నాకనై.
నానెన్నకి నా. . . నూనక
కానుకే కైకొన్న నిన్ను కన్నా నికనే. 12

ద్వ్యక్షరి కందము.

. . . .
మానమున న నిమ్న నాము మము మను మనుమో
మామా నినిన నెమ్మనిమే ?
మను మానమ్ము మానమ్ము మాన మిమ్మెన్నేమా ? 13.

త్ర్యక్షరి కందము.

దానవవనదవ వనదా
నానా విధ్వంస వినవనవనిదానా
దినానాదిద వాదా
నానుదనేదనుదు వాదు నాదవినోదా. 14

చక్రవాళ కందము.

వినుమాది జలగుదనమా
ధనమానితు, జేసి నన్ను, దనుపవిం ఘనమా!
ఘనమాన్య మూర్తి వనమా
వనమాల! మదిందు వినుతి వాకుల వినుమా! 15

,, సుద్ధాంధ్ర వృత్తపంచకము.,,

మ. కలగుంటై దరుటారటా జారలతనప్పుం గైలాటమున్ వీరాళి. . .
తొలవేల్పుందగులాత్ము, పొరుమినుకు లాత్తులత్ ఒక్కట్ తురులు నాప్పుగా
నలఘంబై కానిపాని తళ్కు బెళుకుల్ తక్కైచే పింయమ్మంచులన్
నెలకొప్పెన్నె యియుంచు నేసిసకడి పైపై నెటుల్ మదింగాల్దనే. 16.

మ. తనదారింబను వారిం బ్రోచుటకు నిద్దా వేటతా వేటకూ
ర్పున సాకవ్వప్పుగాండ పెూచి కాని వేల్పుంబాన వంయన్నిల్లు ము
ర్లున కోకుం గమి పోకనేకజగమున్ బ్రోవంగ జెలెవెల్ల గూ-
ర్చిన నేపంటవెలంది పెూదరప్పుప్పై చిన్నెం దలంతు నే మదినే. 17.

చం. కలకల సందడించు కారడావుల పొట్లకాఁగించి వేడుకలన్
వెలరు మిటారి పేని జిగిరంయందపు వెన్నెల పైట నింపఁగా
నైలచలనేకతల తసు తేర్పడ వెనామలరించె కూరిమిన్
జెలఁ! మునవెంపు పొందు వెడఁబర్వు సిరి నిన్ను తింతు నిచ్చలున్. 18

ఉ. ఉక్కుల నమ్మ కుల సంభవమున మమ్మని మహాత్మకుడైన వాల్మయునా
ఉక్కుల నందటి క్షిప్రసుటనే గతితేర్పఁగఁ జాలె నార్చి బల
స్రుక్కుల నాకలజేరి యాలకనే మాగ సింగపురాపు దాల్చి నీ
పొక్కులు టుఁదమిన్నబాటఁగను పొంకము తెంచెద సంతసంబునన్. 19

చం. జగములు మాటికిం దగు నజంబా కడైనఁ దరంబు గావి మా
డు నజము తేర్పడించుచుఁ గడున్ వెరమూర్తురణాల తక్షిపెన్
ద్విజ జగంబులన్ని యెఱుక తీరు నఁగాల్చిన మయిత్న్ డుంగురా
పగపడు నీ కతల వెరసు పౌనుడి బాఁటికిఁ జాల్వ మేటికిన్ ౨౦

సీ. అనింతు శ్లాఘనందమున నిట్టులని యెంచెంచు
కువలయేశ్వర సంతతి కువలయేశ్వ
రాధికా తేవె ధగు భావిరాధి కార
తాతి గావించుసునే శివ తాదిగాఁగ. ౨౧

మ. అనఘా! నీ తపమంతయుం దుడుఁగననే హంసలేభయుంబూనినే
ఘునుటనే హార్ష రసోంబు చిలుఁగఁ గడు వేడుకన్నెలకం తాదులనే
గనిరంజిల్లఁగఁ గార్శ్యతాప హారమై కవ్వండె నీ విశ్వమతా
న్న నీయంతటి వారిలోన నధికం బౌ నిష్ఠ నీకే తగున్. ౨౨

మ. మహిభృద్వల్లభ! నీవె ప్రాప్య నిఖిలావశ్యార్థ శిక్షాంబునన్
బహు కల్యాణ సమృద్ధి నెంచుచరవు సంబద్ధ ధర్మరూపంబునన్
రహిలన్ కోన్నతి వైన నీకు నిట వజ్ర ప్రాయమై యుండు దు-
స్సహమై తాఁచునె! యేలబంతిల! సమస్త శ్లాఘ్య తాద్ధారకా! ౨౩.

మ. వశవెంపుర్ణికి నీయంతహీన నింతు మాత్వంబాత్మ గాథక్రమం
బు శుచిత్వంబును నాయుధారణా ద్వతంబునే భాగ నిర్ముక్తతా
కుశలత్వంబును హార్ద్ర శుద్ధి కృతి గన్నాధి విశేషంబు తే!
దశనౌనే పునవేఁడుమిగా! పరమనందాత్పర్య ధుర్యాత్మడై. ౨౪

సీ. అల సుదర్శనంబు నెలమి తానవలవెల
నలమి జగము తెల్లగెలుచు నట్టి
నీ సుదర్శనంబె నిఖిలార్థ సిద్ధికి
కారణంబు నిరంతరాయంబు. ౨౫

కం. ఆనంద నారదాదుల
యానందక ణ్మ తుల కరణి నాదరణములన్
నానంద నతి దయానిల-
యా! నందన లాభ మెసఁగు మఘనాశమనా! ౨౬.

పంచచామరము.

సుదర్శనంబు నారదాది సూరిపంక్తికెల్ల యా
సుదర్శనంబు నీ కరాగ్ర సుస్థితి న్వహించుదీ
నిదర్శనంబు సర్వ సంత నిత్య శోభనాప్తికిన్
నిదర్శనంబు గాన భక్తి నే భజింతు నిచ్చలున్ 27

శా. చక్రాప్తాంచిత దివ్యతేజము మరుచ్చక్రాభ పుణ్యాబ్ధి ది
క్చక్ర తారాధురంధరం బరి మనశ్చక్ర భ్రమాపాదిధీ
శ్చక్రాక్రాంత ధైర్య గద్దిగ్ధ్వము భవచ్చక్రంబు నిక్కింప నో
చక్రీ! నిబ్బరవతాటః దాదృశమామా (చక్రత్రినయనం) చక్రాన్వితుంగాశ్రితదనే. 28

ఉ. సౌరసహస్రదీధితి విశంకట మీప్సున చక్రరాజము
తాసిత దిక్తటాంధతము సంబయి పొల్చ ననంతరత్న తే
జోరమ దేనియుం శరునఁ జూప్పడు సూనుఁడ ఇంద్ర సాంద్ర నీ
హారలతి స్వహస్త కరుఁడై విరియింపఁడె! నింపఁడే! పిరుల. 29

వ అన నవేంచు దంతాయంచు వ్యదంతుఁడై యున్న మౌసు-
భావృందు. 30

ఉ. ఇందుకులావతంస మణి! యుందుకుఁగా వనపొందనేల! నా
నందనడేసుఁడైన ప్రియనందనుఁడిట్టి సుదర్శనాంశుఁడై
యుందుదయుంచు మార్గము వెయుం దుదిగాంచి సుఖించియుంతలోఁ
గుం.దుఁడు మానుమీ! యని ముకుందుఁడు తాన్ . . . భోచరించినన్

ఉ. వేంటకలందనంతఁగని వేంటకనందగు నంతఁ దెల్ప తా
వేంటక తద్విధంబులకు వేంటకతల్ వివరించి ముజ్జగం
వేన్మఱకగా నటంచు భంగు వేంటఁక నంచుఁ బ్రతిక్షణంబు నా 46
వేంటుచవి నేరుచించు తర వేంటుచ కొట్టు తనంత వారలన్. 32

ఉ. ఎంతని యెంతు నో హరి హరి! యుమారి కశత ప్రభావిధం
బంత మహాత్మ్య మెందుఁ గలదే! యిలదేవ్యులఁ దేరి చూడ నా
యుంతటి ధన్యుఁ డుం గలుగునా! తగునా సుగుణాప్తి సత్రియా
వంతులలోనఁ గీర్తి గలవాన్ బలవంతుల వంతు కెక్కితివే. 33.

ఉ. కారణ మాయాకాంతుని యు కారణబాంధవుఁడై రమా మన
స్సారుఁడు సజ్జన సమ్మత విచారుఁడు నామదిలోఁ దలంపు వేళ
కోరిక లబ్బి లోచన చకోరికలుం దనియం గృపాసుధా
పూర మలర్చె నింక విసుపూరము యెంతని సంతసించితినే. 34.

మ. సరసంబై విబుధాతి సేవ్యము గునా సంకల్పమున్నాతి దు
ష్కరమై నిత్య విభుత్వరూఢిఁ దగునా సన్మార్గముద్వృత్తి దే
శ్వరణాశ్లోక సమంజసంబు నగునా చందంబు సర్వాతిగా
..రమాభృద్వృత్తి నొందు నా వివరమునే నో బాక! యుక్తంబగునే. 35

శా. ఆలావణ్య మగణ్య సద్రుచికరం బాక్రోధరీతుల శుకా
ర్ప్యలాపైక నిరూఢు లామహిమ నిత్యాభీష్ట వస్తుప్రదం
బా తిలంచు వనాభిగమ్యములు ముఖ్యంబైన తచ్చర్యతే
యాగా లోకించుట నైక జన్మ సుకృతం బౌఁగాక! యేమొ లబ్బెదివే. 36.

46. కి. హరి సుదర్శనముని నాత్మజా యానంద
మ్ము కప్పించె . . . . నకేశ్వరుండు
హరి సుదర్శనమున నాత్మజాయానంద
మిచ్చగించి నిశ్చయించు ఘనత

సీ. శృంగారశేఖరాకృతి మించు చనుఁగవ
యరూఢ చిత్తవృత్తియై యతిశయిల్లు
నిద్రాకళాయుత నేత్రకాంద్రత మించు
భ్రమరు మగు నున్నత భాగ గతిని
వెలవెల్లబారిన నధ్యాత్మయి కనుపట్టు
శాంతమై నేత్రము లెడమపడును
పూర్ణచంద్ర కళావిలాసము లేకెల్లు
వీరమై నడుము విస్తారమగుచు
గీ. మొదలి నవరసరసికత్వమునకు నెడ
వస్నెపెట్టిన గతి సముత్పన్నమయ్యె
సన్నుతాంగికి శంపిలా సన్నశుభద
లక్షణం బైన కావ్యద లక్షణంబు. 38

సీ. అంతర్వశిశుంయున స్వాంతాన బహిరుద్ధ-
మంబున కిది నిర్గమంబనంబు
సవిధదేశాధీశ సప్తాంగధవళోర-
మున కెన్న నిది నిర్గమాలపంక్తి
చటులాహవస్థలి సముదీర్ణఘూర్ణా-
టోపంబునకు తెజ వాపనంబు
గంధాంధపరిపంథి గంధవతీభుక్తి
కార్యంబునకు నిది కారణంబు
గీ. గాఁగ సాక్షాత్పవిత్ర చరిత్ర సుకరిచేష్టఁ
చెందె నా నాకిరంతలుఁ బొట్టువులును
కోరెల.... పొర్లి బడలిక కొరని చూపు

నరుచి వృద్ధస్త్రీణాము గర్భిణి నవ్యతను సతికి. 39

మ. నిలువెల్లం జడమాని చెకుర మెరుపుల నికర స్వభావ మధ్యని
స్త్రాల సంవృత్త పరితోధరాగ్రముల నించునైల్యము ల్తావ....
కలదగా వ్యవృత వృష్టిలాభ మిఁక నీకంబంచు లోకంబు రం
జితౌదైనందిన చిత్తవృద్ధి మహిమల్ చిత్రంబు నన్నెచ్చు చునే. 40

కం. ఆకిటికి నీరు వేరాచిన
సాకిటిలకంబు వేడు నవమాసంబులే
పూరింప నందు పిరిష్టేం
పూరింపఁగఁ బాల నిడక శుభాదంబు మందునే. 41

ఉ. భావము తెల్ల శోవ్ర్వములఁ బర్వ యుకంటక దుష్టతం దగనే
నైవసమంది సత్ప్రజ సుఖస్థితి రంజిల పారిజాతపా
రావత వర్గనీల ఖచరప్రజ మెయుప్ప సమృద్ధమైనక
ల్పావసథంబునందు భువనావళి నిలుఁడ నుబ్బివేడుకన్ 42

కం. వర్గవిలక్షణా విభుసం
సర్గశుభాలోక భావ సంధిక.. రా
త్సర్గముతై సాదరకు ని
రర్గళమగు నాకర శుభ మంతుంబగు వేళన్. 43

కం. శరధి కుటుంబిని కుపలంతు
మిరపొంద సుధాంశుఁ గన్న మాతవ్వనఁ దాన

ధరణీ మహేంద్ర ప్రియసతి
సురుచిర సుధా కల్ప కల్పా సమాన సమానం గాంచెన్ 44

మ. జననం బందెన్ గుమారుం డద్భుత మహాశక్తి ప్రభావుండు హరి
షణ ..... ప్రతిదారితాహిత మహార్కాత్కైరంభా సముం డామహా
వని సాహస్ర కరోద్ధతిన్ బహుముఖ ప్రాంచజ్జయముదై సద్గుణా
మూర్తి ల్లగాన్
వన దిక్షం దగు రాజశేఖరునకున్ వాత్సల్యమునం గల్లగాన్ 45

కి. వేంయు భుజశాఖలును పదివేలరవుల
....తేజంబు గలసి సుత్రవరుం డుదయిం
.... టచే దతుల లోద్భవుతైన సకల
హేమాంతుల కవనంతు స్ఫూర్తి యొసను మడించె. 46

వ. అప్పుడు. 47

సీ. రంభాది తిలోత్తమ విజృంభణము చిగురించె
దపసుల కామోద ముపచరించె
సొలసి యుండ్రాదుల సుమనస్సు మొగ్గలై
సాకాస సమితి తెరిపి యాలవహించె
.... జాతులకెల్ల మధుపానగతి జాడె
.... తతరుతై క్షీర వితతి గెప్పె
స.... జాతికి మహాసవరాడ్డి రాజించె
బాష్ప రజ్ఞాక్ష.. విస్ఫురణ ....

47. గీ. ....సుతోదయమునందు
జనుల మతికెందు హర్షమెంతంతం దరమె!
అప్పడా దంపతులు నొందు నతిమహాత్స-

వంబు వర్ణింప నరిది వాగ్వరున కైన. 48

సీ. సకల జనాఖ్యాత జయజయ ధ్వని మించె
సర్వఘోష ధణాం ధణా రవంబు
సర్వఘోష నిస్వనము తా ననుకరించె
బర పృథ దండం దడ స్పందనంబు
పరభృద్ద్విశాలన ప్రతి ప్రతిధ్వని యిచ్చె
సజ్జి భంగ ఘుమ ఘుమారభటంబు
అబ్ధి భంగ ఘుమఘుమారభటిం గనికరించె
దివ్య దుందుభి ధిమిం ధిమి రవంబు

గీ. దివ్యదుందుభి గర్జతో దిటువుగా నింతు
సిద్ధసురనుతి కలకలా సద్ధ ఘోషితి
కదిసి ఘూర్ణిల్లె నిట్లు లోకత్రయంబు
సమ్మహోతేజుం డుదయించు నవసరమున 49

వ. ఆ సమయంబునం బ్రసవసమయు క్షణాక్షణ విలక్షణా
క్షణ సమా...క్షణ వీక్షణ సావిదల్ల తల్లజోల్లాసి తా-
సక హాంతూ వేంయు సొభిహాంయు సల్లాప కలకలా విర్భావ
సంయుతాన్విత కౌతుకాంతోత పౌరపురంధ్రీ తనువిభా
సంకీర్ణ సువర్ణ వర్ణనీయ ప్రదేశంబున స్వస్తి వాచకా-
నీకావేశిక కశ్యపాత్రి భరద్వాజ విశ్వామిత్ర గౌతమ
వసిష్ఠ జమదగ్ని ప్రభృతి గోత్రర్షిజాతాభిగమన సమయ
సముచితా తిథి పూజోపకరణ సంభార సమానయన
క్రియాహ్వ తప్పరో హా...తా... ర్యాని పార్శ్వ ప్రకల్పిత స్వాగత

సుస్వ్యగతాది నానావిధ భాషా . . . ంబును, ఇద్ధ మహా-
తే ద్ధ శౌ[హా?]ద్ధత్వ సందర్శన బద్ధావర నిర్వ్యద్ధ ని . . . ష . . జ్ఞీద్ధ
శుద్ధాంత కాంతాజన నిబిడితా కాషంత . . . ంయమాన . . .
ముద్ధుర పంకేజా ముఖి పంకోధర సంజాతావేలాంఘ నిదాఘ
విష్వష్టాఘ సతరూఢ పలాశాంకుర మనోహరంబును,
అనవరత స్వస్థతా తిల సమాన విమాన వితానానూన
సంధాన దివ్యోపకార్యోపకారి పాలంగణా గణా నిచిత ఖచిత
చిరత్న రత్నాయుత్న ఖరత్న ప్రభానుమితాస్త్రిమిత గురు
సితాది ప్రభాస్త్రిమిత మహానిమిష క్రియాభిద్య శ్యావ- 50
లోకి లోకంబును

గీ. సరస గ్రాణిక్య వైణిక సముదయంఘున
విమల సంగీత సాహిత్య విద్య విస్త్ర-
రిలంగ సంతోష పరులగుచు వెస
గుంపులగుచుండి నిలచిరి కామరు మిగిలి 51

వ. . . . . . ము వనేక తేజికావిత కల్ప వాదల్ప చిత్ర చర్యా
వినోద రమణీయంబాగ భాస్వ[స్థు]రంబును, నవిచ్ఛిన్న విబుధావళి
సేవ్యమాన దేదీప్యమాన నౌపురంబు నగుచు నహిమాంత
వైజయంతంబునుం బోలె నవేంద్ర మహామానిత్యో పరం-
బగు నం . _ . త్యం పురంబు అఖండిత లక్ష్మీ నివాసంబై పక్షి-
ధ్వజ వక్షస్థలంబై [తంబౌనే?] పుణ్యజనాశ్రయంబై యలకా
పురంబునుం బోలె, రామాభిరంజితంబై యరవిందాక్షా
పట్టణంబునుం బోలె, ధర్మాభివర్ధితంబై యింద్రప్రస్థం-

బునుం బోలె, కాలావచ్ఛేద నియతంబై శివమాహాత్మ్యంయుం
బోలె, అపూర్వ బహుస్త్రీ పర్వ పరిష్కృతంబై శ్రీమహాభార-
తంబునుం బోలె, పురుషోత్తమ దివ్య లీలావతార కథా-
నిగదితంబై శ్రీమహాభాగవతంబునుం బోలె . . . భివ్యంగ్య
. . . . చిత్ర ప్రబంధంబునుం బోలె ఫో విహారి 52

గీ. చిత్ర . . . . చిత్రమగుచు
సకల లోకస్య ప్రసిద్ధులు చాలఁ గలిగి
భువన విస్తార సంపూర్ణ పూజ్య మగుచు
ధ్ధరగ నారాయణోదర భరణి గాంచు 53

వ. రాజకళా ప్రపూరితంబయ్యును గమలాభివృద్ధి
లాలితంబై, రహస్య స్థానంబయ్యును ప్రజాగారకృత
సమూర్జితంబై, లావణ్య సంపూజ్య పూరితంబయ్యును
ప్రకటిత కలలాలసంబై, అరిష్టా స్థానంబయ్యును అతి-
శుభ హేతు క్రియానురోధంబై విరాజిల్లు. 54

గీ. సకల ~~[illegible]~~ భాగ్యాభివృద్ధి సత్సంగతులను
వరగ నిర్నిద్ర తేజ విస్ఫుర నిరతి
నిర్మ లౌదార్య చాతుర్య నిగమ గోష్ఠి
గలిగి శోభిల్లు దేవేంద్ర కటకమనఁగ 55

వ. తదనంతరాద్యంత నితాంత దంతావళ సర్వ కాజప సర్వ
సమర్పితంబై శ్రుతి సుఖం బానర్ప నహార్వతి తేజుం దగు

సంతాప్వదిగర్భ స్వరుం డమందానందరస నిష్యంద కందళిత
హృదంతరారవిందుండు నలంకృత కాటీర హార కేయూరాద్య-
నర్ఘ్య మణి కనక భూషా విశేషుండు ననువర్తిత యుధార్ఘ్య
వర్ణ సంపూర్ణుండును, నంగీకృత మహోపధా విధానుండును
నత్యంత మహేంద్ర వైభవుండును నై. 56

క. స్వామి! సామా! పరాకు! హెచ్చరిక యనుచు
వేత్రహస్తుల ప్రకటింప వేడుకలర
సకలరాజన్య మూర్ధన్య సభ్యములను
రమణ నేతెంచెఁ గను హజారమునకు శౌరి. 57

వ . . . . . మహావైభవంబున నిలిచి యుండుఁ బ్రభుంతార్థ
విక్రమతేజ సమాజులగు రాజాధిరాజులును సవక్ర పరచక్ర
భయంకర . . . . . . నిపుణ సారథికులగు మహారథి-
కులును సవిధ వివిధ . . . ప్రపాలనైకదక్ష మహామంతులగు
సామంతులును సురాచార్య నిర్వార్య వివేక ప్రధానులగు
ప్రధానులును నిజాశీర్వచన ప్రకటీకృత ప్రభు పురోహితు
లగు పురోహితులును పరవాదిమత ఖండనాఖండితులగు
పండితులును, రసోచిత చమత్కృతియుతా నిరస్త దోషతా కవు-
లగు మహాకవులును నిత్య సాహిత్య సంశోభిత ప్రజ్ఞులగు
రసజ్ఞులును గ్రైష్య శుభాశుభ ఫల నిరూపక త్రిస్కంధాభిజ్ఞు-
లగు దైవజ్ఞులును, చరకాత్రేయాది రచితాయుర్వేద గ్రంథోక్త
కాయ బాల గ్రహోర్ధ్వ శాలాక్య చికిత్సా నిర్వాహ చికిత్సకులగు

చికిత్సకులును బహుజనంబులు కొలువ నిలుచుండు
నప్పుడు. 58

క. మఱియు మఱియును సంగీత మర్మ మెల్ల
తాళ మానాది కృతులును తఱచు నేర్చి
శ్రుతికిఁ బ్రత్యక్ష మగునట్టి శ్రుతుల యందు
తేల గలిగిన గానప్రవీణ తతులు. 59

వ. మఱియును హావభావ కళాభాషణంబులగు వార-
వనితా జనంబులును, పాంచాల బాహటాది పరిజ్ఞా
సమ్మర్ధితోల్లాసులగు వంది మాగధ వల్లభులును బహు-
గాథ నిర్మితామర వైణికులగు వైతాళికులును సాహా-
జంతు జంతాది శబ్దజంఘాల తాప్రశస్తులగు వేత్రహస్తు-
లును గలసి యశేష జనంబుల యథోచిత స్థానంబులఁ
జెలఁగి హెచ్చరింప నొప్పు మిగిలె. 60

క. శంఖ కాహళ భేరీ నికాయములును
మృదు మృదంగ పణవ న.. వెంట్రముగను
41 బరగ . . . . . . బహుళముగను
గలిగి శోభిల్లె . . . . . సర్వఫల . . .

వ. ఇట్లు మంగళ తూర్యంబులు చెలంగ సకల సామ్రాజ్య
లక్ష్మీ ధురంధరుండై రత్నముక్తాలగంబుండి భూయిష్ఠ నిష్ఠా
నుష్ఠాన నిష్ఠాగరిష్ఠులగు జైమిని గౌతమ వసిష్ఠాది ముని-

శ్రేష్ఠుల నవలోకించి యిట్లనియెను. 62

గీ. సకలశాస్త్రార్థ వాక్య విశారదులును
వేదవేదాంగ సంవేద్య వాదవిదులు
జ్యోతిషాంభోధి మథన విఖ్యాతిపరులు
మీరు తెలుఁగని శాస్త్ర మింపారఁ గలదె!

వ. కావున విశ్వవిజ్ఞాన విచక్షణులారా! మీరగణిత
గణిత హోరాది భావిఫల నిబంధన గ్రంథ సంధాన బంధుర
ప్రతిధురంధరులుగదా! యిప్పుడంతస్సిద్ధ నవ సంతాన-
ప్రసవ పాళి యై? సముచిత ఫలపరంపరా పరిమాణాదింభూళి
నిర్దేశింపుం డని నిరూపించిన నను గ్రహించి 63.
కలిసి

గీ. వారలందఱుఁ గలసి విస్ఫార నిపుణ
వేలంతుఁ జూరాగ్వక్త్ర కోశముల వేనవేల
తెచ్చి తిలకించి నందున దేటపడిన
భావ మెఱిఁగింతు మని పలికి బ్రహ్మవిదులు. 64

వ. సూర్యచంద్ర బ్రహ్మ జైవాది రాద్ధాంతానంత సిద్ధాంత
ప్రకారోక్త ప్రతి ప్రత్యతింయుతి నిహతి వర్గ ఘన మూల భి
ధ్రువకాది భేదన శాస్త్రంబగు గణిత శాస్త్రంబు వలన గల..
నతకాబంధ పాలు.కా యంత్ర ధ్రువ యంత ఘుడి యంత్ర
శంకు ప్రక్షేపణాదుల... కల్పాదిగా తతాంశల గ్రహాః-
గ్రహ సాధన భావ. . . . . ద్ధి సాధన దికాధనధనంబులానరించి. 65

గీ. పరగ షడ్వర్గ నవవర్గ ద్వాదశాంశ
వర్గములు గల్గ వర్గుపు వర్గు చేసి
పరగ వర్గోత్తమాంగము పారిజాత
ప్రాంశుబాలఁ జెంచి ధవకంబు హరణ మించి. 66.

వ. మఱియుఁ జూరావత సింహాసన దేవలోక విశేషక
పుష్కరాద్యంశంబులు లగ్న స్ఫుటంబు గణించి గ్రహ
భావ బలాబలంబు తేర్చి రంచి. 67

గీ. ప్రకృతి వికృతియు నద్దంపు కాలగ్రహాళి ?
చక్ర చతుష్టయ ప్రకటిత చరవిచార ?
చిరవిలాస దుశ్చ స్వభావ చేష్ట లెల్ల
కరతలామలకముగను గణుతి చేసి 68

వ. సకల దర్పణ పర్షాద రుద్ర సూల బ్రహ్మ మహేశ్వర ప్రభాతి
దశాగమ వేషణ పాత్రంబగు జైమిని సూత్రంబుయవ్వ చిందు
ప్రష్టీపణ ఖండత్రయ త్రికోణైకాధిపత్య సాధన రాశి గ్రహ
గుణాకార హోరాది సుస్థాయుర్నాశ్శంబగు సంయుక్తష్టక వర్గం-
బును దశాంతరాంత సూక్ష్మ ప్రాణదశా గవేషితానుభవ సఫలం-
బగు శాతమసూత్ర దశాఫలంబును, పూర్వపాద్ధ సహమాది
యోగభూజకంబగు తాళకంబును, ఆత్మ పితృ మాతృ
కారక సరణంబగు కేరళంబును తిథి వార నక్షత్ర యోగ
కరణ రాశి ముహూర్తాది ఫలభాగ గర్భంబగు వా....
కచ . . . . . . చ్ఛత్ర గజకేసరి పుండరీక రాజకాంస

సురపాన ష్వా ప్వా శివేపి విశ్వతాభ్యంతరతి మంగళా పింగళా
భ్రామరీ ప్రముఖ ఫలదయోగ కౌతుకం బగు యోగజాతకంబును
కేంద్ర త్రికోణాదులౌ ధాబదంతుచ్ఛత్ర సంబంధం బగు స్వప్న శాస్త్ర
సంధాయా మహిందు గ్రంథంబును 69

క. ధూమకారికాద్యుపగ్రహ ధూమ మరయన
దక్షకం బగు శ్రీ మంతు రక్షకంబు
దీప్త స్వస్థాద్యవస్థా ప్రదీప్త సమ్మి-
తంబగు యవనా . . . ర్యహితమతంబు. 70

వ. ఆయుర్దశాఫల దశా ప్రముఖ నిఖిల సుఖాసుఖ నిర్ధా-
రణా నివార్యం బగు హోరాశాస్త్రంబును మొదలుగా మతాంతర
నిరంతర జాతక తంత్రంబు లన్నియు నూహించి సంహారా
పహారమ్యంబని యెటు తత్సమస్త నిదర్శన దర్శనంబులకు
నైకకంర్యంబుగావించి తత్తత్ఫలంబు లన్నియు విమర్శించి
యుంయ్యఖర్వ సర్వ సర్వం సహా నిర్వాహక సార్వభౌమ సప-
ర్యా ప్రశాంతిన్ సందడి వింగడించి యుల్లనిరి. 71

ఉ. ఓ నృపకేసరీ! భవదహో పురుషాయిత సాయికేతి మే
మానతి యిచ్చు కేతి వినుమా! . గజకేసరి యోగజాతుండి
మానుడు నైజతేజమున సూర్యు ప్రసింపుచు నాదిదేవ సం
తానము నర్థం కరించు భువన ప్రభుశీల నతిక్రమించుడే! 72

ఉ. ఓ శ్వపసాప్త . . . భవదుత్థితుండైన కువరాంగ దక్ష్మివలా-
హేశ్వర యోగజుండగుట నీవద్భుతం బుధ చక్రవేషున్ ద్రై
శర్వ దుదగ్ర శక్తి నరజాతు నిరూఢి విపక్ష భూధరా
విశ్వ ర...హ్య ద్వ్యద్భేదన . . . పెత్తుల చెందుడే! దిజ్ముఖంబులన్ 73

ఉ. అష్టకవర్గ సూత్ర ఫలమంతయు తెన్గన గంటి వీరదిశ
కాష్టక తెల్చు డుగ్రత బలాబల మండు సుహృత్కుండు ధ-
ర్మేష్ట విహారి పుణ్యుడను ద్విరసాగ్రహశైలి రహి బలో
త్కృష్ట త రాజరాజయి సుఖించును శ్రీకర చక్రవర్తియై. 74

శా. సూత్ర ప్రాంతముగా రచించిన జను సూత్రంబు తెల్లనే శుభా
మంత్రం బావిధి గంటి వింఘునుండు సన్మార్గంబునన్ సర్వలో
కత్రాణం బగు జీవనంబు గని వీడండే రాజహంసావళీ
విత్రాసస్థితి సన్మదాంకురములన్ చెంచునే స్వకపోలభిత్తులన్. 75

సీ. భాగామి మార్తాండ యోగాఖ్య వ్యం దొట
బలిమ విలాస సహస్ర బాహుండితడు
వర్ధిలాస్త్ర మద శమంతుండై యెమదవ్యట
దీర్ఘ . . . బల దివ్య తేజుండితడు
సకల శుభయోగ భోగ సంజాతుండగుట ?
యితడఖండ ధరామండ లేశ్వరుండు
అత్యచ్చ సింహాసనాశ్ర ప్రఖ్యం దొట
మహిమించు సింహాసనుండితడు

క. బహుళ చక్రవర్తి తద్భాగ్య సంభావ్యు డౌట
నలరు చక్రవర్తి సుభావ్యంకు డితడు
గాన దీధన్ను పూసగా గాంచు నట్టి
దీదు పుణ్యోదయంబు వర్ణింప నరిది 76

శా. ఈ త్రిస్కంధములందు గల్గిన ఫలం బీరీతి నిట్టూహించితిని
బుత్రునే భవ్యచరిత్రు గాంచెదనని తద్భూరి ప్రభావంబు తె
మాత్రం బెవ్వతి వింతె తన్మహిమ సమ్యక్కీర్తి కీర్తింపగా
చిత్రం బానుడి బోటి కంచి నెఱతేజి వేంకటకి నోటికిన్ 77

వ. అది . . . . . . నరేంద్రాయుతారదర్శం బాభారత
కుశల సంపదలంబుగా సూచించిన

సీ. కార్తాంతికోదిత నరసింహ సంతాన సౌధ-
నాదిరెమాస్థిత్రాంతుతి ఫలంబు
ననువృత్త తత్పదాంకు తాల్పువ నివృత్త ?
సముచిత లక్షిత భవిష్యత్ఫలంబు
వితత కాలత్రయ వేదిత జనజన ప్ర-
కీర్తిత బహుతర ప్రదర ఫలము.
వేదవేదాంతాది విద్యాతినిష్ణాత
భూసురాశీర్వాద పుణ్యఫలము
గీ. నాను పూర్వగ సభ ... లనుగవించి
యుతడె తను మూర్తి గుణ పూర్తి వితతకీర్తి

శత్రు సమవర్తి జగదేకచక్రవర్తి
యగుట నిజమని ధృఢనిశ్చయాత్ములైరి. 79

శా. ఆవేశంబిహితులై పురోహితుల పుణ్యాహంబు జాతక్రియల్
గావింపన్ ధరణీమహేంద్రుడు ముదింగా తూహలం బంది భూ-
దేవాసంతత్పద నేర . . . . గ్రహులాదిష్టావనాటార్హ ప్ర ?
జ్ఞా? వేదార్థ సమర్థ కోటికిడె నిష్టార్థంబు లవ్వేళగాన్. 80.

సీ. అమరాలంకృములకు నమరముల్గా నగాల్చి
బాధబాళి కానరచ్చి బాధబములు
నావేశికుల . . . నావేశనము లిచ్చి
దేశికులాప్త నగాంచి దేశములను
మహామాన్యకుల కెల్ల మహిమానకము లిచ్చి
పద్మపాళికి నిచ్చె బద్మతతులు
సామజాతుల కెల్ల సామజంబు లొసంగి
రథములు ఘనమహారథుల కొసగె
గీ. ముఖ్యతరమైన తత్పదభిఖ్య దగు వి-
తరణమొనరించి దురిత సంతరణమునకు
భూరివిద్యాధికుల కెల్ల భూరి యిచ్చి
ధరజనుల నెల్ల శ్రీధురంధరుల జేసె. 81
సీ. కాంతాంతరముల నితాంతాంతరములను
ఘనవితానైక సంగతుల జేసి
వేశపాళికి సుబీవేశపాళికి తన్వ
దగ్రహారముల రమ్యములు . . .

భూసురేంద్రుల కెల్ల భూసురేంద్రులన స
క్షేత్రముత ప్రఖ్యాతి నలుల్లానమంత్రి
ధారాళ మతుల శుద్ధాశాళ మతులను
మదవారణాప్తి సమ్మదులఁ జేసి

క. పాత్రజ్ఞు లజ్ఞుల విభవతత్పరుల పరుల
దీనుల నర్థనుల ఖిల పథికు లధికుల
నందఱను పూర్ణవాప్తి నోలాడఁ జేసి
సరసతర కీర్తి నతా నృపచక్రవర్తి 82

సీ. భుజబల శ్రీధుర్య పురుషోత్తమునిఁ గంటి
నా మధురాఖ్య పుణ్యప్రదంబు
సరసార్థ సంధాయి సంతానమునఁ గంటి
నా సుఖస్థితి మహోన్నతి వహించి
వివిధాన వహాస్త్ర సంపాది నాత్మజుఁ గంటి
నా మహిమాప్తి నెమ్మనంగఁ దరమె!
బహుధముఖా టోప విప్రమనుఁ గుమారుం గని
నాదు విభూతి వర్ణనకుఁ దగునె

గీ. నని పురస్థితి గాంచి మిన్నంది పార్థ-
వార్థిఁ దేలి నటించి భూవరుఁడు మిగుల
సంభ్రమించె సుపక్ష సంస్తుత మాత
చరన దసు నల మహానందము సంభ్రమమున 83

క. భూరి కీర్తిని స్వీకృత స్వీకృత భువనుఁ డగుట
నధిక శుభకర శాఖా సహస్రుఁ డగుచు.

నర్థసార్థిన్నమితనికి నర్థ మనుచు
నచటి మనుజుల్లెల్ల యశ్శాసనాద్వయము నిడిరి. 84

మ. అనుపుతదర్పిత జాళువా ప్రతిమకే లక్ష్మీం జనావట్టి సం
తన నిద్రాజనితాట్ల లోన్ పురతఖుల దట్టంపు కెంబట్ట చె
కిన రాజత్పుల నెంపొత్తులఁ దలోన్ కెంపుల నబ్బాల పెం
ల్లనె పొందింపుచు లాలిఁ బాతిరట లాతిలా లంతుంచునే జనుతే 85

॥ లాలి సీసము ॥

లాలి శ్రీమతీ ధైర్యలక్ష్మీసమేతు
లాలి సుకృతిశాలి లాలి తన్వేయు
లాలి లక్షణయుక్త లావణ్యకాయ
లాలి విశేషధీ లవతీర్థరూపు
లాలి జయస్వదా లఘుసాపరాయ
లాలి ప్రసూనాస్త్ర కేళినికాయ ?
లాలి విపక్షేంద్రజాల విజేయ
లాలి త్రయీధర్మపాల విధేయ ?

గీ. లాలి వల్లకి వర్ణితాలాప లోల
లాలి సంతత లోకపాలాన్నశీల
లాలి యాదవ మంత్ర మణి వినీల
లాలి యాగర ముందు బాలానుతిలా! 86

శా. మామాయంటి తపః ఫలంబ! కంయుకోమమ్మా! పాల నీపాలగా
రాపుత్రేంద్రకు మాటిమాటికి నిగారాపునే నునుంజిట్టు తెం

దేవళ్ళని కిద్దెంతప్పులప్పులని రెంతేఁ బల్కరునే వేడ్కఁ బాఁ
డుపాడనే నృపకాంత బల్లుసిలు బాడ్త్రెఁ బాడిరా డింభకునే 87

సీ. బాల్యలీలాక్రీడ బహువిచిత్రం బౌట
శైలధరాఖ్య మహాప్రభావమొచి
కువలయంబు శాశ్వతంబొర్ధ్వఁ బౌట సుత్రరాభి-
త్తరవృద్ధి సతతశ్లాఘ్యసరసఁ దగుచు
నతిశక్తి నరసింహుఁ డగుటచేఁ గృతవీర్య-
మతినతిప్రహ్లాదహిత మొనర్చి
గగన కేకుల సహస్ర కరుఁ డౌట దినమును
దెలిపాండు నతుల్యతేజమొనసి
గీ. వెన్నముద్దలప్పుచ్చ! మాంచుత్త! నోరు
దెఱచి పలుకర! తమ్ములదారవటంచు
నెంచు ధాత్రీజనుల ప్రౌఢి నేసఁగు గుణస-
మార్జనుండగు కాత్తవేరాన్నజ్ఞనుండు. 88

సీ. పారఁజూడఁగ నేర్చె బాహుబలోద్రేక
పరమాహితతతుల బారిఁ జూడ
నడుగుపెట్టఁగ నేర్చె నవ తపోరూపవి-
శ్వంభరాభృద్గణం బడుగుబట్ట
పేరుమానవునేర్చె భువనార్ధతైక శ్రీ
దారు చక్రముదంట పేరు మాన
మాటలాడఁగ నేర్చె మదవదౌద్ధత్యభా-
మసపాళి దెసమాలి మాటలాడ

గీ. అప్రమత్తుఁడు బుధసేవ్యుఁ డధిక సతత-
శాభిపూర్ణుఁ డనంతరత్నైకచరితుఁ
డగుచు వర్తిల్లె సంతంత కలిత జన వి-
శాలకుండు మహీపాలబాలకుండు. 89

శా. దాక్షత వెట్టఁగ నేర్చె వైరులరువైరంబు దాంగంగఁ జాత్రాపుచునే?
దక్షనే తానె సదాపభూపమదముల్ దక్షంగ సంతాప్యటలనే
దిక్షిత దాకఁ దాడంగ ద్రికినవం? దాడుగా
దిక్షాబుట్లను గూడిలూడునతఁడునే దిక్షాహితాటోపుఁడై. 90.

శా. మస్త్రక్షౌద్ర హారిం పరెటాస్త్రమును షట్కాంతరం బిద్రింయా
ంతుస్త్రజం పశువృద్ధి కారణముగా నాశించి కల్యాణాద
స్వస్తి వాన్యత్వతి పూర్వకంబుగ సభాస్తారుతే ద్విషస్మస్త్రక
స్యస్తాంఘ్రియున దలచేసి చేసి రపు దస్యహారశమాదిక్రియముల్. 91

శా. చెండాడుం జరుగంత్రులం గాని రిపుం జెండాడు తీరెంచ యతు
ద్దండించునే బహుదుష్టజంతుతతులనే దండించు చెపట్ల చె
శుండాలాంతుల సత్పుఁడౌ వసుమతే శుండాహహాటోపవే
దండాహతి యునస్త్రి రక్షళ భుజాదండాఢ్యుఁడై వర్తిలనే. 92.

ఉ. అంతొడఁ ధీవిధేయుఁ డఖిలాగమవేది గణేంద్రుఁ డాననా
వేటయుఁడు వచ్చి యుచ్చిడుత నిమ్ముగఁ జోలవిధోపనాయన
త్రీయుతుఁ జేసి యామవిబుధసేవ్యసుతునే శ్రుతిశాస్త్రశాస్త్రశా
స్త్రాంచయుత శిక్షదక్షుల సమక్షమునం దసదృక్షుఁ జేయువే. 93.

కం. విజ్ఞానవిహితవిద్యా
విజ్ఞాతుం డైన మీఁద విధిసమ్మత భ-
వ్యజ్ఞాన మంత్ర తంత్రము
లాజ్ఞాపించెదను నేన యనుపై నాకటనే. 94

కం. అని యామువర్త్యుఁ దటీగిన
ననియామప్రేమపుత్త్ర ననఘచరిత్రున్
ధనుఃరాధి విద్యా సా
ధను రాజ త్రృతిభు సత్యధను గాఁ జేసెన్. 95

సీ. ఒకనాఁడి జలధి నుల్లలములఁ దూల
దండించుఁ గాంతప్రకాండ సరణి.
నాకతలఁగులశైల నికరములే పొకలించు
శతకోటి మిత్ర తేజంబు చెసంగ
నాకతటి నంత రిపుతరుజంబు జయించుఁ
బ్రకటిత తరుట గంధ బంధురముగ
నాకమారు బధ విరుద్ధకుల నుద్భట మెల్ల
నదరించు సింహనాదారభటిని.

గీ. నితఁడె యభిరాముఁ డితఁడె మహేంద్రుఁ డితఁడె
కుంభినీ భర్త ప్రహ్లాదు గురుహృదాద్యు
డితఁడె యుని లోకు లెన్నంగ నెసఁగె నాతఁ
డతను సుతను ప్రభాపూర మతిశయిల్ల. 96.

గీ. వీరుఁ బోరను వీరు లవ్వీరుఁ బూచి
వే వెలుంగట్టు వెలుఁగు వృత్తి నులోత

సాటికాన తేము మేము ఱతేం సాటికైన
ఱుని యునికిని నాటి పటి రయ్యసురుల దారలు. 97

కం. ఒకపరి వేసిన తమ శర-
మొకటికి వేయు గును ముఖల నాటిరి రిపు లై.
న్నిక తమ యుపరాధము తే
న్నాకటికి వెఱ్ఱు షలించె నాదో యనుచున్. 98

మ. విభవం బింద్రుని కగ్నికిం బరము వైపు ప్రేతేశు నిశ్శాకక
ప్రభు స్తోమ్యాశుగు జీవ మర్థపతి కర్థంబే శుభా లాభమును
బ్రభవింపు పైరు తేదెసల నాత్మ ప్యేకమే సేయఁ జే
యు భళీ! యెంతటి దానశాలి యున ధర్మం బాతఁ డొప్పుం బ్రభన్. 99.

.. అంతర్ం పాది..

మ. మల్లికంతాళేశుని మాలవప్రభు గణింపం గామరూపత్రియున్
క్షళ మాడించి మథించి భూభుజుని కళింగ బెలధు సంగాధ్య నా
ద్య లసత్త్రారాని నా నా సమర్థ్య బు విదేహాంకు ద్విదూరున్ యుద్ధా
ర్థులఁగాఁ జేసి జయించె నాతఁడు భుజారూఢిన్ దిశావిధులన్. 100

ఉ. కుంతలమధ్య . . . . . మది నొప్పను చు ద్విదళించి యుంగరా-
జింతగ షాట్మ్య పూన మొనయించిన చాళ పమ్రుత న్ వి . . .
దంతరి తాసమాస్త్ర కలిత ప్రథనంబున నెల్ల మార్మగ
బ్రంతు బ మాన బెండె జయలక్ష్మి నతం డతిచండ పాండితిన్. 101

వ. ఇట్లు మెరయు శ్లాఘాంచుత తేజోజిత శేఖా యుత శాఖాం-

చిత నిజాఖండ భుజాదండ ప్రచండ పాండిత్య కుండలిత
కోదండ కాండ నిర్ముక్త తండోప తండ కాండ ప్రకాండ మండల
పిచండితాఖండ భాండ తదాఘాత జాత స్ఫీత నూతన
ప్రణగణ ప్రంచయుక్త ప్రశమ నౌషధ చూర్ణాయమాన రంగ-
త్తురంగాది చతురంగ చక్ర నిర్వర్తిత క్రమ సముద్ధత
ధూళిపాళి గాఢత్వ తిర నిష్ప్రభ ప్రభాకర ప్రకాశావకాశ
నిరంతర దంతురిత సంతమస నితాంత దిగంతాక్రాంత
తదనంతర భ్రాంత సంతతాత్మ పీత నిహతాహిత విత
ప్రవిష్ట భూత తనుచ్ఛాయా పాలయ సాల్వయ దాంయ సాంయుద్ధా
న్యోన్య ంవాత సంభూత పరాగపూగస్త్రైగ నిర్గ వర్త్రిష్ణు శౌర్య
త్ర్యష్ణ వత్తాంకుండును. 102

కం. పరబలభేదనకరవి-
స్ఫురపాణి కమల మధ్య పుష్కర రేఖా
చిర శుభకర చిహ్నిత సుం-
దర తరమై చాల నొప్పు దైత్యధ్వంసకునే. 103

వ. మఱియును నభంగ సంగరాంగణ రంగ దూరీకృత భూరి
భుత భేరీ ధ్వత దూరీకృత వైరి ప్రతతి సంతతి సమర్పితా-
భరణ పేటక మణి హాటక పటక జవ ఘోటక మాతంగ
శతాంగాభిధాన వివిధ ప్రధాన ప్రధాన విధాన సంధానితా-
సూనధన ప్రదాన సంతోషిత విద్వత్కవి గాయక వైణిక
వైణవికాది వ్యాఖ్యాన వద్య విద్యా విశారద ప్రణీతానణిత
ప్రణుతి ఫణితి కలకలాయమానాధిక ధ్యాన సుసంధాన

బలాదర్శ పనము బూన ప్రతిస్పర్ధ సమాధావన గాఢీన
లసమాన ప్రశంసాభివర్ణితాత్మీయ ప్రభావ్యుండును అత్యుగ్ర
నిజ ప్రత్యగ్ర భుజా తత్ప్రసు జా గ్రత్యగ్ర మహోదగ్ర
మండలాగ్ర మహాతత ధారాహత సాంద్రత రిపు హత విరా-
మిత భూరాజిత సముకుట నిస్తుల మస్తక ప్రశస్త నిగమో-
ద్గమన విలక్షిత మణి కందుక క్రీడారంభు కామహామహ జయ-
లక్ష్మీ స్వయంవర ప్రస్తావ పరిష్ఠ పరిహార బలదాన కరణీయు
రక్తాక్షత తోయ మహోద్యము తదీయ హృత్స్థల ప్రవాహ పూర్వా
పవమానీత సులోహిత ప్రభా హిత నఖాహితా వసర
సంధ్యారాగ ధాగధగ్య ంతరాగాను ంతరాగ నాగభూషణో
ద్వేషణ నాట్య భాగాభోగ దైగధిగార్య గణిత మణికింకిణీ
గణ క్వణ రంజిత నిజ గుంజిత గుణసంజిత బహుభంజిత
భూనభాగాంతరుండును నగు నర్మ్యహా సుభావ్యుండు. 104

సీ. కాంభోజ సైంధవ పార్థివులు వంగ్యపి నిల్వ
కరహాటకుండు కావలి వీరపు కాల్వ
వంది మాగధదేశ వల్లభుల్ పాగడంగ
గర్ణాటకుండు హాటకైకానంగ
నల మహారాష్ట్రుండు దమితార్థములు నింప
నా కుంతలుండు శిరస్సు వహింప
భోజ సామంతుండు దిష్ట భోగంబు లానంగ
కాశ్మీరపతి తిలకంబు దానగ్ను
గీ. నఖిల విషయము పరేతాళ్ళ అట్లఖిల విషయము
సమయములు దెల్పు బహు తల సమయము మయిన

చిత్రమంటపమందు విచిత్రగతి మ-
హోన్నతి ధరాధిపతి కొలువున్న పతిని. 105

సీ. ఒకరాక ప్రాకార నికటారటు దాడార
కరటారవ మహోర కౌతుకమున
నాకతిల సుకరాలనాద్వైల వాతూల
మనుకూలగతి మూల మసుచు వీవ
న్యాకబాళి నచిరాళి టుమత గాళి రుత సాళి
స్తుతిపాళి కతి కేళి తతి రెమునర్వ
నాకసంగతి విసంగ నానరంగ వరపింగ
ళరవేంగితము మంగళంబు దెలప
తే. నాలకించి తదేంతనార్థ మనుపధివ్వ
గల చిరంజీవులను సదాగతుల మసం
వాని శుభపక్షులను వెడదారలనిడి
విస్మపము గాంగ నది నది విస్మకస్మపగిది. 106

కం. బుధరాజ దిశలందుట ?
బుధరాజి నుతింప బాంధవుల రాకకునై
బుధరాజ్ఞి విభవదానాం-
బుధరాజంరుమును నిమిత్తములు చూపట్టెన్. 107
కం. నావిని కౌతూహలకల-
నా విని వేశస్ఫురన్మనస్థితి నాభూ
మీవరు సమ్మతింగల జన
మీవరున మితిన కృపింంత మెట్లని యనుచున్. 108

కం. ఆలోచనపడు వారల
కాలోచన పంక్తి కెల్ల హ్లాదంబునై
యాలోచనవున నుడి ప్రే-
యాలోచనుడెంచు కారుణాప్తి ననంగన్. 109

కం. అలవేల్పు దాబ్బ యురువే
నలవేల్పు క బంధాయునకు దాయుడి నా
యునవేల్పు దా యునా కీ కో-
యులవేల్పు కానుధనాయు వేంతెంబుట తీయున్. 110

ఉ. వచ్చినవారలెవ్వరి యాభావదన మోదన వాభ. . . . . .
మచ్చిక నేమ నేమని సమగ్ర కుధాగ్ర మదగ్ర వృత్తి చె
నిచ్చిన జ్ఞాతి ధీటమున నింపు జనింపగ గూరుచున్నచో
నచ్చతురాస్యవంశ్యుల ప్రిటంబు రయంబు నయంబు దోపగన్. 111

శా. ఓభావజ్ఞ విధిజ్ఞులార! భవదాపల్లున సూర్యప్రకా
శాభివ్యక్త సుధ్యబ్జ కాంత్పలము లత్యామోద తం బొందగా
శాభిల్లన్ సరసుల దవింగాను మమా స్తోమంబు తత్రత్యులన్
సౌభాగ్యం బొనగూర్పు బాల్యవశమో! శంకింప మీయంశముల్. 112.

కం. ఊరెంతున్నది? పేరెంతున్నది?
తీరెట్లున్నది? యిటకు రాను ధృతి మతిలోన్ నే
పేరాదిక వీరాంగదక
మారాదక యున్నయట్లు మాకుం జెప్పండే! 113.

మ. అని రాజన్యవరుండు పల్కిన సమోదాస్యమ్ము మోదాత్ముడై
యనిరా జన్మపవిత్రులౌ నృపకుమారా! మమ్మె సంప్రీతిచే
ననుభావజ్ఞ విధిజ్ఞులంచుఁ బలుకన్ ధన్యంబె నామంబులే
మనుభావజ్ఞుఁడ వీవె నీకుఁ జతురాస్యత్వంబు సత్యంబనున్ ॥114

గీ. అనిన నరపతి పల్కె సాంతర్యా! నీదు
మధురవాణి ప్రశంస సమ్మదము నిడెను
ననిన భావజ్ఞుఁడను నక్షమతా మదెంతొ-
మధురవాణిప్రశంస సమ్మదము నిడదె! ॥115

వ. అనుటంతయు హార్దోత్కర్ష తరంగితాంతరంగుండగుచు ॥116.

ఉ. విక్రమశాలికెన్న ప్రభవించిన నేనుడి తీరు మేలనా
విక్రమశాలికెన్న ప్రభవించిన నానుడియుండు నన్న సం
ధిక్రియ వర్ధమానవసతిం దగు నేక సవర్ధమాన సం
ధి కృత ధామములం బలుకు నిక్కమె కాదె! చమత్క్రియామతిన్. ॥117

వ. అనంతర. ॥118

శా. భావజ్ఞా! భవదీయ చాటువచన ప్రాగల్భ్యముల్ చిత్రరే-
ఖా విభ్రాజ విలాసమున్న భళి! సత్యం బెన్నదుం జిత్రరే
ఖా విభ్రాజ విలాసమున్న ప్రమదాప్తిం దగం జేయుటల్
నీ పాత్రల్ ప్రమదాప్తి జేయునె కదా! యేమౌనాడుటల్ భూవరా! ॥119

వ. అనిన విని సముదిత మంద ప్రచార స్నాపన లాలనం
బాదువ.

కం. భాషిత చాతుర్యవరా-
న్వేషణమే కోరి రాక నేడానవినన్ వలదురే తెలు పేరననాకా

భాషిత చాతుర్యవరా-
న్వేషణమే కోరి రాక నేడానవినన్. 120

ఉ. ఏమి వినోద విలాసరసు తేమియందునన్ ధ్వని దాచుఁ గావునన్
సేమము లగ్గడింప్పదురు సేమముఁ జెందు వెలంది లాభము ల
కామితసిద్ధియౌ ననినఁ గామిత సూక్తుల వారి తీరతా
థీమణులార! మీ విధి విధిజ్ఞ సమజ్ఞుల ప్రజ్ఞలౌఁ గావునన్. 121

వ. అనిన ఆ.. వికత ప్రసంగ సంగతి నంగీకరించి నిరాఘాట
వాగ్ధాటీ ధాటికి నచ్చోటఁ గృతవిధిజ్ఞుండగు నివృద్ధి-
జ్ఞుండు బుధాజ్ఞుండై సంజ్ఞామాత్ర విజ్ఞాపన జ్ఞాతనిజాఖ్యా-
యుకుఁడగు నమ్మహాశయుకుతో సమగ్రంబుగా విను-
మని యుల్లసిలెను.

శా. గ్రామారామ పురీరఘూరి జనవన కల్పంతాతి కాంతస్థలా
యామప్రాణము వనితనూతన చషాలాపాప యోగాపాత్రయా
స్థామ స్తోమ గణేయ చేయరచి నష్ట త్యాజ్య చోయశ్యము లా
పామ వార్యము దిశావిశాల తరవతా పాంచాలదేశంబునన్ 123

శా. స్థాయస్థ్లేఖ జ్వల జ్వల త్ప్రతికృతి ప్రాసాద సంభ్రాంతలా
చ్ఛాయ ప్రాంయత సౌధయూధ నిభృత ప్రఖ్యాద ధరా ధ్వధర
స్థేయాస్త్రేయ లసద్విసప్త భువన శ్రీ వర్ధమాన ప్రభా
హాయ శ్రేయము వర్ధమానపురి యొప్పుం ద్యోర్ద్రిలోకోన్నతిన్. 124

సీ. ఉచితదీర్ఘప్రతాపద్యుతిరాక్రమ ?
పదవేదులట చూడబ్రహ్మాండంబు
పద్మాతిసుకరత ప్రకటదానవవారిధి
యురవాండుఁ దతుఁడంబునింద్రసమితి
భూరిసంఖ్యాబితాద్భుత మహాప్రబలార్థ
వరస్వలబ్ధానుద్భటార్స్వజనులు
నఖిలద్విజైకసేవానురాధ స్ఫూర్తి
నలరు సద్విష్ణుపజ్ఞాంఘ్రితీల
గీ. వేదు లుపవేదులను కరుల్ విజయకరులు
వీరులు వెహరులను కాపువారు తీవ్ర
వారలను గల్గి సర్వసంపత్సమృద్ధి
నమరు జితదేవతాపురం బాప్పురంబు 125

ఉ. విక్రమకాలనాము పృథివీవరుఁ డప్పుర మేలు భవ్యదా
క్షిక్రమకాల శత్రుజనవీరతమః పటుహేళి కాన్వతా
విక్రమకాల సాహసకవీరసువిస్తృతకీర్తిపాళి త్రై-
విక్రమసేవనాభిరత విస్ఫురితాత్మ విలాస హారిణై. 126.

సీ. అప్పలాసాంగజునిదేవి యనులరుణావి
చిత్రరేఖాభ తనురేఖ చిత్రరేఖ
వారితనుజాత నెన్న నెవ్వారితరము
మధురసపు మొలక మృదుపాణి మధురవాణి. 127

గీ. ఆమధురవాణి పెంచ్చు తేమనఁగ వచ్చు
నింతి జిగి మేలుబంతి చేమంతి బంతి
నిగ్గు సంపెంగమొగ్గ పన్నీటి బుగ్గ
కమ్మవిరి కొమ్మ కొమ్మ బంగారు బొమ్మ. 128

కం. క్రొన్నెల తెరకన్నెల నెర
వన్నెలయురవలరువిట్రు వంయుస్సులతేజి
చెన్నుల నెలవన్నులతల
మిన్నులఁబోలు చెలువ... మేల్తర మవ్వరిన! 129.

ఉ. ఆనగు నెమ్మొగంబు పదియారవవన్నెల నిండుఁ బందురుం
డానాపలంద మిందు పదియారవవన్నెకు తూరు వన్నెయతా
నానను మేనిదాలు పంరూ అవవన్నె కదా నిషైడింతకా
నానల నాక్కి సాటి పదియారువహాలను బోల రెవ్వరున్. 130.

కం. భర్ఝరాకు రాంబుదచ్ఛద
సరణిం గిరికాన్న తుహినజలబిందు సము
త్కరమో! యనఁ దరుణికిఁ దగు
సురుచిరపద నఖర సుకర స్ఫురణాల్. 131

కం. మును నాల్గవిరాటుననుగూ-
ర్చిన రవళి మణి ప్రవాళ చిత్ర రచనచే
ననురాగ విశేషంబులఁ
జెను చుం గావులపు లైన వెలఁది పదంబుల్. 132

గీ. ఆ ప్రసిద్ధమౌ నాట్యశాల నందింకను నిక్క
మేటి తా చేటి చిప్పల దిటు కానదు
పాటలాధర ప్రమద ప్రభావిభవము
నట్లుగాట గాదె! తలచూప దదిభంగమున 133.

మ. అలకేదారమున స్వపించి జలమే యూపారమైయుండె వా
నల బాహుళ్య తపస్థితిం దనరి యున్నాళీకపత్రాక్షి జం-
ఘలతాగ్ బోలమి సోల శాలవికచద్ధర్భంబు దా వెళ్లగా
దలపంచుం దుదమట్టునే! మది పల దృష్టార్ధక ప్రక్రియన్. 134

మ. తమి ముక్కోటి నవక్ర కూర్మపతులం దాఁ గెల్వ హస్తీంద్ర హ-
స్త్రము కాంతారు నతిం గడంగ నచటం దారెంతయుం జూరు ను-
ద్భవములంతున్న స్మరుభూమి యతాట దరిపంతం బికలహా పట్టెన్న
క్రము దావే నదుగంతి నారకు! పెలా! పోరనస్మత్పతాగ్నే. 135

కం. చక్రముల పగలుగాని చే-
చక్రములం ద్రిప్పి యేక చక్రముగా భూ
చక్రము నేల వధూకటి
చక్రము రంజిలును సంకు చక్రము రీలన్. 136.

ఆ. గీ. జగతిఁ గలుగు వస్తుచయములచే నన్ని
యంగములు నాసర్చియుంత వస్తు
పన్నవలమి లేమి యదిబందులుంచె నా
నలుప యునగఁ గౌను చెలఁగు సతికి, 137

కం. పడఁతి నడు మాకసము సరి
నడరుటకై తన్మహాబిలాఖ్యకుఁ బ్రతిగా
పిడకవి కవి నన బెడగగు
నడఁకువతో నాభి యూబిరాభిమతంబై. 138

గీ. మదన భూమీవరాస్థాన మంటప ప్ర-
ధాన నిర్మాణ వాస్తువిధానరచిత
నీలమంజు మాన సూత్రంబు తలపోలుప
మీఁగఁబు వ్యక్తరుఁ జూడి నూగారు తెరు. 139.

మ. తనువాళ్లైన సుఘమాద్రి బాల్యయువతాద్వైత్వాయతకేశి ప్ర-
చ్ఛిన వేళగ....మానవేందుఁడు వచస్త్వమాద్యతం బాల్యర
త్నవపాలుజ కరేంద్ర కుంభములు గప్పట్టం దదుద్వృత్తి జా-
రెను తాన్త్యస్త దిశాత్తలాటాన్నత మదత్రి పొప్పు పొరింతికిన్. 140.

చం. అలరుచు నెల్లవారి మదమందగఁ జేసె నమం గలంబు ని
క్కెలయుని వాని గెల్వ నతినిష్ఠ వధూటి పయోధరాకృతిన్
లల విలసిల్లి రాజకరలాలన నిమ్నగు చక్రయుగ్మమా
బలము నఁ జంద్రశేఖరులకుఁ బ్రాపుగ మించు నుదంచితాన్నతిన్. 141

॥ అంతర్లాపి ॥

సతికుచ వాక్స్యమంత మణిజాత సుధల్ గానఁ బూని వాదులై
హాతులయి వారిజాత వసుధాకృతిఁ బూనుచు దృష్టిలంబని
ర్జితరుచి నేవగం దుద నరిత్వము పొందిన చంద్రసేవధీ
స్థితిని ముఖాంగముల్ గెలిచె ఛితిగదెన్నిట నాంటు వాడిననే. 142

కం. తరుణీమణి కరపదయుగ
మరయుం గమలంబులే యుగ్మముగాఁగనే
దిరముగఁ (గర)కంకణ మాంసక
పరిభాగము గుదిరి వేళ్లు బారునె (బాతనే) 143

శా. కాసారస్థితిఁ బూని నీచులకు దైన్యంబై విషప్రాయమై
గాసిన్మికాను కంటకంబు(ల)నిజాంగం బెల్ల సచ్ఛిద్రమై
దేసంత్రంబున బల్మనేని జస వహోలావతీ బాహువా-
భా సావర్ణ్యం బెటు పొందు! నీ నిజ మధ్యం పాతినే సిరుల్ బెందునే! 14

ఉ. ఆనన చంద్రబింబ మధరారుణదీప్తి సమస్తపక్షందివె
న్నానిన వేణికాఫణి రయుంబునఁ బాంచినఁ జూడ పర్వమై
మానసు కన్య మెప్పు నసమాన ధృతిన ద్విజపంక్తు లుజ్జ్వలం
బౌను పరాగ వైభవము నంది వెలంగ నభంగురాన్వితినే. 145

సీ. పలుమారు గమ్యతంబుఁ బలవారు నోరిన
నిరతాతి సుకతాను కరణీ దెలుపు
మధురంపు టధరంబు మధురసంబా! తలంప
నూరట లేక నోరూరఁ జేయు
మాటలు చున్న జవా తెఱఁగంటెన్న నా!
తేపులో పేదకు తేపులగును
కేవెన్నావి వినుమానికే వెన్నావినంగనే
తళుకు తళుకున రుచుల్ దులకరించు

గీ. వెల్లఁబాఱక పులయక విఱిగిపోక
పగులఁబడక సమగ్రమై నిగడు చవుల
పదవినాదవిన యాయంతి పదవి సొబగు
విందుగా విందుగా స్వామి యుందుకేమి! 146

శా. కంతుస్థాయుకుఁ డింతింయకావనపు టంగ స్రావమము స్వాత్మ జా-
స్నంతం బూర్వపు బాల్యవతార్ధ్యములు పాయుం బాంయుపుం జెయ్యులన్
వింతల్ జూడఁ జలాచల ప్రమణను నిర్బంధావృతాపుంజర
భ్రాంతిం బూనుటకో లేరుస్సాఁ జెలఁగు శుంభన్న్యాస యుగ్మాసాధ్వికిన్. 147

సీ. తలమునఁ గాయైన నప్పులపాలు గాకున్న
చెడుబంధువులకు వలపడకయున్న
కాఱుగామునై వత్సాలు పోవకయున్న
చోరతనంబునఁ జారకయున్న
తమలోన నహోన్న తమమై త్రిగైరోన్న
వడిఁ జైటపడి మిట్టిపడకయున్న
వెఱపు చెనని మోష వృత్తి నందకయున్న
క్రొత్త వారికి భ్రమ కొనకయున్న

గీ. వేలగనఁ బాలు పాలగవిగాల తాల
కళుకు దులకించి చెళుకుల తళుకు నించి
పలుకు వెఱలంచి వారికి పగబనించి
మించు నమ్మించుఁ బాడికన్నింబు లకును.

మ. రదజిహ్వోష్ఠకమలనేత్రచంచుక భ్రూకాశ్రుతులున్నఖ్యముల్
పదివెూఱుండేనని సంఖ్యఁ బూన్చి నక్రిందునే భాసిల్లు భ్రాంతుల్గ్న మిా
సుదతిం జూచి యనవారు తేరి నమంచుంచునే నిల్చ్వపై వెూటునే
మదిరాక్షీమణి ఫాలభాగమమరున్ బాతేందు తిలా కృతిన్. 149

కం. నడమందము నడుమందము
జడచందము గాంచి తాము సరిగావి వేరం
గడ భువిలన్ వెడగవిలన్
నెడనవిలన్ డాగుఁగరిమృగేంద్రోరగముల్ 150

శా. ఆ వేూముం జిగి చూడఁ బర్వమనుచున్ పొంటెంచరే రాజులెం
దావేసందము తేకృతార్థులకు నింపౌ నిత్యకల్యాణమై
యమేల్చ స్థపతేరు వేరవనిరాహా సార్వభౌమాగ్రుల్
రామా మాతెఱగాంచి యెంతురఖిలాంతర్భావిరత్నంబులన్. 151

ఉ. ఆ నెఱనీటు లావొబగు లాచిగి యూజిగి యూమెఱుంగుడా
లానును మోవి యూపొగరు లావగ లాతెగ లామిటార మా
మేనియెుయారమాసోగసు మేదినిఁ గన్గొన వింత వింతలన్
సూనశరాభనిమ్నగఁ జూచిన నాచిననామ తేమెుకో. 152

కం. పంచాస్య శౌర్యశేఖా
పాంచాలుఁడ వీవు రత్నపాంచాలిక యా
పాంచాలిక శిరోయురువురఁ
గాంచన గర్భుండు గూర్చు కాంచన.... 153

వ. ఇట్లనితర సాధారణరూపరేఖా విలాస లాలసయై. 154

సీ. అతివ యంసన్నమ్మద సమ్మర్శిరః తుమ వసంగ
తలఁ జెప్పాండు స్తతిఁ జెంగ లంచు వేళ
నతివయంసప్ప మ్మద సమ్మర్శిరః తుమవసంగ
తలఁ జెప్పాండ నటఁ జెంగ లంచె మధువు. 155.

ఉ. కాంతము శింజినీ స్ఫురణ కాంతము కాముక నిష్ప్రయత్నితై
కాంతము జాతి జాతి లతికాంతము పల్లవ నిర్జితా..... భ్య
తాంతము జృంభమాణ రతికాంతము సంకుచితాంబుపూరవే
శాంతము కోకిలాదిరుచి శాంతము పొల్చు వసంత మొప్పదనే. 156.

శా. వాసంతోదయ వేళ నుత్సవముతో వల్లీ చిరంటీ తతిన్
భాసిల్లున్ వనదేవతాళి పసపుల్ పైరాల్చి ఫాలంబులన్
వాసిం గుంకుమ బొట్లిడన్! యున సరత్న్యా క్షర్ణముల్ పల్లవా
ల్లాసంబునే లతికా ప్రజాత యడు తలావస్త్రముదాకృతిన్. 157.

మ. మమ పుష్పించిన కామ్మ నంటి గరికం బాందునే జటిస్తెవి గ్రు
క్రుఁ జిండాటల తెమవల్లభ లతతుల్ గాంచునే శుకసత్వంతమా
తౌన శాన్వమాళిని యెూల సత్తరుట నైకాన్ మానజాతిత్వ మి
యున్న నంతాగం బూనఁ గూర్చు నా సురభి చెంతల్వల్ వింత బూవిరాయఁగన్. 158

సీ. శారదంబులు గ్రాఢ (శారదా?) శారదంబులు పూని
శారదంబు లనంగఁ జెందమొంది

పున్నాగములు జాత్రపున్నాగములు చైత్ర-
పున్నాగము లనంగఁ బొలుపు విరాజి
స్యందనమ్ములు మధు స్యందనమ్ములు స్మర-
స్యందనమ్ము లనంగ నందమ్మొంది
వకుళంబు లరువల్లవకుళంబు లతను సే-
వకుళంబు లనఁగ మేల్పసతి గాంచి

ఆ. నాఁటి తలపోటి దొరలాటి పోటి మేటి
ధాటి గలమేటి కలకోటి గాటి కూటి
దీటి చవి నూటి తేనె నాటి పాటి దాటి
వెలయు రుచిపేటి పరిపాటి విపినవాటి. 159

సీ. హేమ సౌరభ ద్రుమామిత సౌరభ భ్రమా-
గత సౌరభ వనమానిత భృంగాళి
భృంగతతి విరావ సంగీత నటభావ
భంగీతత శిఖావళాంగనాళి
మందార మధురమ్మా మందారవింద మా-
రందారభవ సమానందితాళి
సారాంతరహిత కాసారాంతరకృతకా-
ధారాంత సుఖిత కాదంబపాళి
గీ. నవకదంబ కదంబ పున్నాగ నాగ
జాతి జాతి జటాజటి సేతుమాతు
లుంగ లుంగ ఘనాఘనా రంగరంగ
దవన పావన మవ్వన వనాని పొగడ. 160

సీ. వరమన్మథాగమ స్ఫురణా జన్యప్రగాన
వరమన్మథాగమ స్ఫురణ మంతెన్
నసమాన మధురసాలసమ స్వరం బాటు
నసమాన మధురసాలసము లొప్పు మంతెన్
ఘనసార సమహితాగ్రతలంబు గావున
ఘనసార[ప్ర]సమహితాగ్రతల మంతెన్
కువలయేంద్రశ్రీ వికాచ భాసురవతాటు
కువలయేంద్రశ్రీ వికాచ మంతెన్
గీ. గాలవాగస్త్య శాండిల్య కపిల తాప
సాది సుమనో వికాసమై యొలరు సురభి
గాలవాగస్త్య శాండిల్య కపిల తాప
సాది సుమనో వికాసమై యలరుటరుదె! 161

కం. కలకంఠులఁ గలసిన యొయి
తరుళికవే విటపాళి చెలఁగఁగ సమ పండువలై
కలకంఠులఁ గలసిన యొయి
తరుళికవే విటపాళి చెలఁగు కత హితవె గదా! 162

చం. వెసవన దేవత ధ్వజ నవీన వరావర సౌచితి న్నివన
గా సరి హితాక్తిఁ గాన్చు లడి కో వెల కోవెల నాతదేయ వా
గ్రస మభిధాకృతులం గాను పగంబిక పంక్తుల కోర్కి కొంచునై
విస్మయ రతోహ లోహ నటవి చెను దంచిత పంచమశ్రుతిన్. 163.

చం. అలమల యింపు సొంపు చిలువన్నెల జిన్నెల వల్లెఁ జిల్లనై
ఝిళుఝిళు వారిపూరువ్వులఁ జికురులట మిక్కుటట మందమందమై
సొలపుల వానివేని వలపున్నెలపుంబయిఁ గ్రమ్మఁ గ్రమ్మనై
వలపలనావిగాఁ గరువమ్మగ గమ్మగఁ జాలె నా వాడెయునే 164

మ. దళమెుప్పన్ శ్రుతిభాస్వర స్వరకళా స్థాయిం గానం బల్లవా
త్రుళికాలోత్సాల నిరూఢి షట్పదపు వృత్తంబులే నిరూపించి తా
వులఁ జాకల్యం బనా రాగముం దెలుప సొంపు త్సొంపు సారంగరీ
తుల వర్ణింప వసంత సంగతిని విందు ల్సేయు డెందంబులన్. 165

గీ. కలయిది కామ్యమ్ముల తాపస గణము నంటి
యుల తపస్విని రాజపంక్తుల వరించు
టది తపం పూర్వ ఫల మని యధిక తరులు
వేడ్క యగు రాత్మ నవ్వేళ విభవ తల. 166.

సీ. వెలదాపు గళ వేంపు పులుగేపు గల కాపు
తెలిచూపు మరు తూపు తీరు చూపు
చెలిపల్కు మది చొక్కు వెలిజిల్కు రమణియుల్కు గతి గుల్కు
రమణీయ సరుల తళ్కు వన్నె కెంపు
నలువెంచ నలరించ నలయించి గలంచుంచ
నలు మించి నడ కొంచె మలరు నించ
కామరాంద నిండు కుందనము చంద మిరు పొందు
తనువంద మెనసి యందందు చెలఁగ

గీ. అడుగు లడుగు పావడ నకుచ్చె వేడలు జార
చెలల వే పిల్చు గతి పైట చిఱుగు పొదల
గదిసి శృంగార తలల గదలె కదలె
మార్గ పరిపాటి వన వాటి కవ్వధాటి 167

మ. పదగంభీరతఁ జాతుర్యశక్తి నెనయున్ భావంబు రంజిల్లఁగా
సదలంకారము లంపు నింప సరస స్వచ్ఛంద వృత్తావృత్తము
ఖ్యద కాత్రేడ విలాసముల్లసిల్లఁగ నుల్లంఘనాతిరేకంబుఁ బా
నిదళంబై వెడలంగఁ జాలు మధుర వాక్శక్తి మంచర్లతిని 168

కం. అన నాయంచి పరీక్షి-
జ్జన సాంతుకుఁ దాత్మ మిగుల సమ్మదము గడి-
లాయన నావంతి గని విని యతి
విన నామది వలతు నవల విధ మెటులన్నన్. 169.

మ. కరుణాలోలతరంధర కంధరాభ తనురంగ స్త్రైలవ్ వైపుల్య వి
స్ఫురణా బంధుర బంధురక్ష్మా సమాసత్రాణ సంప్రీతదై
వ్యరతు త్సింధుర సింధు రాడ్బుహాత్య మాల్య ప్రాలు హస్త ద్వయా
విరళ తరంధర కంధరాలుమ సమా విష్ణాతి భూమాధరా! 170.

కం. కరివరవరద! దయాపర
పరసంహార మత వ్యాత్తప్రభాధర ధరణీ
శ్వర శరణాగత సుజనాదర
దర కర కరజ నిహిత దనుజప్రవరా! ? 171

ప్రశ్నవతి.

సత్యభామామాతా సంవిదవ్వాతా

సత్యవ్రతాన్వితా సర్వదైతాన్వితా

పౌలస్త్యయాగావితా వల్లవీవావితా

స్తుత్యచరిత్రావితా సుప్రభావావితా. 172

గద్య:-

ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాదపాత్ర చరిత్రా-
శ్వలాయన సూత్ర పవిత్ర వీరరాఘవ పౌత్ర వేంకటార్య
మిత్ర పుత్ర చిత్రకవితా వినీత నానావిధావధాన రాఘవ
శ్రీ చింతలపల్లి వీరరాఘవకవి ప్రణీతంబైన మధురవాణీ-
విలాసంబునందు, ద్వితీయాశ్వాసము॥

॥ శ్రీ మాత్రే నమః.

తృతీయాశ్వాసము.

కం. శ్రీవేంకటేశ నీలాకే
దేవీహృదంతేశ సకలదితిసుతయాద
స్థావరదానపురాన్నట
నావృత సురవేశ త్రిభువనైక నివేశా! 1

సీ. అవధరింపుము మనునాఁడు వైయాసికుండు
నేటి పరీక్షిన్మహీక్షిన్మణిం గుఱించి
యాదరంబునఁ బలికె నంతన్నబ్జవదన
ప్రమదవన కేళిపైఁ జాలఁ బ్రమద మెసఁగ. 2

శా. చేరెన్మంజుల మంజులద్రుమ సుమస్విస్త్ర ప్రసన్నారఝరీ
పారస్ఫార సుజాతమాత నకనద్భావసంతీ బామంతి వి
స్తార స్ఫార చరస్ఫుర ద్భ్రమర సఝ్ఝంకార సంకీర్ణ ది
గ్ద్వారం బారుబిరాంగి సంవృతగరుత్మద్భావ నవముద్యానమున్. 3

ఉ. చేరి రటత్ప్రటన్మధుప సంజని సంజని తారవమ్ముల
న్మీరుమ గాఢఁగా హృదులనీపవనీ పవనంబు వీవఁగా
మారు బలంబులం బురింయు మహాశ్వపీవేశ్వరిత్రైన తాటకిం
పైరమణాంతరమణాంత కులుకు నందెల నందెల నాగ తాడుగాన్. 4

గీ. అసితవేణి సుతూసవనిసితవేణి
గని పలాశప్రవేణి నికారణినంయుంత
ద్విజవిలతి సంభ్రమము నొందె వెసఁ ద్రివేణి
సంగమగు తీర్థమట్టె నిబ్బటనె యనుచు. 5

చం. మెఱుగిఁ జిగురాకుతోరణము మొగ్గల కాల్గల తీవ పందిటన్
దగు వివిపాన్ప పుష్పకీవిలాసము గాఙ్జఁగి నీరు కప్పురం
బగురు జవాదియుం గల యెమంమూరమునం జెలంత్రాల తెంఁచె
న్నగు వనదేవతారతి గృహంబుల పోలె నికుంజపుంజముల్. 6

సీ. ఒకచోటఁ బచరించు నొకచోట పదముంచు
నసువైన వివిధింత దన్నా నవేలంత
నొక కొమ్మ మెుఁ మంటు నొక కొమ్మ చేనంటు
నలరు గాఁబున మంది యమెవ్వ లంది.

ఱొంక పదంబు వనవ్వు నాక పదంబును జెప్ప
పల్లవింపఁ గదంగి యల్లతాంగి
ఱొంకంయింత మది నొచ్చు నాకింత గని పెచ్చు
పరసత గాంచి ఆహా స్వర్ణకాంచి

తే. చెలువ పొగడఁగ నా బంధుజీవ చంప-
కసహకారాంగ పున్నాగ గమన లసద
శోక గుణ సింధు తిలకమ్ము జూడఁగ వనికి
ప్రేమజాల సిద్ధింతా టేమి యరుదు 7

సీ. జలధరవేణి యాసతిఁ జెందఁ జెందదే
కమనీయ మగు నీలకంఠ విస్ఫూర్తి
చికురాకుఁ జూడిఁ యా సితిపాదఁ జేరదే
మాధవాదిత వంశ సాధుతల
కలితబింబోష్ఠి యా కలవాణి వాదె
జత చిలుక చతురాస్య కృతి విధించి
పటు సుధా సరసి యా పద్మిని యరుదేర
నరుదె దేహాంబుత్రమాళి బ్రామసి

తే. స్ఫూరిత మహా భృగ్నితంబ మధుర సముదిత
సత్వ సహకార కోమల జలరుహాష్ట్ర
భాసి యాహామ హిత వాసవదరి వీరు-
వారు మహావాళి నెడి వారు వారివారు. 8

కం. ఒక తాంతవమున జనించుట
సకల బుధులే ఫలము గానుట సరినాక సము..

టి కానుట సురసాలంబై
అకటా! విరసాల మధుర కరుణిది మదితా! 9

చం. మగువరా! దాడిమ ద్రుల సుమంబులు పండిన పండులొప్పఁగా
పరిలసచాఁ బసిండి పొరపంజుల కోట్టిగి జజపుంజమతా
పగులలీ కళాన భ్రాంధు ప్రసవాభ్యదలాలుప విభ్రమించి పై
త్ర గురుఁడు సద్విజాళి కిడు రక్తపటీ మహా హేమ పత్రిపై. 10.

కం. చెలి తపము పెర్మిఁ జెందా-
ఋల సంగతి నిర మధుప లాలక్ష్మీ తికో-
యుల ఈపంచమమ్ము ఘంటెను
ములు పోఁ జాక్షిడఁచు చందమున సంపెఁగ కున్. 11

సీ. పల్లవాళికిఁ గొంగు పట్టెచేదే కామ్యదా
అది వంతా ధర్మ మతోఁ గదె! యటంచుఁ
బ్రసవంబునకుఁ జెంతు బట్టె పూఁ జూడినా
చిరుత బట్టిన నది చేరమ్ము ననుచు
కళికలు గూర్చ నా కలవి లతాంగి నా
నది అదా మారణా గా నడిగె దనుచు
నాలుకు రజర్తి కరాం బాడిని కోమలంతునా
నది యతీవ నమఁ జోర నధిక మగుచు

తే. నెలపొలఁతు లట్లు ద్రస్తరులే నెఱపు గానుచుఁ
కల సిరుల దాంతి నాయంతిఁ గలసి మెలసి
పాదలవేడుక విహారి పూఁ బాదల చేరి

విరులు దునిమిరి తావింతూ విరుల నమరి. 12

కం. పున్నాగంతూన తేగతి
పున్నాగప్రముఖ కుంజ పుంజముల విరుల్
మిన్నాగ కోసి రాసుల
మిన్నాగఁగఁ జేసి రతి కనమోహితలన్ 13

కం. లీలావిహార సంభ్రమ
లీలాయిత హృదయంబుఁ జైనపుడు వేడుకతో
లీలాడిరి పడఁతుక లపు
లీలాడిరి హర్షార్ద్ర నా వాపిక దాపన్. 14

మ. సుతనూరత్న మొకర్తు పాదంబు నగమున్ జొత్తించి పై దట్టుచున్
లతికాతాటక నూగు నైజ నఖ తేలం దారకల్ గాన్పి సం
ప్రతిబింబం గని దివ్యకాంతల వెయుంగాకం బన్న ఖాగ్రంబు సం
గుతపింపంగను నాగకుంజరులకై కోనాకర్లై క్రేఁ గుచా. 15

శా. విలాసవల్లుల తాటకల్ నెఱపుచున్ హేలావతీరత్నము
లత్యుల్లాసముగాలని లూలపాట వగఁగా నెల్లప్పియారంపించిం బు
ష్పల తీఁగస్వర భామినీ కరమిళద్వీణా సునాదప్రియం బు
లీలా భేదము సారెఁ దెల్పుటకుఁ బాతెంబాపు పెంపొందునన్. 16.

మ. చదురుల్ పలుకఁచుఁ దొడి బొడిలుల తోఁ జంబద్విలాసాది సం
పదలాత్మం బొదలం బుజ్జవుం బొదల నిబ్బంగిం బ్రవర్తించి యా
సుదతీరత్నము లావుటాశ విరమై సౌరంబు రాకోద్ధతుల్
తుదమీఱం జిగురాకు గిరవలతవే దోదూయమానాంగియై. 17

మ. చిలువ శ్రేణి పటీర కోటరములం జుట్టాడి వేతున్మెదల్
దొలకం బొప్పు సహారు మూరు జిరములం దొత్తాడి లతాంగమిన్
కలుతాలాళువితేవ వాసనల దూగన్పేడిరెవాసా సుగం
ధిలశోభామిత పాతపోతములు ప్రీతిన్ వీతి వేడ్కన్ జనస్త్రీల్ 18

చం. చని కనిరబ్జి సత్ప్రసవ సౌరవ శారద సంగభృంగ చా
లన ఘనశోభి సాభినవ లక్ష్మిత వేష్టిత సజ్జితాల్పినే
తన తరలాస్య సస్వర వృదంగద భంగ తరంగ రుమ్ముఘుమ
ధ్వనుల తనినాద జైత్ర సుర దీర్ఘిక నూతన దీర్ఘిక న్వెసన్. 19

మ. మణి సోపాన తటాగ్ర చిత్రిత నభో మధ్యస్థ ఫంతో బింబకా
రణ తద్రూప సుధాధరల్ తదుభంబు పాత్రప్రాంతకాపద్మినీ
గణముం గానఁగ నంచెన్న నకొరలను ఠెలాగ్రం బంబుజద్రైలాక్షన
రణ బూనల్ జలకేళికై కదింపు ధ్యాస్మించు సంచెన్నఁగన్. 20.

మ. తట గూఢ ద్రుమ శాఖికాకిసలయంతాంతఃపుష్ప సౌరంబు గ్రా
లుటకై వారిరుహాంతరస్థ మధుపాళుల్ రాకపోకల్ వహిం
చుట యంతుల్గని పల్లవ ప్రతతికై చూపట్టు సప్పద్మినీ
పటుధ్యాకార్పిగ గతస్థితింబుగా భావిల్లు టెన్నం దగున్ ? 21

మ. లలితాభ్రంకష తీరభూరుహ శిఖాలంబి ప్రసూనాసవా
జ్జ్వలధారాకృతిఁ గాత్ర నెటికై దుకై పైకెగ యుల్లాసుచున్
వలనొప్పారెలటు సర్వతోముఖ జయ వ్యాప్తిన్ విజృంభించి యా
వలతేఁ దూన్చు ననేక కేతనములై వర్తిల్లుట ల్మెచ్చుచున్. 22.

చం. తడిసిన చూపులతో పలుక తాపల దాపల చెంపలందుపై
జడికాను పుష్పతేనియల జాలున జాలున తేలల దోపనా
కడి తగు లాండు గానను పుకానివ గానివతెం పోతకెళ్లునన్
చెడిపి తళుకులఁ నన్నె అంతయు చెడిపలం గనియుంతు తెన్నబుచున్. 23.

కం. కాలను జలరాశి మించుటు
వలసంద దర్భ జాడబ జ్వలజ్వ ?
లల నాలలనాం మణాలల
కలతారుణానల దీప్తి గాంచుచు వేడ్కన్. 24

మ. చరకూర్మ ప్రపదాళి నక్రపటికే జంఘాలసన్రీతి శ్రీ
కరపద్మంబులు వీచికావళులు మేలౌ జూపకంఠాప్పులన్
వరమీనాక్షిని లోకముల్ వికచశైవాలమ్ములం గల్గు కొ...?
ప్పురవందం దమరెతిఁ దోచుటకు సంయ్యంతు ల్మదం బందుచున్. 25

కం. కాసార మనుట సైపమి
కాసారల సత్తు మధురసాప్రుతి నెడలే
కాసారమున వహించెనా
కాసారస్వము నసంగఁ గడఁగి సరసిస్తైల. 26.

సీ. పారి నీలకంఠ ముఖాబ్ధికు తీతటిఁ
జేరియుని యుదేవి చిత్రమహిమ!
గాలవశాండిల్యకాశు కాదులు దివి
గొల్చుట వేయుముకూల గతించెను!

పాంసచక్రముల త్రింతాసనంగతి నిందు
సేవించు నిధిరేటి జీవనంబా!
. . . . . ధికి మరుత్స మితి దస్త్రంయుట
వర్తించుటంత దివ్యస్థలంబా!
గీ. . . . . బ వారమునవతా నదినిచేర
నలఁత దేరదే! యుని వార లత్స్యదార
జలవిహారమునకుఁ దారసిల నవార
నిజచమత్కార విధులార నేర్పు మీఱ. 27

గీ. వితత మణికర్ణికలు కృష్ణవేణు లుచిత
రసపరస్వతులును నర్మదలు ప్రకట
తుంగభద్రలు నగుచెలల్ తోనె కలంచు
నల సముద్రముపోతెఁ బద్మాకరంబు. 28

మ. జలజాస్యల్ రుషలోచనల్ దరగళల్ చక్రస్తనల్ శైవలో
జ్జ్వల లోమాళులు వీచికావళులు ద్వీపశ్రోణికల్ నక్రజం
ఘులు కూర్మప్రపదల్ లతాంగులగు సకాంతల్ ప్రవర్తించుటం
గాలసాత్మస్థితి యుక్నడించె నని కొల్లుల్ వేడ్క సందిల్లఁగన్. 29.

సీ. ఒకతె లోచన లేప మెలసె నిగ్గులు దేర
వర్తించె నల సరస్వతి యనంగ
నాకతె తనూగౌర చకచక ప్రభలార
బాదతె వేటను వాణి నదింయనంగ

గీ. నాకతెంతు ధరారుణాచ్ఛవి స్ఫురన్ముఖేందు
కాంతులడరించుచుఁ దమ్ములు కల్వవిరుల
నాడుఁగవెడఁగ జలకేళి నుత్సహించెఁ
బుష్పవతిగాఁగలదటంచు బుధులు పొగడ. 30

మ. ఒకరంభోరువు నాకపుబుబ్బమున నీరూరింపఁగా నాకపుద్వి
పకటీరత్నము వారివూరల మొనంతుం బైఁద్రొంపఁగా నంతలో
నాకమత్తద్విపయానయానముపై నుంకించి జంకించె ని
ట్లు కడంకన్ పరిహరించి రెంచి సరసుల్ లోలత్వమున్ బొందఁగన్. 31

చం. చెలువలు చిమ్మఁగా జలము చిమ్మనగ్రోవుల వెల్లిపైకుఁ ద్రి
ప్పుల నవలాలపైఁ బడుట డాఁచె సమోదవిధిన్ సువేణులన్
జల్లమి భ్రమించి పొందు సరసాగ్రణి యిట్లని జంబు చెంతలన్
నిలిచిన వారిపైకొనక నిల్పనటే భ్రమ మెంతొ నిభంగులన్. 32

గీ. ఒకతె కరములు డాఁచిన నాకతె నలము
నది విదిర్చిన నాకతె వెన్నంటి కదిసి
నదిమి బాదింప ధృష్టనాయకుని సరము
గులుకరించెను తళతళుకులను గొలను 33.

ఉ. ఒకతె కురంగలోచన తమోజ్జ్వల చిత్రతటాపదంబు డా
నకటా! చూచి లాఁడిచెలు లౌనని వెల్వడ నీట నీడలన్
బ్రకటనఁ గాంచి యింతులని భ్రమ్మరు వేమరు నెక్కుడిగ్గుఁదా
నాకపు సూత్రధారి తగు లాఁదిన జంత్రపు బొమ్మలో యనన్ 34

గీ. ఆట చెలులట్లు నీట సయ్యాటలాడి
సరస వెల్వడి రుచి సుధా సరసులగుచు
వలదవేసుల జిలుగు వల్వలు ధరించి
తడిసికొంగుల నారి నెవ్వైనఁ దాఁచుకొని. 35

మ. పటికంపుంద నచెంత వింత చిగురుం జై కావి కేల్జానిలో
చిటి నిద్దా గాలజాక డాఁకను నడఁగల్ గుంపు లంపైన పం
దిటి క్రిందన్ నెలజా నిజా జగతి నర్థిం దెవి లాఁగుాడ న
కుటిలాగ్రాలక లష్ట గాఢ్ఢి కాలువై కూర్చున్న యుష్ణాటికిన్. 36.

ఉ. కప్పురకారుఁబోతె నడకనప్పల బాదింతు కావిచీరపై
కప్పక డెంబుకాపు కంయు కర్ణిక కేసర కావిబొట్టుపై
గప్పిన గంధ కర్మరుగు కాటుక కేటుకరాట దివ్యంతుం
గప్పక కామరూపిణి రెయకా నాక జాగరి వచ్చె నచ్చటన్. 37

కం. మూలకలడు లాంటెత్తుల
మూలకల పోసంగు దావి మూర్చన్ షట్పమై
పోలకలు గాంచి యుచ్చటి
రేలకచెలులెల్ల చిత్ర మిదింతని పొగడన్. 38.

శా. ఆవిప్రస్మి?[శ్లి?]క వచ్చిరెట్లాతరుణి! నీ వాగర్భసుశ్రీలవా
జీవాదన్నంత సుపౌఖ్య వాజినవలక్ష్మిం దేయుక్త రాజాధిరా
డ్దేవి రత్నమవై దిగంతలత కీర్తి స్ఫూర్తులన్ గాంగనల్
సేవింపం దగుదమ్మ! నా వచనముల్ చింతింప సిద్ధాంతముల్. 39.

శా. నాభాంటు ధ్వని మెచ్చ నాడిన మహానందం బమందంబుగా
నాభాంటు ధ్వని మెచ్చి యెఱుకు శలరాలా! నీవు దైవజ్ఞవౌ
నీ బాలామణి కేమనుచుండా! పతి మీఁదెట్లౌ విచారింపుమా
నీ బాలవముఖదేవతా ముఖ ముఖతా నీతు ధ్యానంబున్ గనే. 40.

కం. విని యెఱిగిని మంత్రకళా
వినియెఱిగిని యుగుచుఁ బల్కెఁ విను చెప్పెద మ
మ్మనుమహానము విన నడిగిన
మను మహానము తెల్ల ధృతి సమగ్రత మీకునే. 41

ఉ. కన్నులఁ గట్టినట్లు గతకాల ఫలంబులు నిర్ణయించు నా
కన్నులమిన్న కే తరుణి కర్మ్యులఁ గామిత వస్తు విప్పెడే
కన్నులఁ జూపి యెఱపిక సుఖంబానఁ గాల్పుటంతెంత! మీరు మీ
కన్నులఁ గాంచు భాగ్య మిది కందురా! విందురా! తేరా! ముస్నిటనే. 42

వ. అని మహిమంతాలప్షధ సిద్ధత్రింశాది ఘోషితాఖిల
ప్రశ్నికయుగు నవ్విప్రశ్నిక నిజాభీష్ట దేవతా పరిచరణా
జాత్మం దలంచి గురుచరణారవిందంబు లభినందించి
తలాప్రలాచితాత్మ రక్షావిధు లాచరించి వర్త్మక మ...
.... నిఖిల సాధనంబుల ప్రసాదించి యుమ్మహితలా-
ధిపదుహితను దన సన్నిహితంబుగా నించి పరాక్ష్మ
సంతమస సంభ్రం జనంబను సంబగున జ్ఞాన్ంబులవలన
నద్దివి మనోరథ సిద్ధి యగునట్లుగా నాత్మ హేతువాకతా పారం
బగు లాకాలాకంబుల గానస్కంబుగా విస్తరింపఁ దలంచి. 43.

శా. కాళిన్ యెఱిగిని భద్రకాళి విధి సంకాళి స్వ్య సింహము స్మరా
కాళున్ భైరవు వీరభద్రుఁ దలఁపం గానైన యకాకర్ణ
ఛ్ఛాలాస్తంభన వశ్య మోహనము లాకాబంధ వాస్వంధముల్
తిలం జూపి యెఱుసంగి మేలనఁగఁ జాత్తై తాంబనం బింతకున్. 44

కం. అప్పు డతి సాహసంబున
నప్పడఁతి యెఱుసంగు సంజనాప్యంబు మగు కన్
గప్పున జగంబు లన్నింయు
గప్పునఁ జాద కట్టి చిత్రగతి చూపట్టెన్. 45

కం. నిధులన్ హారిధులన్ రవి
విధులన్ హరవిధుల శక్రవిధుల స్వానా
నిధుల్లై తగు బుధులన్ శ్రీ
నిధులన్ గను విధుల దాచె నిజ సన్నిధులన్. 46.

సీ. చిత్రమునఁ గన్గొనిన చాల చిత్ర రతి
దేవతాంశంబు లగు పరిచవరుల
వేలతరవళ్లుగా నతిమోలతరుల
మహిమఁ జూతగాంచె నద్దివ్యమహిమ కతన. 47.

చం. అతుల సుధాప్యదగ్ధాద్భుతలు ధృతాచల చాపుల సర్వమంగళా
చితులు నలావలాకులు విచిత్రత దివ్య సరస్వతీ సమా
హితులు మహాస్త్ర లామర్త్యమహితల ఖేమలు శ్రీవిశేష సం
చితులగు రాజశేఖరులచింత్యులు పార్శ్వ కొందరిందులన్ 48.

మ. బుధచక్రావృతులనే సుశస్త్రధరులనే సూర్యార్క్షమహాసీనులనే
ప్రథితాటోప విభాసి దిఙ్ముఖుల దాక్షప్రజ్ఞాగ్ని సంతానులనే
విధుతాంచచ్ఛరజాతులనే రణధరా వీరాగ్రిమయు ~~...~~ ప్రక్రింపున్
నిధులం గొందఱ రాకుమారుల నట న్నెన్నాక్షి వెక్కింపఁగనే 49

కం. ఒకరింతెండఁ గంటె మఱి వే
ఆకరింతెండ సురతాపశోషి రెమునరు టకతననే
సకలావనీపతుల సర-
స కళావర్ధిష్ణులనే రసజ్ఞతఁ గాంచెనే 50

కం. ఆ క్రమముమునం గనుచుఁ బ-
రాక్రమపరు తెల్ల షేుఖలా! యునఁ దగు త్రై-
విక్రమ కళాధ్భవ్యం బటు
విక్రమ శౌకర్యుఁ గార్తవీర్యు నపార్యునే 51

మ. వితతోద్దండ స్థలసత్వహాప్రకరు విద్యుట్ స్తోమ సచ్ఛేది సం
భృత సంశోభిత మండలాగ్రయు నరు క్పైతాంబరునే సత్వధా-
చిత సంచారుఁ గుభృచ్ఛిరోంచితపదునే జృంభత్ప్రతాపోదయునే
హిత శక్రావనలోచనోత్సవ విధాయునే రాజమార్తాండు నినే· 52

కం. తర్జనవర దుర్జనపర
భర్జన సము పార్జ్జ్వ ర్మజవ వైభవ శుంభ
ద్గార్జవ శేఖార్జవము హా
రూర్జ స్థలధాము వజ్రునాభితనాము నే 53.

మ. అతిదీర్ఘాక్షు విశాలవక్షు సుమణిహారునే శుభాకారు నం
చిత సద్గాత్రు నిగూఢగాత్రు పృథులశ్మశ్రునే జితామర్షు నా-
శ్రిత శాంతునే ధృతిమంతు నిశ్చిత దశగ్రీవునే లసద్గ్రీవు భా-
సిత తేజోమయు ప్రమాణాన్వయునిఁ జూపెనే లోచనాతిప్రియునే. 54

నే అలరసజ్ఞునిఁ జూడఁ గాంచునది మొదలుగ
మధురవాణికిఁ దెల్పెంచు మరులు దోఁచె
నలరసజ్ఞునిఁ జూడఁ గాంచునది మొదలుగ
మధురవాణికిఁ దెల్ప ధర్మంబె కాదె! 55

ఉ. అంతనఁ జూడ నచ్చెరువె యాంతు నంతరాశే! రెమ్మంతరార విమచువి-
ల్లాంతుని తీరు జాణలదారా! యునితీరు మొగంబు చెల్వశే-
రాంతనఁ బోలుఁ జూకు మమృతాయునఁ బోలు మిటార విహారఁ దునే
రాంతనఁ జాలు జవ్వనికి రాంతనఁ జాలని సౌఖ్యమెంచు దుటల్ 56

వ. అని రెమ్మప్పుచు స్మరానంద కందళిత హృదంతరారవిందంబగు
చున్నంత. 57

కం. మోహాతిపారవశ్య స-
మాహితమతి నచలలక్ష్మి మగుపడదంచునే
మోహాతిపారవశ్య స-
మాహితమతి నచలలక్ష్మి మగుపడునే! ఖుతినే. 58

కం. వినిమంతువుం గాను ధృక్షుద
వినివుంతువుం గాల్చినల్లు వెగడుపడం దా
విని మైదుకత్తె ంచూత
న్విని మైం దుడుచుచు సురక్ష్యం జెట్టి తెమల్లైనె. 59

కం. ఆగ్రహము మాడిపి యరుదిచన
నాగ్రహము డిబాక బాక నగపడు సుమబా
ణాగ్రహతిఁ జూన్పుష్ప మదనమ-
హాగ్రహమున కతివ దిటము నటుమటమగుటన్. 60

సీ. ఆచతురాస్యపేరాలంబనది మొదల
మధురవాణికిఁ బ్రేమ మధిక మంతెన్
నారసజ్ఞాధన్యక్షు నభిరుచించిన మొదల
మధురవాణికిఁ బ్రేమ మధిక మంతెన్
నాప్రతిభావంతు నాలోకనము మొదల
మధురవాణికిఁ బ్రేమ మధిక మంతెన్
. . . . . .
. . . . . .

తే. ఆసుదర్శనఖ్యాతి విఖ్యాతమంతు
సుగుణములవేలుపంతి పొల్చులనలంతి
నఖిలచక్ష్ణసమంజసు నతనిఁ గాంచు
మధురవాణికి మదిఁ బ్రేమ మధిక మంతెన్. 61

సీ. రూపసంపదల లక్ష్మీపుత్రుఁడనవాఁడు
పొలపు కాసఁగ నీని తలఁపువాఁడు
సతాలంతి మహిమ శ్రీ సహజుఁడంతువాఁడు
పొడచూపనీని పేరుతుపువాఁడు
మహాశయమాసన మాధవుఁడనవాఁడు
పొలుపెల్ల విరియించు పొదలువాఁడు
ఆమోదమున మరుదధ్యక్షుఁడనవాఁడు
తావు బారించి తాఁబోవువాఁడు

తే. ఎంత సంపత్తివరున్నల కెక్కరాని
సింహాసంహాసనాభిఖ్యఁ జెన్నువాఁడు
హాని మహిమాని సౌగసౌత్మఁ బూని సతిఁద-
లంచు కళలంచునప్వరించు సంచలించు 62

ఉ. ఆరమణీలలామకును హారమణీమంతు భూషలెంతయున్
భారము లయ్యెఁ గోరికల పారము లయ్యె సుకోకస్త్రు తల్లడు
బ్బారము లయ్యె వారకను వారము మారుని సజ్యచాపటం
కారము ... కారమయ్యెను వికారము గాఁదమి మేర మీఱినన్. 63

మ. వెఱనేఁడి మరుమాఁడి తూపు . . . . వేడి సవిరాళంబు పెం
పఱలాడీ బజిగెడీ తెటులటుల మాఁడికుసుకోకస్త్రుల ధృతిన్
జెఱలాడేనని తాడిచేతింతుల లోఁ జెట్టాడ నాడేవిభుం
డఱవేడీ ననుఁ గూడింతుమ్మెంతునులొన నజ్ఞాడి పూఁబోఁడి దాన్. 64

ఉ. మాపులతాప్రతైన మరు మాపుల మాపలవంత కోర్వఁగా
తేవని తేవనిం జాలక తేపగ తేపగ తాప వహ్ని నే
నేవగ నేవగింపఁ దరమే దరమేదుర మిందు కెందులన్
బావుఁగఁ బావ గల్ల దగు బారవు బారవు చింత చింతిలన్ 65

చం. చిలుకర్తు పాల్తు (ర పాలు?) తేజి వెతసింగిలి తేఁటి మిటారి నారి చెం
గలువ కటారి కెందలరు కైదువు పుప్పొడి జాడు పుప్పొట
మ్మలపొది సన్నగాలి మొలగాల్ అలుక టాక తేకు తేకమై
కలఁక నెదిర్చు కంతు మొనకాకల కాకల నాదజొదిలన్. 66

చం. మరువడిం దతావనం బలవు పత్రము లన్నము కూడి సోమన
స్వరమను రక్తి మీరఁ అతి సరసత్వము మైఁ గడిచెలి కుంజవం
దిరముల జేరి యయ్యను మది తేజము చెందుట చెలతానగిందుం
ధరదారగనే విరెలాగి మెడ దాహము దా పంయిసేయు నేరెదన్. 67

ఉ. పాలుపు మాంతపుం జాలి కపాంతము నాంతముమగాఁ దలంచు తా
లాలుపు మన్మథుండు సఖులాంతపు లాంతపు మేటి వెందిగుత
పాలుఁ గ్ర్క గంధవాహ మాతవాహ సమీహకు దేహ మాయలిన్
జిలుక పాలు దవిరహ వేదన వేదన కంచు నెంచుచున్. 68

ఉ. పాటలగంధి కన్నానలఁ జాటిల బాష్పజల ప్రవాహముల్
తేట మెఱుంగు చెకుల తెలిదీవుల క్రేవుల నిండియుబ్బి బ
ల్పాటపు గబ్బి గుబ్బలఁ గాఁ తటి తటిఁ బర్వి శీతశై
లాటవి నిగ్గు నీలదృషదంచిత నిర్ఝర నిర్మలాకృతిన్. 69

ఉ. అకటా! యకటా! సతికి నానన చంద్రుఁ డకార్య సంభవన్
జూకుఁ జుఁ జింతలాఁ దఱిని మెయ్యది కాని పునః ప్రపూర్తికై
దకొల్చ మిక్కుటీపునకుఁ దమ్మి విరోగ వినిద్రమెరఁ దా
నాకలటి విచ్చియుండు బహిరుద్గతబాష్ప మరంద బిందులన్. 70.

మ. పొరలం జిట్లిన శయ్యంయము న్వదల సొమ్మునే మెంయుమతావస్త్రముల్
గర పంగంబునఁ జిందు గంధమును దక్కన్ వేఁగుటన్నన్నమా-
టి రుబాత్ప్యం బతి తాపమా దెలయు నన్నవేద్యమై యుంటి నాఁ
గరి సంతాన సమాన యానకు సరాగంబా వియోగంబునన్. 71

" అంతర్లాపి."

ఉ. అంచితతీల నకుల వలయంబు సుకేసర కర్ణికారము
ల్మించిన సారసంబు గెరలింపఁగ రా నమలా కుదింపకే
డించరసేయు నాకర ఘుటించును లుఁబడఁ జెటఁబట్టెదనే
గాంచు చవిం గాను నృలసగాఁగను క్రైరత లాఁ గృశించియున్. 72.

కం. మాధుకీ నామని కుపలటా
నిధిబతా విధుఁ దఖిలల జీవనిధింయునిలుండున్
విధిసేపగ నీక మారుఁడు
వధ సేటఁ డె! దూరనేల! వలదని వ●గచున్. 73

సీ. సరసానిలావర్త చక్రముల్ చక్రముల్
వగమీఱు సెదంగి తెగలు పొగలు
పసిమావి చిగురావి పసఁ బూని రుసుమాను
పోఁడిమి చెంగల్వ? తూడి మాడి

పాశైన విరివె . . . . . . రు పగపు వేరు
పరువంపు మరువంపు పత్రి భత్రి
ఒలలరు నేత్రావి సౌరభ్యములే రథ్యములే
ఇనుదిన వన్నెపు వేలు బాలు తోలు

సీ. చిగురు కొమ్మకు . . . . లలిత
సారథిని సారథిని జేసి జగము ~~మా~~ మా ట
మాత్రమున రెట్టి చెలువిరాదు మచ్చు . . .
మానమౌరుం దాత్మ . . . . మరుండు 74

చం. కినిసి మరుండు చిల్క వ్వరికి పగ తేజ బిరానఁ గ్రాంతి వెం
టనె బాగిపించు చెండాడ విటున్ కటారి సదావదూసి వెం
దినతమి నై వేతి కొద్ది కసిదీరగ చీల్చియున ఆ పద్మ ప్రపిమ్మనన్
వనజదళాయతాక్షి ధరవాలతి దళమ్ముగ సొమ్మ ప్రపిమ్మనన్. 75

వ. అప్పుడ నభిజ్ఞా ప్రతిభావతి మంజుఘోషా కలకంఠి
ప్రముఖ నిఖిల సఖీజనంబులప్పత్ర కాశిని చిత్రంబునం గాత్ర గాత్ర
తై. చిత్ర విత్రు . . నత్ర విమ్లనవి నెయిత్రిన యత్రలంపు పైరు
వెయత్రంబు గని తతరి . . . . క్షావేణాదరం గ్రుచ్చి నెయత్తి కౌగిట
నొత్తి తత్తదుచితాలత్తరం . . . రాల్చి నరుచ్చిత్రరి వ్యసన
వృత్తాంతంబు సవిస్తరంబుగా దెలిసి ఖేద చింత బేమి
యంద ఖేమి కొంద ఖేద నంద మని సంభ్రమింపుచునుండు నంత. 76

కం. కలకంఠీరవ నెయిక మది
కలకంఠీరవ వలన్న గరసి మరార్తిన్

గలకం బైదరి మదిం దలచ
కలకంజదళాక్షి చెలి యసు నసునటు తనే. 77

కం. మా యమ్మవుగా! వెంకటి
మా యమ్మవు గాచి మనల మరిగిరి పదిలే
మా యమ్మవు గారడిస్త్రీయు
మా యమ్మలగాక నిక్క మా మెప్పరికినే. 78

ఉ. ఏమిట నమ్మఁ జేసెనో కాదు! నేమిట నమ్మక చూచు చుండగా
. . . మాంతం చెప్పి నెయిక నేఁ డట మాంతొంద నంచు మమ్మక
స్వామి కను త్తైమల్లి నిను ఘామిక నాల్గానఁ జే . . . . .
గా విడి వేంట నమ్మకుమి గావిడి వేలవెవ 79

సీ. మారు మరి తేరి సొగసు చేకూరు (వే) లంతు-
మా రుచిరమైన నీకు వేమారు . . .
మారు వగ చెందు టెఱుఁగ నరా . . . .
మారు మాకగుఁ దెలంతుఁ బల్మారు . . . 80

కం. ఏరి వింటి వానిఁ దలఁపనే
బారి నాను దాణాను కారి పొదుఁగన నుసురునే
ఏరికెల సొగక మానాడి
విరియు నతని పొలుపు చేర వెఱవకు నే! చెలీ! 81

కం. వనితా! వనితా వనితా
వనితాప నివారిత విపనలకు నిల్పుటకిం ?
తనువాతనువా తనువా
వనవాల్యానవాని లేచు నాంతువము విననా! 82

కం. ఏమి తమకమ్ము దాంతుని
రేమి తమెయికా నవ్విన్ భ్రమసి రెండఁ బాగితెదంతెనా!
రేమి తమకెమ్మె యుట్లా-
రేమిత మధ్పలను గంటివే వెం! చెనంటి

వ. (నిరుపవిచారంబులు మాని సారంబులైన శశిరాసు
కారంబులగు సుమచారంబులు లపారంబుగాఁ దారంబు-
జాక్షికిఁ జేంతు సఖీవారంబుల ప్రచారంబుల ఘోరంబు
లపదాదరంబులై ఆలోచన వాం యాచి (సుసుదేట సంపంగి
సూనె నిగ్గులదేరు తురువమునై గన్నైరల దుఃఖమిళని
హైంతుంగవినాభమై ఎతుంగ మమరంగ జిలుఁగు పూఁదేని-
యల చిలికిళని) ప్రద్య భాగము. 83

సీ. సుసుదేట సంపంగి సూనె నిగ్గులదేరు
తురువమునై గన్నైరల దుఃఖమిళని
హైంతుంగవినాభమై ఎతుంగ మమరంగ
జిలుఁగు పూఁదేనింతల చిలికిళని
లకుచాత్రి.. వికచాధిక కుచాగ్ర తలమున
. . . . కత్రపుఁ బూఁత విచ్చిళని

అసఁటి మాసులఁ బాండుకానెడి లేఁదాతలందుఁ
బాదిగ రేఁలకి చిగు . . . . .

గీ. యిది సమం బంత్యున్ సుపచార మింత యింత
విషమ శరుబారి విషమించి విషము నించి
అలఁదియిడు శితి సాతి లోఁ గుందికా నుట
. . . . . . ప చారంపు చాలు పెంపు. 84

వ. . . . . . తి యరు మ్మధుర వాణి సాదరించి యిట్లనియె. 85

ఉ. ఘోటకమునే మారించి శరకాంటికిఁ బంచల సంఘుటించి రేం
నాట శరాసనం బది ధృణంబుగ నెంచి ధ్వజంబు ముంచి యా
మీటరి మూకపై నెగసి పోఁగాని గెల్చె సముద్ర దృష్టిచే
చాటరా! మాటికి స్మరుని పోట్లకి న్నాటికాసంగ నేటికినే. 86

వ. అని యూరడించి విరహాబ్ధిపనకారణంబులగు చంద్రా-
దులం బ్రార్థింపఁదలంచి వారి నుద్దేశించి. 87

ఉ. చంద్రా! నిశాసతీంద్రా! రుచిసాంద్రా! విశుద్ధసుధారసైక ని-
ష్యంద్రా! సువృద్ధినేంద్రా! ధృతచారుమునీంద్రా! విశాలచంద్రికా
రుంద్రా! నిశాధవుం గని సరోరుహలోచన యుంచు వేడి యీ
చంద్రు నిభాస్యకింత దురుసా పరుసా మరుసాటి నేపఁగనే. 88

ఉ. మారా! రమాకుమారా! సుషమా సుకుమారా! విలోమ గమాని నే
మార మనోవిహార! మధుపాధిప తల్పరివారసార! శృం
గారరసప్రచార! సవికారత నే సతి మోద దీశరా
సారము సారె సారె ధృతి సారము చారగ నేలు నాయమా! 89

ఉ. కేళివనాంతరాళ పరిశీలన శాలి గళ స్వధూళికా
కేళి సుమాళి వేళన వికీర్ణ సు. సౌరభ పాళిచేతఁ మరు
న్మాళి వాళా వాళిం గరుణ మానిన తట్టి. కరాళి తేజివ
యల్పాళి దుపాళి ద్రాఁతి జవశాలి విరాళిని గాంచె తరశ్! 90

ఉ. చైత్ర! పికాది సత్ర! సుమసౌరభ మిత్ర! వసంత రమ్యతా
(పాత్ర! వి) టీవిటప్రకర పాలన చిత్ర! విచిత్ర సౌరభ
చ్ఛత్ర! మ. హీజ దైన్య పరిజైత్ర పవిత్ర మహా నేత్ర! నీ కృపా
పాత్రను జేసి యుల్లలన పాల్వార వేల్పారయుంపు (జూడు) రిలా! 91

వ. అని యమ్మధుర వాక్యం జూచి యెయుక్క పంకజాక్షియిట్లనియె. 92
కం. నానావిధయుక్తులచే
నానాంతకు నిన్నుఁ గూర్చు నానావిధ గ
న్యానామ యుత్వము సేయుదు
నా . . . . . యోగల నానాటి . . . 93

కం. రావమ్మ! నిన్ను జూచకనే
రావమ్మ . . . . మటను నిరా—
రావమ్మ దినా మరు మెయిమ
రావమ్మగు చింత సేయు రాకమ్మి కతానే. 94
కం. భావజుఁడు మనసు పట్టిన
బావా యనె మధువు వేదన్ను పోసఁగఁగ బతికేనె
గోవిల యనుకంపించెఁగ
దా వారంయవ్వు నాతి దైవ మను కూలంచెనే. 95

సీ. అప్రమేయంబగు వనాంత ప్రవరుల్లో వేరు
భ్రమరమ్మను కోకిలమ్మ పరగె నమ్మా!
యూళు కాధిక వసంతోవృద్ధులఁ బలుకరిం-
చిన శుభవార్తల చెలఁగె నమ్మా!
పిలచి నమ్మికగ నంబిక శక్తిఁ బ్రార్థింప
మనకు మేలొప్పు కిచ్చి మనిచెనమ్మా!
చాల నీటను దెబ్బ శకునంబులరయు నే
నడకకు సరిపోవ నడచె నమ్మా!
గీ. వేగిరమున్న మము జైతక నీ వేగిరమ్ము
వేగిరమ్మగ ననివేరు వేగిరమ్ము
విచ్చి రివి యెల్ల నీ యాత్మ నిచ్చగించి
పదవె పదవె గృహ విలాస భవనమునకు. 96.

వ. అట్లు బలి జడిం బడు గుత్తె నడుగు తాటి చేడియల
నడుగులకు నడుగని సిరిమడిం దడబడచు చెడి-
దంపు టడిదమ్ముల విడిదికి గడగడ వడఁకు
(ఇకఁడ కొంత గ్రంథపాతము కన్పట్టెడిని.)

నరల పౌరల కెరల మెయిటనిడు.. బాలక మెట్ట కేలకు
పాదపాద రాజసదనంబునకుఁ జనిదమని ప్రేశచు సఖీ-
జనంబుల పార్థనా పానంపు న్యాంబున నగాచరదైన్యంబుం
దరల జుఁదలంచి. 97

కం. లేచి మఱి లేచి నెచ్చెలిఁ
జూచి మోముఁ జూచి పట్టు సూచిత వేగం
దాచి తను ద్రోచి నట్లయి
రాచిగురుంబోఁడి పైచి రాదుగఁ జూచెనే. 98

మ. ఎలమిన్ స్వేచ్ఛగఁ జెకుఱులంటుగతి సందిమ్మైన కన్నెట్టిలోఁ
బలుపై మున్నను త్రావ చూపు కరణిం బట్టైన నిట్టూర్పులోఁ
నెలనవ్వెడు దమంచు సందడిలు చకిరునే పొచ్చుపై పెచ్చులోఁ
జెలఁగే రాస విలాస వాసమున కుం జేరెనే సఖుత లోతుగానే. 99

కం. ॥ అన నాలించి పక్షి
జ్జన నాలుకఁ దాత్మ మిగుల సమ్మదము గద
ఘ్నాన నామునిఁ గని వినిరాతి
విన నామది వలతు నవ అవిధ మెటులన్నన్. 100

॥ఛత్రబంధము॥

శా. మాన్యారాధ్య నవేంద్ర నీలతనుభా ముద్రేదలా సుక్రమా
ధన్యోఘ త్రిజ కంధిరాజ తరి మంధ్యా కృష్ణ నైక ప్రదా
జన్యావధ్య భటాధ్య వందిత భుజాక్రాంత లాకావిక్రమా
మాన్య స్తోమ కగంధ హారి జగత్ మాసాధ దాం తాత్ర మా! 101

కం. భూమివిమానీ తావిభ్రమ
కామి బృందావనైక గామి క్రీడా
గామి జీమూత నిభ
శ్యామ శవసామి వేంకటాద్రి స్వామి! 102

ముద్రమా పరిముద్రితాత్మ సముద్రజా మృదంగ రాధిపా
భద్రదంతిప భద్రదా నిరుపద్రవామృత దాంతకా
ఛిద్రవర్జిత చంద్ర సాత్త్వ రుచిత్రవైక మునీశ్వరా
నిద్రితాతి వినిద్ర శేషఫణీంద్ర వృద్ధ సుఖాంతకా! 103.

॥గద్యము॥

॥ ఇది శ్రీ వేంకటేశ్వర వరప్రసాదపాత్ర చరిత్ర అప్పలా-
చార్య సూత్ర పవిత్ర వీరరాఘవపౌత్ర వెంకటార్యమిత్రపుత్ర
విచిత్రకవితాభినీత నానావిధావధాన లాఘవ శ్రీ చింతల-
పల్లి వీరరాఘవకవి ప్రణీతంబైన మధురవాణీవిలాసం
బను మహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము ॥

॥చతుర్థాశ్వాసము॥

కం. శ్రీధరణీధర సజలా
భోధర భూధరణి భృత్సముద్ధర దాతరా
ధాధర మాధుర్య దయా
సాధు రమా ధుర్య శేష సద్గతి వర్యా! 1

సీ. అవధరింపు ఘనుండు వైయాసికుండు
నెఱిఁ బరీక్షిన్మహీక్షిన్మణిం గుఱించి
రాదరంబునఁ బలెఁ దాయ్యవిలాస-
హాసమునఁ జేరి వరమొగ్గి గాసి పడక, 2

కం. కూడిన దగ వేడినసెగ
వాడినమొగ మలరుపాన్పుపై నొఱగి చెలుల్
వేఁడఁగఁ జెదరాఁడఁగ బదా
లాడఁగ నెద నులికి కలికి యూఁదలఁగ నంతన్ 3.

శా. బాలం బద్మముఖిన్ భ్రమించి మరుఁడా బాలన్ విరిం గోల...
పాలం బాయఁగఁ జేసె నెంతయధిక పాపవ్యంజనం బంజనం
జాతే యుంచు సుమిత్రఁ దాట లదభిఖ్యాన్ భ్రాంతి దిక్పంక్తి దం
తాళ్ళిన్నూకుల పుష్పనాయుననిమం దస్త్రాద్రి చెరా జనెన్ 4

మ. వరవేదత్రయమూర్తియై శుచి సువృత్త ప్రౌఢి సన్మార్గత
త్పరవృత్తిం ద్విజచక్రమాన్యుఁ డగుచుం బ్రాభాకరాఖ్యానవై
ఖరి రాశిం జియను భ్రాంతి దారుణి దెసం గైకొన సద్వృత్తి యు
స్థిర కాంతి సము తిన వత్సాటఁగన నల్తిం గ్రుంకె భానుం డాగిన్. 5

మ. అల వేళాఖ్యనిరూపమా కుండు ఘటికాయంత్రంబు నస్తాచల
స్థి ఆ సంధించిన నంబురాశి యను పాత్రంబందు సంపూర్తిచే
దళమై మున్గెడి రాగిగిన్నె యన మార్తాండుండు గ్రుంకె న్నభో
వలయంబుం తాన రవంబులట్లు దెసలం బర్వెన్ విహంగార్భటుల్. 6.

చం. సమయంబు పు ధాతు వాది భువి శైలము లచ్చియుఁ జైఁడి సేయ న
ర్యముఁడను గంధ లోహరస మున్ బ్రపు మూస నమర్చి యుంశులా
భమున నెదిర్చి నగ్ని నను బద్ధ విధం గ్రియఁ దప్పి యుర్విపై
యుమరిన యట్లు పొల్చె జరరాతప సాంద్ర నరేంద్రశృంగములు. 7

మ. సమంత్రోపాదిత మంత్రసిద్ధుఁ డపరాశాకాంతకై దివ్యర
త్నము నాకర్షణ విద్యచేత నాసఁగనే రావించినట్లరుణబిం
బము గ్రుంకెన్ ఆదాని దెచ్చిన సభా వర్ణాంతమార్ఘశక్తి క
న్నము గాఁ జూపిన మాంసరాసులన విన్యాసించె సంధ్యారుచుల్. 8.

మ. తపనస్యందన నేమి ఘట్టన సముద్యద్ధి స్ఫులింగాళిచే
నపరాద్రిన్ దిప గుంఫించు దావశిఖిభ్రాంతిన్ సంజ రంజిల్లెఁ ద
ద్విపులార్చిర్ల్వత వేణువుల్ జిలిగి యముత్సంబుత్తలంబుట్లన
ట్లపు డిచ్చ నవతార లొప్పె ఘన ధూమవ్యూహ బాలంబు లట్లం తటన్. 9.

మ. తిమిరశ్యామ నిశాచర సంవృత నిశాదేవ్యన్నమయాభ్యావమయ
భమునేరంగ తలంబున న్నరసదిక్పాలాభముఖ్యస్థితిన్
దమినిల్పం బదరించు తాపు తెరంబో నా సంజ రంజిల్లెఁ ద
త్రముఖప్రాంజలిచల్లినట్ల నవతారా వారమొప్పెన్ దివిన్. 10.

ఉ. అల్లన నన్నఁ జేరఁ బగలై పరశక్తికి నాసచేసి నే
వల్లభుఁ డంచుఁ బద్మిని యుపాంత తద్విరహార్తయై
యుల్లము తెంపు తోవి షపు టుండలు మ్రింగె ననంగ దోచె నౌ
నొల్లక నిల్చు భృంగముల నూని ముడింగిన పంకజావళుల్. 11

చం. చెలువుఁడు వచ్చు వేళ గంధ సేయుచు దిక్పరిచారికల్ నిశా
లలన కలంకరించు నెడ లాలత నీలసరోజపాళికల్
వలనగు జాజు పాపసిఁడి వన్నియ నేఁడఁగి లాన్చిన
ట్లలవడి రంజిలెన్ బ్రతి గృహంబున దీపశిఖావయూఖములే. 12

ఉ. విన్నను విరహేశ పరివేతమతివాస . . . .
. . . . సబాహుదండుఁడై
యున్నను వేని చెల్వమున నంగుగఁ బూనిన నిండు జల్లికౌ
నన్నగతిం దమంబు వింతదంతర మబ్బె 13

సీ. . . . . సఖున్ఁ దగుశౌరి
తివిరి యూహాంయునే యవతరించె
నతివిశదాత్మఁడౌ నభవుఁడే తద్వర్త
నంబున కైక కంఠ్యంబుఁ బూనె
నధిక తేజాంశ . . . .
. . . . తిరుగఁ జూచ్చె
శుభ్రాంశు విస్ఫూర్తి శాళిభల్లశరాంవు
డెదదేని చెన్నెగా నదవు గానిమె

తే. ధామ నిధియను రవియు నేతాద్య . . .
లక్ష్మణమని లోకు తెన్న నిల్లక్ష్మివృత్తి
గావించె తిమిరంబు గుమురు త్రైకావురు మిగిలె
. . . . 14

సీ. ష్రైతజాతని పద్మ నీతంబలమి బల . . . .
. . . . . బల్వఁగ నోరుకావి
వెంబడి పోవు . . . .
దప్పైన నెవ్వగ నివ్వటిల్ల
అదరిపూఁ బాదలలో మెదల తువెన్నదరాద
కదవదర్షైతు ఖేదము . . . .

. . . . చు
విరుల యువరులప్పై బూదల నారులు

గీ. కాతుకు కాలనెల్ల కలయుంగ వెదకు వెదకు
బాల యుతీనించు పలవించుఁ బరితపించు
కతన . . . . .
కవకవలఁ గ్రుంగి యెముకల జక్కువ కృశాంగి. 15

సీ. పతి బింబరూప దంభప్రాణ సాంయుక
పాపణార్థ కృతంబు పాపములను
అపహాష్ణు సాంధ్య రాగాభ్యుద్ధమ త్రింయు
వినిరెణాజి తాగ్ని ప్రవేశములను
. . . . కుంభాంతర
బద్ధవల్లి కంఠపాశములను
. . . . .
. . . .

గీ. ప్రియవిరహిత ధూతవేదనభేరు వసుచుఁ
దమువుఁ దారతరించు ననువునఁ దన . . .
. . . . . ము గాక
కాక నెరఁ జెంది యెముకల జక్కువ వెలంది. 16.

సీ. వేళా భధాన శుండాలాధిపతి తాస్త
నాళ్ళ పమధ . . .
. . . . . త్రింయూ మాప్రసారితో
ధ్వాన్తాగ్ర ముక్తా వితాన మునఁగ

వ్యోమవనీరుహ స్తోమాభా కాభ్రాంత
. . రనాట్యో . . .
. . . . ఖ . .
నక్షత్రావికీర్ణ తారాజాల్యకముల-

సీ. సంగ. చూగదాంది కొంచుమూ . .
. . . . . దవర
పటల కాస్త్రనికొల లాపక్వవిశద . . .
ఫలసుఖస్సాళి తారకామోళి గనరా! 17

కం. తిమిరమును మేఘు . . . .
. . . . . . చువములన దారత
సమయావిభవ మేఘుండంబర
సముచిత ముక్తాఫ తౌఘ సరణిం దనరున్ 18

గీ. చంద్రికా . . . . .
నవసరసమ్మల నవ్యోన్న ములందికాటగ
బూడుపు గుబ్బతప్పైఁ గుప్పపోసినట్టి
గంధ్రవాడి యున తాంతి తెల్ప గాన నంతోన్. 19

మ. తిమిరాళి విషపంక్తి పో మధు మందముక్తిగ సంధ్యాయున్ అపూర్ణత
యున్నమృతంబుం గాని శైవ ద్వీ. స్వధిప గర్భాంత . . . నముంచెసి పో
గమింపుం జొచ్చిన వజ్ర వస్త్రరుచినాఁ గన్పట్టె దా దెబ్బ తా
క్షమయాతండు గ్రహించు తత్రలలో మీ నాఁడో చెఁ చంద్రుండు తా గనే. 20

మ. ద్రవితాణ్ ధఃప్రవలాన్ చతాచపధికుల్ గ్రోలన్ స్వభావ్యమృత్పు సా
లహితం బాసి శిరాంబు వర్షిత్పుస్వతి వే లాజ్యోత్స్న తద్భవనా
వహాసింతు ప్రసవంబుతై తగు సుధుపాత్రంబు రాకేందు వే
ల్పవిహా వర్ణంపు పిడారమంతెన్ నది శీలం బంతెన్ దక్షస్వమున 21

గీ. సమంచు శౌరి చకోర నిర్భరుల కెలమి
చంద్రికామృత మిడి పాతాటికెదురు
తిమిర దనుజాళిపైఁ బంపు దివ్య చక్ర
మనఁగఁ జంద్రుఁడు వెర్షసె యల్లంత మిడిసె 22

గీ. అందమికి దివ్యసుందరి బృంద మచట
వెండి గొటసుల పటికంపు గిండి గమిచి
పాలమున్నీట నమృతమ్ముఁ బైకి చేది
కాన్కగతిఁ జంద్రుఁ డంత(టు) మినస్త పాలికే. 23

చం. కొలను పురింప కొర హంతకుల దమిఁ జీకటి దున్న వె
న్నెల పయురూఁగా బలికి నించిన పుల్లపు ముద్దలోయనన్
బాలుచు పరాగ సమ్మిత సముద్భ దళుల్ మరి వాని సందు తా
వుల పవి వారి చెల్వఁ గని పొల్చు తదన్విత కైరవావళుల్. 24

సీ. చార్వాకము తాఁ జెందు శరాములంచు పొందు
గారామున నలందుఁ గప్పురం(బు)
మదనుండు ప్రజరింపు మది నిండుటకు నింపు
పాదినుండు మంత్రంపు భూ . . .
శృంగారములు విరాడి గంగానదిని జేరఁ
బాంగారు క్షీర సముద్రము హావెబు

ఆసారసారసనం దా సేవము దాసి యను-
ల్లాసించు భూషావిలాస మదుముదము!

గీ. యనఁ జూడుపు, గొండపైనండ గాని ప్రచండ
మయి కమలజాండ మను భాండ మలమి గండ
భారిత కుమారదఘండములదండ మనయు ఖండ
మగుచు శేషెండ దగు నొండ జగము నిండ 25

వ. ఇట్లు మెహాంఘు తమోఘారిత కార్శ్య ప్రపంచాపావ తారిక
లగు చకోరికల తుది కోరికలను దారికల సు చారికల
చిన్నెల కలఁగు వెన్నెల తెరకు న్నెలవగు వెన్నెల చాగి
వెల్లికి వెల్లితి చెడి మల్లడిగాను నల్లము దాఁ ల్లంటి సంటె
వెల్లగిల పల్లటిల్లు తల్లడంబులతో నాల్లంబాయి పల్లవా
ధర యుల్లన బాబల్లింగనం గాని. 26

గీ. ఓషధీశుఁడు శతభిషగ్న్యతుఁడు కాక
వికృతి యెఱుఁగు నటంచు నే విశ్వసింప
నీ కరస్పర్శమున వెచ్చ నిచ్చయంయెన్
నమృతకరుఁడవే! మృతికారి వంబుజారి! 27

సీ. ఉదధి మధ్యమున నభ్యుదయంబు నొందుట
నెఱిఁ గళంకాప్తి నిపుర గానుట
నాది, నిలింపుల కా[ధా?]ర మగుట తె-
జమునఁ దారాళికి సన్నవిడుట

శంకరుమతాళి నలంకరించుట సద్గ-
దామముల వికాస మణంచి యుంట
నల విరోహులఁ జెల్లు టాదిత్యకులనాథ-
గురుదార కాంక్ష చే సిరిఁ దూలఁగుట

గీ. సకలసౌరసవన వినాశనము సేయు
టంతరము రావణునకు నీ కింత గల్గ
దైనఁ గమలారి నీ బారి నమరవైరి
మించి యుబలల బలిమి భ్రమించ వెఱచు. 28

మ. దివి జాహార విధాయివౌట పురవిద్విట్ మౌళి ప్రవైయుంటయును
రవికిం గాంతి నొసంగఁ బుచ్చుకొన సంరంభించుట న్నిట్టను
ద్భవమై యుంటఁ గరాచి యయునే సహాజమై దావాగ్ని చందంబునన్
యుమతే వశ్యమునఁ జెల్ల నిన్నుదలుపా! యుత్కంఠా! నక్తంచరా! 29

గీ. పాముగాముల దెస చెడి పాలమంటి
కులము పలుచన చేసి వైంకళలనేదు
నమత నొందించు శిగామి వౌట నేదు
రాకపోకల తమమెత్తురా! మృగాంక! 30

(ఇక్కడ కొంత గ్రంథపాతము గలదు.)

కం. అని యనితర శక్య వ్యథఁ
గని కనికర మెడలి తూర్పు [యమా?] గవియుచుఁ బైఁ జా
యున్న యెనయుమా సూనశరు, నం
గన కనరునఁ బిలిచి పలికెఁ గనఁ గనఁ గినుకన్ 31

గీ. మధుకర గుణమ్ము మధుర ధర్మమ్ము మధువు
లోలుకు నాటమ్ము గలనీవె యమ్రునిపాటి
నకటా! చెఱుపఁగ మానవేటి మదన!
యువల యువసాథల దురదృష్ట మేమొ కాని. 32

సీ. ఒంటిని (టి?) మంట నిప్పంట గంటెద మన్నఁ
దాంటి కన్నంటనె యెటుంటి నావు
ఏటి నేటికి సాటి గెటగాంచెద మన్న
నేట సాంతమ్మంది నెగడి నావు
విషము ప్రయోగించి విదళించెద మటన్న
విషము తానౌచున కుర్ఘవించి నావు
ఏపద్ధతిని రూపు మాప నాలెద మన్న
నా రూపమే కాని యులరి నావు

గీ. తనుఁ గలుచు వాని గెలుచు హితమ్ము శిరి
మనుదు మని నిన్ను మృత్యువే మనదు గాని
తిరుగు బుట్టెద మమ్మేష తిరుగుదాప
చేటి వధ నీకు మెయినచూప నిక్కుచూపు! 33.

కం. ఒక సతిఁ గెరలించిన పా-
తకముకుఁ బాలైతాంత బాధ తగిలతి వింకనే
సకల సతీ బాధావిధి
యకటా! యేమిం సకగ్గ మంతెప్పదో! మదనా! 34

కం. తిలాగతి మరుభూషణా
తిలాగతి ధృతి యెఱుసర్చి హేలావతి దా
నేలాదళ జాలావిల
జాలానిల మెసపి కినిసి పడెనెం గినుకనే 35.

సీ. లతకానలకుఁ జాపలత నించు టాటాటు
పుట్టించు కామ్మలఁ బాండు బాటు
భూమి మంతయు ధూళిఁ బుచ్చిన యుక్రాటి
సృష్టికి రాయని చెడగెడి...
విషము గ్రంగెడి సాటి విందైన కాంతేఁడు
ఘనుల విసర్జించు కామితేఁడు
తూరని చాటెల్ల దూరు నసాకారి
మంటలు పుట్టించు మాటకారి

గీ. యనుచు జగములు వడఁకంగ నందతికిని
సుబ్బసంబైన నీ బాము కొంప తేమ
ఉచితమా! యిటుల నీకు మాయనురు గాంట
ఘనజపానామా! మృగవాహా! గంధవాహా! 36.

.. అంతర్లాపి ..

చం. యమదిశ నాశ్రయించి భుజగాధిపు కోరల తూట్లు దూరి యెఱు
ప్పమి చనరాని చోట్లఁ జనఁ జారి కృశానుని గూడి మంటలం
దెమ లచి లోకముల్ వడఁకి ధీకాను ఘాతుఁడ నీకు వాతభా
వము పడి కాళిఁ జేయుచు నఘాసనఁ గట్టెఁ బురా! ప్రభంజనా! 37

కం. అని వనరుహ వనరుహాళీ-
చన . . . . భూపాలరాగ సముత్సవులౌ
చెనఁ గాని చింతిల నంతనే
జనులకు భూపాలరాగ సమయం బైనన్. 38
అంత.

మ. మును రత్నాకరుఁ డందనంత మణి సంభూతత్వముం బొంది చెం
దిన మత్సంతతి యుత్తరోత్తర సమృద్ధిం ద్రాసముం జెందదం-
చును జింతామణికి న్నతి త్వరగఁ దా సూచింప నందుండి భ
గ్గున జీవన్మణి యెయ్యెండు నికరానన దీ గుంభుజ్ఞ తాళెం దివిన్. 39.

మ. కళ చూపన్ క్షయ వృద్ధులౌనె సమతం గాలేక చంద్రుండు కా
ష్ఠల నిల్వం గని యుష్ట మానసగనె సందాలంబు తి కాల సం
కలనోత్సాహిగ పారతాపున కళా ప్రాది కాలస్థితుల ?
దెలియంజెన్నెనె త్రిశుద్ధి కన్గతి నిజాత్మం సుకృత స్పృశనముల్. 40.

ఉ. రాజిల రాజు క్రుంగిన సరాజకమైన భ్రమించి దిక్ప్రజల్
పైఁ జనుదెంచు నయ్యనుని పోరు భవ వార్త ప్రభాత దూత లేఁ
గా జెటుపెట్టు ఘోష మనఁ గప్పి ద్విజార్భటులు అందరంచునిం
దా జగి ఖండశర్కరలు నాఁదసు తెల్పయి దీపమాలికల్. 41

చం. సమయము సంధి వరుం డపర శైల తటంబున నిల్చి యుం శుభం
జము నేడి చిప్ప లారు కాని చయాస్పద గాలపు వేట విస్మయు ?
ద్రుమమున నా నశ్వ నంకమును దౌళము గాలము క్రుంగి లావిరా
న ముడి గివచ్చు మచ్చ మెయింపు నాళెప చంద్రుఁడు జారె నప్పమున్. 42

శా. సంగంబారఁ గరంగి నింగి కంయి వేదట్రం బొంగి శేవెల్లత
జ్జ్యోంగారామ్రిఁ జెలంగి యుయ్యాలత నిస్తేజసుఁ డై క్రుంగియు
ష్ణాంగిం గ్రుంగెఁ బరాభూత సాధికింతెం నప్పద్మారి తత్ర్యోయస్నై
సంగీతించు విరుల్ పిరుల్ దెరలు స్తోత్రై తాసెఁ దాసారుచుల్. 43.

మ. నగసాంభూతి నిధింతుండు వెన్నెలదంత తైకే సేసి చంద్రుండు వ
స్థగితుండైన కళంక ధీవరుఁడు ప్రత్యగ్రాంత తీరంబుగా
చన తా జాలమువం శురశ్మి ఫలగణ్ భాలాంతర గ్రస్త వ
త్సనగణంబెల్ల గ్రహించె నా ... యున వెసం బాఱెందివిం దారకల్. 44

చం. పొలయుల గంటు గంటరుల జాదుల జొదుల గూర్పు నేర్పు నే
చెలువలఁ బ్రాము కాముకుల చెమ్మల నమ్మల బాపు దాపునై
మెలపుల గూరు నాళులకు మేలగు వజ్రవలంతి వింతదై
పలపల గ్రమ్మె నమ్మిక పొంతుఁ గఁ జెయుఁ బ్రభాత వాతముల్. 45

మ. బహుచక్రా వనతల నభ్యుదితుడై పద్మాప్తుఁ డిట్లేగా
వహిత స్వాంతల మధ్య వర్తి హారికిన్ వాసోర్థమై నిల్చ న
య్యహా లోకాహితు వేగ మమ్మందమునఁ దెల్పి తూర్పు మిచ్చందదు
ద్వహిత స్థాతి గురు ఝరు ఝరుల సాత చ్ఛాద్య కోచ్చల్ దగన్. 46.

చం. పరపుల రాజు విద్రవము సంధిలటల్లని పేర్! యిదేమి దు
ష్కరమని కన్నె మామయుగతి కల్వలు వెల్లి నయం తలాన బం
ధుర గతి లోకబాంధవుఁడి నుండుదయించుట గాంచి వేలములన్
పొవి వహించు టాచు! యున నఁగ విప్ప గుటాల్పు గు నప్పచౌకముల్. 47

చం. అలజలజాసనప్రభుఁడు మంయ్యుల మెల్లను వేరదప్పుఁడు
త్రాఁ అమల కాకాంతకావిర్భజదాబ్జ పుత్రభాతపు రాబు పంపునన్
నెలవుల వేరఁ తెర్పఁ బంప నించిన కుంభటికాంతి నరుఁడ
వ్వల నుదయించెఁ గాలవిభు వహ్నికు సౌనె అబ్జాగటంబునన్ 48

మ. హిమమనేనే మనిమసంగుహాయ సరసీ హేలావతీ భామ చి
త్రమగా నయ్యనుమైత్రాలఁ గంతుక వినోదం బూనుచున్ సజ్జహా
స్రముల్ండై కొను నెలవు న్రుపుల నిద్దాబంతులన్ నాగదున్
భ్రమయించె న్సమదున్నమద్గతి ద్విరేఖాంబులే సరోజంబులన్. 49.

కం. విక్రమసాహసకృతపృథు
విక్రమకాసనుఁడు వేగవేగఁగ నేత్రిన్
విక్రమసింహారతుండై
విక్రమకాంతుండ్రుఁ డర్హవిధి దెల్పి ధృతిన్. 50.

సీ. గురునీతి నహితోభీతి పరిఘాతి యుగుహేతి
తనచేతికసురీతిఁ దగవునీతి.
చలమాది బహువేది చలమ్రాది నంచునాది
యమవిశోది యుసత్రైత్రాది యుగవినోది
గమితాస్తబుధుతెస్త్వఁగఁ బ్రసన్న విభవాస్త
తులగస్త వెరవున్న దారలమిస్త
ఘనతిలఁ జనుశీల సమశీల సుఖపాల
నయులాలఁ గను తాలసముల మూల

గీ. మనుచుఁ జతురాననుఁ లసూన వినుతి పూన
మలసి తనుంతూన పొలుచిన మహిమ నూన
నేఱసి భరవాన నవాన్మవేంద్రుఁ దాన-
యుపు మాజారానఁ గాటైనయుంతలౌన. 51

కం. అల కలకంఠి వెసంజా-
యుల కలకంఠిని నాదలవన్నరు మరుమా
యుల కలఁక చెంది చేకొను నల
కలకత దెల్పుదింత కధిపతి యుంతనే. 52

ఉ. ఎక్కడిందుంజనంబు తగు తెక్కడ మండలనాభవర్యుఁడా
నెక్కడ కాంచుటెక్కడ మహోద్ఘతమైకను గాస్త్రయుంతలో
నక్కడ పుట్టు టెక్కడ! యుమా! తనపట్టికి నిట్టి భాగ్యముల్
దక్కుట దిక్కుటంచె మరుదక్కుట లాక్కట మాక్కుటత గరుల్ 53.

వ. అని వితర్కించి. 54

మ. అటఁ దుల్లాంకంతుకాన్ విశాఖతదిశం దంచోదనే నెట్టురా
నతిదూరస్థితి చెల్మ సంశయమునా నర్యంబుబో వారిభ్ర
త్రితికంఠా మధుభూమియోళ వారిరుక్మింధూయుదైవంబనే
గతి సంబంధము గాకమానునే! యువెూఘుష్లాకికిన్మాటికిన్. 55

సీ. బహుమమఖాంగమ మార్గపాళి సంధాతంతా
ధాత ఎవెంతరముస, దాత గాదె!

ఒరులు అత పురుషోత్తమాభిఖ్య నెసఁగు శ్రీ
మంతుండు మనమహామహము గాదె!
ఒరుల జగద్బాంధవాఖ్య వింబు నిమండు
వరుసఁ దమ్ములఁ గూర్చువాఁడు గాదె!
ఔ! భళిరే! రాము లని సత్ప్రజాత మెచ్చ
ననువాఁడు రాము మాంతున్న గాదె!

గీ. పలుకుసిరి శ్రాంతు తమిఁ జెందు పటిమ వేళ
అందఱికి బంధుఁ డట గాన నితని బుద్ధి
మంతు శ్రీమంతు విక్రమ వంతు రూప
వంతు మన సంతునకు కాంతు వహా విధింతు. 56.

సీ. సరసాప్తి సాక్షును సంబంధమూని మా
వంశజాతులకెల్ల వన్నె సేంత
వెస నాగరాంభోధి విచ్ఛిన్నంబు గఱపి మా
తరము వారికి సిరుల్ తిరము సేయ
గరిమ నా సాహస్ర కర సమాగతిని మా
ఒరాలాన్కనములు ముఖ్యములు సేయు
నలరు నా ఋషుం సానుబంధము సమా-
మాన సంబుల వేడ్క మానఁ జేయు

గీ. నేరుపరి రెప్పఁ డిందులో నేరుపఱచి
కార్యమి కులించి పరులోను గని ప్రకాశ
మగుచుఁ బాత్రరు దేర్పనట్లనువు సేయు
భావి భవ్యాత్మఁ దెలుపుఁడు! భావి భవులు. 57

చం. సరసుర సజ్ఞ జ్ఞాననిధి సామ సమాన సమాన సద్గుణా
కరు కరుణాకరాధిపతి కాసదృశుని సదృశాతిసత్ప్రియా
పరు పరుష భ్రాంతి తరుఖు పాప్తములం జతురాస్యుఁ బోల నే
ర్పరిఁ బరికించి పంపఁదగు భావవిధిజ్ఞుని రాయబారమున్ 58

మ. అవసం సజ్జన శంస నీయము లని రంజ్యా! బంధు భావంబుఁ దె
ల్పను భావం బెఱుఁగు విద్ధిం దెలుపు భావజ్ఞుల్ విధిజ్ఞుల్ త్రియా
జ్ఞనుతి యుద్వేఁగ బంపఁ గార్యమొకటన్ సాకర్యమున్ జేయుఁగాఁ
గనరా! మేలనరా! హితంబె కానరా! కల్యాణ సంధాతలై. 59.

గీ. అనిన నిననిభ విగ్రహమ్ము నట్టి మమ్ము
నరసి రసికాగ్రణి నిజాప్త సరసి జాత
ములరఁ గలరవమునఁ బేర్చు నలరసమ్ము
లాలక మొలకల గాని వేడ్కఁ గులకరింప. 60.

కం. భావజ్ఞా! ఒరుసు భావ విభా
భావాదుల రసము స్థాయి భావముఁ గను స
ద్భావన భావజ్ఞ నము
భావమునుం దెలుపుటు చిత భావము నీకున్. 61

కం. విధిదర్శిత కర్మదశా
విధి రెల్లను బాయు నక్రి విధియుంపఁగఁ బాత
విధింకరుకుదు గావున నే
వ్విధి నీకార్యమున కేవె విధివి విధిజ్ఞా! 62

సీ. తాలుదాల్తు రాకపోకలఁ దెల్పి తమి గాంచి
దర్శనమ్మున సమ్మతమ్ము నించి
సరసవాదమున సఖ్యపు వేంతమి ప్రహించి
మరి మదంతము బహుమాన మెంచి
ఉరుల చిత్ర ఘటనల నపవిఘ్నత గణించి
సంజ్ఞచే భావంబు సంప్రహించి
సన్మార్గమునను నక్షత్రరీతి గుణించి
ఉరుధిక మల్పమగుగాఁగ పారణ మొప్పి

గీ. రాంతుబారంబు తన సంత రాంతుబార
మలంతు సేంతుక యారాజు చెలిమి నుభంతు-
కులము చెంగల్వకాలనట్లు మెలంతుఁ గనుఁడి
మంత్రులార! సుధీశౌరమంత్రులార! 63.

కం. తామరతంపర వారుస
వేమము విరాసంఘటించి మిత్రత్వమునే
స్త్రీమహిమ వెలంతుఁ జేంతుం-
తామికతాని సావిధిజ్ఞ! రసాభావజ్ఞా! 64

కం. అనిరుదిపిన వినంతు నంతూ
వనత ప్రణుత ప్రవీణా షణీతిం బ్రజ్ఞా
ఖనులని ఘనులని జనులన
మన మలరఁగ వేమము దరతి మార్గస్థులమై. 65

సీ. ఎంతకై రెంతకై రెంతల నిలుగఁ జేసి
పాపైన మాపైన వలను దాసి
పైసంబు పైసంబు పాసంబునకు వాల్చి
నెట్టుగా నెట్టుగా నెలవానచ్చి
చల్లఁగా పల్లగా సిల్ల నీ తటి నిల్చి
కన దుష్ఠంబున మలంగక తెరల్చి
రెములు దప్పు తెరు వప్పు దెలుఁగ తెన్నుఁగ వేటి
రేయు దాని రెందాఱంబ వాడి

గీ. తరుల గిరుల పురుల రభురుల దరిసి చెరసి
దేశ మపదేశనముగ దాటి తిరిగి యురిగి
మరిగి వచ్చితి మంత్రు ఖూమహానినేత్ర-
కటకతతరత్నకటక! వినా కటకమునకు. 66.

కం. విరెంతఁ గలఁగక సరసుల
రాటాఁడ మరు నిష్ఠ గాంచు రవిం మాంయు గలనే
రాంతుంచల భాగ్యము రా[illegible]
రా! రెంచఁ దరంచె! మెచ్చరా! రెమవైననే. 67

సీ. ఘనశౌర్య! వినాచర్య కథ తెన్న మాంతాత్మ
నే విన్న నటించుటర్హమన్న గాదే!
సత్ప్రజ్ఞ! నీ ప్రజ్ఞ చర్చించు మామమాల్
జూలాత్మ రెముకిరంత శాంతి గాదే!
సన్మిత్ర! నీ వక్త్ర సందర్శనమున మా
జీవనరాశి రసాత్మిల్లుఁ గాదే!

బుధసేవ్య! నీ దివ్యమాహాత్మ్యగణనావిధమా
కవిశేషవృత్తి సాధ్యంబు కాదె!

గీ. సరసు విశదాత్మ సతత భాసార విభవ
ధనపు విమల గన్య మాకాంత తాపమును పు
రత్రయంబును . . . తమస్త్ర ప్రాప్తిచయము న స
ద్గతి దుర్బలతయు విడుపరదె! దేవ. 68

మ. తమి బాధాసమతా ప్రసన్న హృదుతార్థ ప్రసక్తి మహాధుర్య సా
క్షమ్ము దారాత్మ గుణాలగరాపులకే తేమింబూస గూర్పం గతిన్
దమ వృత్తాంత మనంతరాయమగ నం తాం దెల్ప నవ్వేటి సం
భ్రమ భావాన్నతి నాలకించి పులకల్ పైనాత్మ చిత్తంబునన్. 69.

మ. ఘనభాగ్యాంబుతతి వింత శ్రీలనుమడింగా విన్న యాదిన్ని ధృత
గనుటల్ దివ్యమణీ సుధామలరుచుల్ గాంగాంట బెంతన్నవ
ర్ణనగంబుండుట కల్పవల్లికలుపో ల్లాకంతరంగామృత
క్రియ నామూలధనంబు లబ్బుటవలన్ గా యాసిరుల్ చేరుటల్. 70.

మ. అల పాలబ్ధ స్నాతపో విశేష ఫలమిట్లాసక్తి కల్పిపంతై
నలువం దించి యుపయాచితంబు యుపపన్నంబాటు సౌభాగ్యముల్
దలమే! యెన్న నఖండ మండల ధరాధ్యక్షత్వ మీవేల తాన్
దులదూగం బిరిదింపన్నదే! యమునుమెంతో పెద్దతో దాతాన్. 71

చం. వరమతి మీ హితంబు గలపంగను రాజసవృత్తి మించితిన్
సరసత మీ కతమ్ములనె సంగుడు చంద్రహితానువర్తినై

యురగుడు మీ కృతంబు ఘనవైభవ తుతు కంటియు వించెగాన మీ
కరయ మహాప్రతాపులకు నరగమే! కాదె! సుఖంపు చాందికల్ 137

చం. ఉరుతరకార్యసిద్ధి నలయ నాత్మపదాంబుజ భుంబానత్సి భూ
వరుహితమెంచి యుచ్చిత నవప్రమదాంకత నాప్పు మీదు బా
తురి పొగడన్ బుధార్థనకు దార్ఢ్య మరుద్వరుపట్టికిల్ తగున్
హరిహరి! రామరామ! శరణా! నరనాత్ర్యను కేమకాత్మ్య సముల్. 138.

కం. తెలియంగంటి కలువకంటులల
తెలిసంటుల పాలగంటి తెలియ్యని మనమా
తెలిసంటి సేయు సుఖమె
త్రెలియంగంటిని నీదు కరుణ ధృతి సోదరరాన్. 139.

సీ. పాంచాలనృపుఁడు దాఁ బాంచాల నరుఁడన్నఁ
గుల రూపములు వేఱె కాస రనెల!
విక్రమరాజు దా విక్రమ రాజన్నే
నిది పేరు పెంపు యూహింప నేల!
కృతవీర్య భూపతి దా కృతవీర్య భూపతినే
పొఱుభవోద్భవము వేర్పాటు లేల!
బహుభద్రకరుఁడు దా బహుభద్రకరుఁడనే
కలిమి బలిమి తారతమ్య మేల!

గీ. వర్ధమాన ప్రభా పూర్ణ వసతి మనకు
గానమాకు సబంధంబు గాన సంశ-
గీ. వర్ధమాన ప్రభా పూర్ణ వసతి దనరు

రాముం బు సుమంత్రుఁ డగు నిజ గుణంబు వలన 140.

„ జాంబవత్స్వైర బంధము„

ఉ. ఎన్నఁడు వేడు చూడఁ జను నెన్నఁడు వారికి విన్నవించుటల్
ఎన్నఁడు వేఁడు దారసిలు నెన్నఁడు లక్ష్మణు నిష్ణయించుటల్
ఎన్నఁడు వేడు కన్ననుట యెన్నఁడు సోఁదమిఁ గారి రమేటల్
ఎన్నఁడు వేడ ప్రేమ గను నెన్నఁడు పలుకఁగ విన్గ నెంత గదా 141

కం. తమకంబు ప్రమ్మిన సమయం
దమకంబు దయించు టరసి తన సాధ్యునను బ్రో
మిత్రమకంబు సాత్మ చతురత
తమకంబుధి దేర! సెలవు దయ సేయుఁ డనన్. 142

కం. జనకుని కత్తను కంపా
జనకుని కెఱిఁగించి రాముని సమ్మతి వారిన్
ఘనముగ ముజ్జన మార్
గనమును పానరించి రుండి సుగంధాంబరములే. 143

సీ. అధికపాపుల పద్మను లక్ష్యత ఖుండ-
శికముల చక్ర తతుల సాల్మికల కంక-
శాస్త్రపరము లానఁ గర్భ నాఘనుండు
సరసుఁడై తగు వారి కుత్సవ మొలర్ప. 144

సీ. భావ మోహాకులను నను భావ విదుల
వారి వెంబడిగాఁ జనువారిఁ జేసి

సత్పురి మంత్రాదులను జాల సత్కరించి
రామ భద్రము బుప్పలఁ దరలి పోవ సాబ్జ (పదపి) 145

వ. ఇట్లు తనివోక నను ఖాతుఁడై రామ భావజ్ఞ విధి బుధుల
భావ మోహాకుల నన్నన్న వినయపాప్రాప్త కాత్సైకుడై
తరలి పోఁదలంచి. 146

శా. పాంథుని వారి నపాబ్జ నవ్య జలవంపుగ్గాలాప్త పత్రిం దగుల్
పాంరుంబారా చాం బ్బరేఖ చాతక పిక పౌలస్త్య దగనే వారలన్
శ్రీరామో హితుమ పుణ్య పునర్భుతుల నా శ్రీమంత చిత్తంబునా
నాథుత్వంబుల సారథించి చని తంతం దాఁటి రమి విద్వటికిన్. 147

కం. అనఘాలంబి పతిస్త్రీ
జనపతి రామాత్మ విగుల సన్మదము గదల్
కాన నాశమునిఁ గని వినయుతి
విన సామది వలరు నవల విధ మొట్టు లనన్. 148

"పుష్పమాలికా బంధము మహాప్రస్థర„

శ్రీమన్నామ ప్రము సుద్ధాప్తి తహింత వితతక్షేమ ధీమత్ప్రమస్త
త్స్నామత్సామత్స్వమత్స్వప్నంము జయాదంముళాపరేశ స్పురద్ధి
క్స్నపూరాపూ సపూజాత్రిమ సుమహామ సంకేతతా తినతిలా
శామధ్నా మందమగ్న స్వపశ వశివరా శ్యాసదాసప్ర సన్నా

"గద్యము"

ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాదపాత్ర చరితార్థ వత్సలా
ంఛన సగోత్ర పవిత్ర వీరరాఘవ పౌత్ర వేంకటార్య పుత్ర
చిత్ర విచిత్ర కవితాభినేత నానావిధావధాన రాఘవ శ్రీ
చింతలపల్లి వీరరాఘవ కవి ప్రణీతంబైన మధురవాణీ
విలాసంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

"పంచమాశ్వాసము"

కం. శ్రీమద్దేవస్తోమా
స్థామ క్షామ ప్రకామ కలిత సమంఘనా
ధామా శ్యామా స్థేమా
క్షేమప్రద నామ శేషగిరివర ధామా! 1

తే. అవధరింపుము సుమనుఁడు వైశంపాయనుండు
దెలిపె పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం గుతూహలి
యాదరంబునఁ బలికె సంయమివర్య రరిని
రాక తడవు నిట్లు మది నిల్వరాక తమిని. 2

ఉ. ధీవరు లేల వైళమి(టు) ద్రిమ్మరి క్రమ్మర రాక నిల్చిరో
శోభనగ వారలాతుగనఁ జాలమి నిట్టిటు ద్రొక్కిరుచూచిరో
కేలు విధిఁ దద్గుణ ప్రకృతు లెన్నియు జాలము చిక్కుచూపెనో
కేవల మప్రయత్నమునఁ గ్రిత్త వెలార్చుట కెంతతెల్పిరో! 3.

సీ. ఘుంఘుంకారధీజాల వెల్లి నెమ్మది నింత
మేటైన శకునంబు తెలతగాఁదె!
యహా సాంతమున కళ్ళావై పట్టు సేయుంగ
ధీవరు లటకు నేతెంచ నేల!
వచ్చ ధీవరు లెన్నఁబడి శతమాతతతి
సంబు శాస్త్రినిఁ గూర్చుమనఁగ నేల!
యహా కూర్చు మను నంబుశాస్త్రి పైదెరలి నా
మానసాంతర మింపు మాన నేల!

తే. యబ్బురముగాన యుట్టి ఘుంకాళి బలము
శకున బలమును సుముహూర్త ప్రశస్తి బలము
నంబుశాస్త్రి విభా బలంబంత దెలియను
నతని నతను భవ్యంతు ననన్య మతిని. 4

సీ. ఆవిరాన లాంచన యుంబనం బాడువేళ
చూపు వేడుకలతిఁ జూచె నాకార్య!
యహా కల్పప్రపదాశతంసము మున్నె
తలఁపు వేడుకలతిఁ దలఁచె నాకార్య!
యుండజయాన యుయాంయుతివదా సంతలో
మదిని వేడుకలతిఁ జాదిని నాకార్య!
యహా మాయులాడి మంత్రావేశమున నేము
పలుకు వేడుకలతిఁ బలికె నాకార్య!

తే. లేక మరు వేళ వగలఁ గల్పించు మరుని
మిత్రభేదంబా! యనుచుఁ గ్రమ్మనయవస్థ

నాత్మ వీక్షించు ధ్యానించు నలవు గాంచుఁ
బలుపరించుఁ దపించు భక్త పాలుఁ డపుడు, 5.

ఉ. శ్రీల వెసంగి తీనె ధరణిఁ జేకొని యొంటి నేక దుర్లభముల్
తీలవెలంగఁ బెట్టి తెఱలించితి మానధనంబు గాని యా
బాలిక దీనులన్ దీనతను పలుకఁ గతించె యిఁ జెప్పఁ బన్నవ
త్కాల పరీక్ష నీవి తులకింపఁగ నా కగఁడౌ నాకౌఁయు నన్. 6.

సీ. ఫలకంబు చేఁబూని ప్రతిమల దిద్దఁడు
పొంచాలికావి తత్ప్రతిభ గనిరొ
వింత చిత్రరు మార్వ్వ వింత చూపఁగఁ జాలఁడు
చిత్రరేఖా భూతి చెలువ (మిగిలె) గనిరొ
ప్రియుల చమత్క్రియా శ్రీలు బ్బరింపఁడు
మధుర వాక్ప్రింతు విధులు గనిరొ
కడలేని భ్రాంతి నిలుపఁడు తని తమి గాంచు
వర్థమాన స్థితి పలను గనిరొ

గీ. నేమి కృతి! యేమి వికృతి! యదేమి ప్రకృతి!
యేమి యాకృతి! యని జను తెన్న నృపతి
మార తీక్ష్ణంబు ముద మొదల మాని యెనయు
మార తీక్ష్ణంబు ముద మొదల మాని యెనయు. 7

వ. ఇవ్విధంబున. కం॥ భావభవ శౌర్యుఁ డున్నెడ
భావభవ స్ఫురదిషు ప్రభావ భవనస
ద్భావ భ[illegible]వు కాయిత ప్రతి
భావభవ స్నేయిది వల్చి రచిగిన మంత్రుల్. 8.

కం. అరుదెంచిన వారలఁ గని
యరుదెంది నంతంబు తొలఁగ నాప్తుల వేఁడన్
మరిగిన వేడుక నటఁ దా
మరిగిన కతఁ దెల్పఁ దొడఁగి రంతంతుఁ బలిమినే. 9.

ఉ. వారి మనంబు నిలుపఁడు వారి సమంచిత కీర్తి వైఖరుల
వారిశు భావుకాలతము వారి రసస్ఫురదైక తలలన్
వారి మృదూక్తి తేటయును వారి ముఖాన్స్నదు తెన్న శక్యమే
వారికి నేదు వాహినికి వర్తనకుందగు నెన్ని భంగులన్. 10

ఉ. ఓ మారశౌర్య! యేమను చున్నా మారసామర సంభ్రమం బదే
మో! మారిసాక్షి దెల్పఁదరమో! మారిముఖ్య లతైనయు దదయున్
మో మారిలంగ బారినిజమో! మారిణాక్షి తలంపు తేకది
జ్ఞా మారు తెట్టులంచు మది మోమారరంప నటింప వేఁడఁగన్. 11

కం. భావజ్ఞుఁడు దెల్ప మనా
భావంబు విధిజ్ఞు వలన వలనగు విధమున్
దా విని పతి యులరెను వి
రావిని మధుకరముఁ జాలెఁ దర్దంయు వేదన్. 12

మ. బుధులారా! కను గొంటిరా యతని నా భూమీంద్రుఁడున్ సత్కృపా
విధి మీ విస్మయ మాలకింపుచు మది న్వే! గప్తలం గాంచెనా!
ప్రథితానిర్వృత కాంతి సాధనల సంభావించెనా మన్మనా
విధ మెల్ల న్వివరించి విస్మయము గావించెం దలంచెం గదా! 13

వ. అని సభవిసంతుష్టమంబుల మనమ్ముఁ జూచి. 14

కం. ఓభావ! వినుము నా శ్రే
యోభావము గాఁగ వింతున్ మము భవదుత్ప్రులకున్
నాభావమ్మై వెలఁగి యటు-
నాభావస్యయుంత కంటె శుభ మెంతున్ దీఁకన్ 15

కం. నా భావము రంజిత న్వ
న్నా భావంబున నందనంబు నతనికి జలరు
న్నా భావ ధారునకు నవి-
నా భావ ప్రేమ నిత్య నమఁ బ్రహ్మ మెచ్చున్. 16.

సీ. ప్రభునింయుక్తి నసంత ప్రభావలక్ష్య
వీక్షణా మొనర్ప వచ్చినా రిటకుఁ గాన
ప్రభునింయుక్తి నసంత ప్రభావలక్ష్య
వీక్షణా మొనర్పు టది వినుకు విహిత మనుచు 17

కం. దైవజ్ఞుల ననితరపర
దైవజ్ఞులఁ జేరి పేరి తగు వేఁడుకతోన్
భావజ్ఞుల మీరలు ప్రతి
భావజ్ఞుల లక్ష్యమొకటి పరికింపుఁ డనన్. 18

సీ.. కలితపంచాంగుల గతి కరస్థము చేసి
కుసవాశ మొకటిచేఁ గాదవసి

రాభసత్ప్రవృత్తి రాశిగా నిర్మించి
మొప్పులన్ విషవాది నెరిగవించి
చిత్ర భావిత్రవతా ఖ్యాతి వింగడ మొనర్చి
జాతి భాషములు చెంచెతఁ దెల్చి
స్వామి సంగతి రీతి సౌమ్యదృష్టిఁ దలంచి
భావంబు శుభసంప్రాప్తి గాంచి

తే.. ప్రముఖవీక్షిత చంద్రతారకల బలము
గలిగి వెస్సాందు చెల తానే కన్నెంతరాల
కన్న కనుకాలమును గా కన్నకట్టి
గణిత వితరణ లక్ష్యవిఖ్యాతి గలదే! 19.

ఆ.వె. అది నబలంతరాత్మ సట సతిపై రెంట
నదిబలప్రధాన మరుడు గాన
దీప్తిఁ దెప్పఁ దేలు ధృతి మాన్య కన్యతో
యుక్త మిదితో శుభమమూర్త మనిన. 20

కం. ఆలక్ష్యము హితమతి వ్యద-
యహా లక్ష్యము గాఁగ నధిపుఁ డాద్యుల నదివే
లాయంబి వారి మికిగ్రలి
లా అంబి బహూకరించి లక్ష్మాంయుక్తిన్. 21

కం. మము గౌరవించి తగు ప్రే
మముగా సౌవర్ణకటక మణిభూషణముల్
సముదారత నిడి నిభవా-
సముదార శీలుండు శుభము సన్నిహితము నన్ 22.

కం. మది వేడుక భూవర! విరా
మదివే నిశ్చయము మొనర్చి మదిలోఁ గలనే
మ్మది వేగ వచ్చితిమి తే
మది వేలని రూపములుగ నమనంతు వెసఁగనే. 23.

మ. అనివార్యధ్వనికార్యవాక్చతురులై యంత బ్రాహ్మణోత్తముల
ల్లను వాదంబును వాదతంత్రములు భూపాలశ్రేష్ఠ ఋతంబునే
వినితానం బనితానురాగమున భూవిప్రులు మోహించి య
ట్లనుచు వారి జ్ఞానభరిత వేదముల మనోహరమ్మున మనోజ్ఞతనే. 24

మ. ఘనులారా! విభుఁ జూచి యెంతయు సరసులై తేల్ బ్రాహ్మణుల్ శం
ద్రాదిభారంబు వహింపఁ బల్కితిరి కన్యాదానసేవాఖ్యమౌ
లను నందున్నంగద! బంధుజాతులు ముదంబానంద గాంభీర్యముం
దనరై రెన్నొఁకరె! మీకుఁ గల్గెఁగద! సత్కారంబు లన్నిటనే. 25

మ. నిజమూర్తులెల్లరిని నిర్వికారరూపులన్ నిల్పి పర్యంకంబుటల్
బుధు
శుభుమా! కార్యము రూఢమా యెరిఁగి యంతే వివాహంబు వే
ల్పుజలంబు గద! సర్వము స్వర్గకాంక్ష సంబోధింపఁడే
ప్రజలెల్లను శుభకార్యోత్సవము తత్ప్రారంభమై యందమునే. 26.

వ. అంత 27

సీ. పందిరి గుంజల పందిరి గ్లాని చించి
తోరణమ్ముల వేడ్కఁ దోరణించి

చేరువిళ్ళను సిరుల చేరువిళ్ళను పెంచి
తలుపు శృంగారంపు తలుపు నించి
తోరణములుఁ గస్తూరి మొగిల్ కట్టి
గములమణిపుష్పముల రంగవల్లు పెట్టి
కప్పురంపు జాజి కప్పు రమ్య మొనర్చి
నూతనవస్తువుల నిర్మించి

తే. కాల్పదంబుల విల్లు కాల్పదంబు వుట్టించి
వాడల వింత జవాజి చేసి
తోపలసును గార తోపలవన(భూవ) బూసి
పగడల బనిపొందు పరఁగఁ జేసి
పంచవందిళ్ళను పచ్చపందము గట్టి
జగతి గట్టుల మీఁద జగతి గట్టి
చిత్తరువుచికల చిత్తరు కాన చేసి
వింత మెరుపుల వెలువింత చూపి

తే. సకల సంభార సమృద్ధి సమితి నిల్పు
పట్టణమలంకరించి చూపట్టఁ జేసి
విపిధి శృంగారమున గను బట్టుగ దీపించె
జైర బాటించె దిక్కుల భేరితాళ్ళ. 28

వ. అంతఁ దత్పురంధ్రులు సైరంధ్రులై నీరంధ్ర శుభక్రియా-
రంభ సంభ్రమంబున 29.

సీ. తను గాల్వఁ బరపుతోదను వాడిన ముఖాషక
మెరుగు వాఁ డుండాళ్లు మెరుగు వాడు

ఎట్టి విద్యలకు లోన్ నిపుణు జూపెడు పెద్ద-
కడుపు వాఁ డాపద గడుపు వాఁడు
వెలయు సప్తతత్త్వ విధి జూపు పసిగాచిఁ
దాన్ జావాఁ డంపు మూలఁ దాన్ జావాఁడు
బ్రహ్మచర్యము దెల్ప పాఁప జన్నిదపు బ
త్మెఁడుఁ గువాఁడె లత్ప వెుడుఁ గువాఁడు

గీ. యతఁడె యున విద్యమ్ముల నెల్ల నేర్పఱంప
నిది జంతుస్తంభ మనురీతి నేకదంత
విధిని జూపట్టు కవితేజు విద్యుద్రాజు
వేడుక భజించి నెమ్మది వేడుకలర. 30

చం. పలవగు పుష్పమంజరుల బంగరు తేఁగెలు మృత్స్వపుష్పరుల్
వెలంతు పుసుంగు తావు లత వెన్నెలకుప్పలు పాతె రాంతుభూ
గులు వగు నవ్విలాసినుల కొట్టమునందటు పట్టి ధాన్యముల్
సొలసి సుపాలు పాడుచును సుంకులు నించరి మించి కమ్మలన. 31

కం. దేవాహ్వన మాఖిల భూ
దేవాహ్వనమునఁ జేసె ధృతి గ్రామములన్
దేవతలఁ గాల్చి తమ కుల
దేవత నెకొల్చి బాధుల దీవన లానఁగనే. 32

సీ. అనతేంద్రు మతింయుంచి యరూంతర్యమునఁ గల్గి
స్నేహంబు దెల కుబ్బఁ జేసె ననఁగ

వేదశాస్త్ర తాళ్లంటి విరహపొందిమ పెల్ల
పుట్టిమి పుష్పఁగఁ దలపోసి కనఁగ
నామహాత్మ్యపమున కానందరసవార్ధి
నించి వైనాలలాడించి కనఁగఁ
దనమహార్థసిద్ధి యెవనకుటు కనుఁగాక
మొదవి పైనిండారఁ జూదివికనఁగఁ

గీ. బంకజాక్షికిఁ జెలువ సంపంగి నాసె
యరుంటి గంధపు టటుకల యాలఁది తేట
నీటఁ బాలార్చి జిలుగు పన్నీరుల గట్టి
ప్రౌఢి శృంగార మొనరింపఁ బూని రప్పుడు. 33

మ. ముదితల్ వేడుక నప్పుధూటి నుడుట న్ముత్యాలచేర్చుక్కగా
ట్టుడు మంగుం దలకొంతి చెంది తగు నంశ్యాస్పందు తాఁ జేరికిన
గదింతునే రావిరాశి వృష్టింతుండు ద్విజసంఘుంబు నిక తానుంజెలల్
గుదిగొంజీకటి యుంట నిల్చి కన సిగ్గునే 34

వజ్రపు

చం. వనితకు నెత్తెలల్ సిగను శేకది బిళ్లఁ జేర్చినం
గనగను వేణికాతమము కైవడిఁ జెంపెన గాన్న చంద్రుఁ జా
ట్టున నవుఁ గాదె! తామసుల పొందు బలిందాకు పెన్క దాగువా
రినెపమున్ కళంక మడరించుఁ గదా! యని యెంచఁదే కదా! 35

మ. అలవేణీ ఘనరి పక్ష్మతి గ్రహా మూర్తిం బింక శ్రింగ్ రొంతనే
గలుగం జూచింతు శేగ్రసించి వెడలం గ్రాంతుంగఁ దద్రుక్తగా
రలు ప్రేలందగు చంద్రసూర్యుల గతిన్ రాణించు ముత్యాలపం
జులు కమ్మల్ నును కెంపు జంపులలరన్ జూపట్టె నయ్యింతికిన్. 36

కం. ముంగురులు చిరుతల వేడుక
సంగం గట్టించి చెకుఱపలుకం దుద శ్రీ
లం గర . . . . .
రంగగు చెలి పూబంతి బాగడ రవణాము సతికిన్. 37

కం ఘన మగు గండద్వితయము
బను గజగండములు నతుము నతి ముదమున నను
జ్జిన మిడి ముత్తెం బన నా
ప్పున ముకుఱన ముత్తెంయుంపు ముంగర సతికిన్. 38

మ. రమణీ కంఠమునం దనేకమణి హారంబుల్ చెలుల్ మెప్పున
ప్పమున తొం దంబు గడెంబు లందల ప్రతిబ్బాంతాళతం బుర్వలౌ
సముగా సొప్పున హస్త బాహాంశు చెలులన్ సంశ్లేషమున్ జేయుచున్
సమరేతం బెనగొంగ నన్ని శరముల్ సంధించె గంతుం డనన్. 39

శా. కాంతారత్నము బాహు దీప్తికి సరిం గావచ్చి పోరాడి యు
క్రాంత ప్పక్షితి తేమి లోనయుండుటన్ సౌదామినీ వల్లులా
ద్యంత స్థానములందు జూడిఱ కాపెనాంయు బ్బాహ్నికిం జాల్లైన
య్యుంజతత దండె కడెంబులుం గడిటుముల్ పొలాగతిం బాన్వి సన్. 40

చం. చెలువపు మెచ్చ పచ్చరవ చిలుఱ పజా చిరు గజ్జెతేసగం
చులచిగి యుండెటం బసిండి బాకుఱపు జిత్రము బిల్ల లంపులన్
వెలది ధరింప సొంపు వెడవిట్లు, నిక్కి తనెంయు వామనా
దుల బెరివట్టు క్రిందు పడ ద్రొక్కిన నావిభుడట్ల మేలనన్. 41

మ. పదవేళ్లం గలసొమ్ము లొల్ల జాగి కప్పట్టం దనుం బిల్లతె
న్నిది టం జెన్నగు నంచ్చనుండు గదియుం దేజంబు గల్గుంచు మం
చదనం బుమఱర మధ్య పాదముల నాంయుం జూచు బుల్లెంబుబ
ర్వదిటుమ్నె న్నిది సొగసు బాదములు గారల్ చెందు చెంపొందగావే 42

గీ. అతివ అటు లమ్మహాకృతి నలరఁజేయు
మధుర వాణికి లంకార విధులు దగిరెడు
నవని సెందు మహాకృతి నలరఁ జేయు
మధుర వాణి కలంకార విధులు దగవె। 43

కం. సకలాభరణములు విలా-
సకలాభరణముగ ధరించి . . . నియుటనా
యుకలాభరక్తి గమదా
ర్వ కలాభరణు సతి గిరి సారాధించెన్. 44

సీ. మహాభ్యత్సుతను గాని మాతంగి నేఁ గాను
కన్యకానికి పగల్ గ.. వనియుకు
సారసౌ గాని నేఁ గాళిని గాను నా
ప్రియుని వర్ధాంగికరింప నియుకు
మాళ్య నొ గాని కాత్యాయని గాను నా
విభునికి విషమైన విధము నియుకు
సతినొదు గాని నేఁ జండిని గాను నా
నాథుని తలఁ గప్పు దాప నియుకు. 45

గీ. మోసఁగ నెతల సద్గాత్రభాతి భువన
మోహన తంతు సుమాంగల్యమును నెవరికి
సంభవతఁ బ్రోవు నిట్లు భాగ్యమ్ము లిచ్చి
మమ్మఁ గనవమ్మ! కోలమ్మ! మనుపవమ్మ 45

వ. అని యిట్లు షోడశోపచారంబులఁ బూజించు నమ్మంత
నాసమయంబున, పచ్చిరి పెండ్లివారును మఱి వైవాధికులు 46.
తెలుప

ఉ. వచ్చిరి పెండ్లివారనుచు వైవధికుల్ దెలుప న్నమస్త భూ
భృత్ప్రముఖుల్ భజింప నమరేంద్రుఁ డెదుర్కొనె రాజశేఖరున్
రచ్చయి దేవతల్ విరుల రాల్పఁ జతుర్విధ వాద్య ఘోషముల్
మెచ్చగ ధింధిమిం ధిమిమి ధిమింధిమి ధింధిమి యంచు మ్రోయుచుఁగన్ 47

గీ. విడిదులు వసతులు పంచి విడిదిలోన్ విడియఁ బంచి
కొంత నడవడి వగలంత కంత నడపి
గమ్మమునఁ జూచి యుష్టవర్గం బొసంగి
కామరు మిగులంగ నా పెండ్లి కామరుఁ బిలచె 48

కం. తలంతుంటుగదు నీరాళ్లుఁగు
వలువలు ధరియింపఁ జేసి వరమణిభూషల్
తలకొనఁ జేయుం దని వని-
తలకొనరం జెలువ వారు తడలుని వేడ్కన్. 49

సీ. స్తనకటీ భారముల్ సరిబాయు దండియు
కరణి నాకెంత తేఁజోను వాంఛి
బాహువుల్ దోర్నాల బలవిశదృగతుల్
పోటి కన్నతిఁ గరద్వంతము జూనిపి
వలచు దేహస్నేహ వాసన . . . టంచు
నింతతి సంపంగి నా నిందు ఘటించి
యహస్పందు డిజుఁగి యుందమార నిట్టటు చేసె
నిరులనా నెరుల నట్టిటు దిమ్మల్చి

గీ. చెమట తడిసోత లటకల చెలువు చూప
హాస చంద్రిక నెరాట మాయుతమున
దరువులను మించు తారసన్ముక్తము పరగ.
సుముఖి శరసంటి హైమాంచు క్షోణిపతికి. 50

గీ. కలంచు నెరాట మొసరించి చెలువ అచ్చు
చెలువ వలువల చెలువుగా నలమానర్చి
మధురవాణి వరించు సన్మధురవాణి
వెలవడి ప్రజాధిపతి పేన నలవెం ననఁగ

గీ. భరమె! నాయంత వానికి ధరణిభార
మెంత లేదిది నుదురంటి నంత వేడు. (లేదు?)
చూడుఁడని తెల్ప కరణి నా సుభగు నాసలఁ
దెరవ అడ నొప్పఁ గస్తూరి తిలక మునుపు. 51

కం. తగటంచు మేలవేటా
స్రగు పాగ ధరింప నొప్పె నవనీపతి యరా
జగతీభరమున శేషుం
డగు నితఁడని పొగడు టుచిత మని తెల్పు గతిన్ 52

మ. పతిఫాలమ్మున మత్రింశుమ్ప శిబికా బంధంబు శోభిల్లె నా సో
మ్యత నీలక్ష్మ మను గ్రహంబగుట నత్యంబంచు దృష్టాంతము
స్మృతిఁ జూపంగ రాశిపాతిరుజూ తన్నక్షత్ర సంఘంబు శు
భ్రత దృగ్గోచరభావమెందానందు నా శశాంకుండంచు ప్రోక్షమున్ 53.

మ. గమకంబొప్ప హారువముంచి మత్రింశుమ్ప చొకట్లాంటు లుంధారుణీ
రమణీ వల్లభుఁ డందగింప నొప్పె రంజిల్లె సందేశ వప్రా
గ్గమునై ప్రేచుసిఁ బంప ద్విత్రిక చతుశ్చక్రంబుల... మంత్రముల్లై...?
త్రమునై వీనుల నిండి పికఁటి అ చెంత న్విల్చు చందంబునన్. 54

కం. మణిహారము లాభూవర
ఫణిహారుం డెద ధరింపఁ బరఁగె సుధీంద్రుల్
ప్రణుతింతు రనదు నిర్మల
గుణరత్నాకర సమాఖ్యకు నిదానము గాన్ 55

మ. కటివింగట్టి సహస్రభాను నెదుటం గైకొన్న దాన్ శక్తికై
యతుడింతకాలం బనఁ గాంచ నొంగదము లాపొప్పు బాహులందట్టు బ్
ల్లిడి మిత్రస్థితిఁ జిత్రభానుల గుటంబై ధూసరత్వంబు తే
ర్పడఁ గీలాగ్నిఁ దదంశునై కటిబామల్ వసుప్రాప్తి బొన్ త్రేవికినే. 56.

కం. నరనాథ వరీరంభము
వరియించు ధరిత్రి చుట్టు వలంకరాద్రింతు నాఁ
బరఁగు కటివృత్త మాణికగా
విరచిత రశనా గుణంబు విభుండు ధరింపన్. 57

కం. ఈ తల నిజాకృతి నా
నాలంకృతు లాను సుకృతి నాంతు కవృత్తిన్
లాలిత సువర్ణవేదిని
మాళీఁ జతుర్ఘద్రుపీఠి కాంకితుఁ జేయున్. 58

మ. అమరన్ వతాక్రి కరంగ వల్లి విరళం బొాటన్ శుచివ్యాప్తి పా
ర్ణము మాస్తిగ్ధ ప్రంయమున్ జతుర్థకలిత దంతస్తంభముం బ్రొత్తలు
ప్రమదాప్తిప్రథమంబునై స్వరిభకుంభస్థాన మోనా శుభ
క్రమమై వాహిక వేదిఁ బొత్తె విభుఁడుం గల్యాణ పీఠస్థుఁడున్. 59

ఉ. అంతటఁ గాంత కాంతకర కాంతరమాంత నిరంతరాంబువుల్
వింతగ గుమ్మరింప నలవిక్రమకాంతిఁ దదంఘ్రియుగ్మ మ
త్యంతము భక్తితోఁ గడిగెఁ దజ్జల దివ్యధురీణ సక్తిమ
త్వంత తి సూక్షవిల్సు గుణసాగరు లన్నతిఁ గాంచురక్షతిన్. 60.

ఉ. తానరవు వేడఁ గన్నకను దాకాని వచ్చిరి దివసారతుల్
పౌరుల మంగళా...... శుభవ్రతులన్ ధవళంపు పాటలన్
భేరులు తమ్మటంబు లతిభీమ చతుర్విధ వాద్యఘోషముల్
భోరున గాసంగ నిక్షరలఁ బుణ్యసతుల్ విరిబాలు చల్లఁగన్. 61

కం. తెలిపట్టు సతలినప్పుడు
దొరపట్టికిఁ జెలువ చెలువు దొరసెను కంటే!
తెలిపట్టిన బట్టలపై
మెఱుగు బట్టె రవింబి చూడ నాలపైన గతిన్. 62

మ. సుముహూర్తం బదింతునే పురోహితవచ స్సూర్తి స్వధూ వర్యులన్
దమరస్యాస్య నిరీక్ష జేర గుడముల్ దాపించు టొప్పుం జెప్పు నే
రమణుం డీ పతి సాధనం బొరులకున్ రాదంచుఁ దారొండొరుల్
తమ పేర్లం దుదలక్షముద్దరలు సంధానించు చందంబునన్. 63.

కం. బొటులు స్వనామ గోత్రా
చ్చారణ పూర్వకముగాఁగఁ జదువఁగను తదా
దారిక వరకొల్లవ సం
తారకగా ధారవోసెఁ దాత్పర్యమతిన్. 64

ఆ.వె. తలముప్రేమఁ జెలికి నతఁడు నద్విజ తాపి
తాళి తాళి తాళి తాళిబొట్టు
గట్టెఁ గేళి వేళఁ గదియుమం చెడఁ గంటు
వెండు బిలిచి బొట్టు పెట్టె ననఁగ. 65

ఉ. అంగన రాజుపై నృపతి యంగనపై నిడు ముత్తియంపుఁ బ్రా
లంగము లందు నిండు టారపై యమిలెను గము నందు ముందు మై
సంగు గ నింపులొ నిమిడి యమాత్ర ముదౌషధ మాను నంత స
ర్వాంగము లందు దేలు రుకు సంగజ పత్రపు ముట్లలొ యనన్. 66.

సీ. ననమెునల దిక్కై శాణమెుపే రను చుఁ గ్రిందు-
గాఁ గ్రాకురగతి సప్త కల్ల ద్రొక్కి
యల శుచిత్వము వెంట నంటినా వహ్ని ప్ర
దక్షిణంబు చేసి పేఁ బ్రదక్షిణించి
మైత్రి నిదానించు మాడ్కి నెవ్వాడి నాత్మ-
కాంతలఁ బద సప్తకంబు నడచి
యూను కూర్మ్యప్తు దంయంబ ధ్రువంబు మా
కను తల ధ్రువవిలోకన మెునర్చి
తే. వృత్తి శాస్త్రంబు నల్పపు వెలిపు నింపక
ధవుని బటఁ బొందుమి సుశ్మైక దర్శనంబు
నాసఁగు మాకను భాతి శ్రుతుస్రక్తశక్తి
దంపతు లరుంధతిని గాంచి తగ భజించి. 67

మ. నవసాక్షుల్ మఖ సోమబింబముల గంధర్వ ధ్వనిం దాడిచి
ప్రేమ ఖడి పొర్చిని మంగళార్థులరు సాప్పెన సోమ గంధర్వ వ
హ్నులనే ముప్పురు దేవతల్ ప్రియుడ శ్రుతుస్రక్తి స్నిపాళించి యా
యన్వల సారాజున కప్పగించి వరమింద్యున్ జేరినారే! యనన్. 68

కం చదరుననుకట్న నడుమడిఁ
జదివించిరి సరసుఁ డెల్ల చతురత మెఱయన్
చదరుననుకట్న నడుమడిఁ
జడివించుట సరసులకును జతురత గాదే! 69.

కం. వారణము లొసగెం జారువి-
వారణములకు రథాశ్వములు గజాలు శ్రీలి
శరణము లఖిల విపత్పరి-
హారణము లగు వస్త్ర లతని కతి సంప్రీతిని. 70

వ. ధృతకాశ్మీర నుదార కుంతల సముత్స్వక్లాంచితం జారుభూ
షిత బాలనే జితకామరూపిణి, నవిచ్ఛి హర్మ్యప్ర కాంచి స్మరా
కృత కాంభోజ పదం దనాజు నిడు చకిఁతవే దేశము తగాఖ్య ద
క్షత నిష్టన మరిమునక్షదాతకుఁ దదంగ పాలంచు మీఁద జెల్లదే. 71

కం. శైలధరాకృత వీరస్వ్య
పాలురకుఁ దదాప్తులైన బాంధవులకు న
భ్యాలక బాలకకాంక్ష ని-
భాలక నప్పరాప్పుగింబి రకతరదీ పుట్టెనే. 72

కం. పాలిచ్చి పెంచితివి విశా
పా లతితివి యుంకఁ బుణ్యపాపము లనియా
బాల స్నానపుఁడీ నీళ్లం
బాల స్నాంచినను మీఁదె భారము సుంత! 73.

సీ. తామసపతకుఁడీ తన కాకపోకల
వలరింపుదురు గాని వరుబ్ధపాణి
నెఱఁ బాంధు నింపుకుఁడీ యమవక్ష పాతంబు
సరమిఁ బ్రాతురు గాని చక్రకటిని

వగలు బాటుకుఁడీ కృపం బ్రాండు పాటునఁ
జవి బాపుదురు గాని చంద్రముఖిని
గాసి సేంతుకుఁడీ సుఖస్థితి విహారి-
ణ్రు మఁ గాల్పుదురు గాని శరద వేణి
గీ. నల్లయిన మిమ్మ సరసు లౌ నంత్రు మీఁదు
చెలిమి దంటకుఁ జల్లని తెలివి మీకుఁ
గల్గ మీ కెంతొ వాఁపి ని గాంతురనుచు
నథిపుఁ డకర్లన్య నందఱి కప్పగించె. 74
వ. అంత. 75
కం. విందు లమర్చిరి వేలు చ
విం దులఁ దానించి మధుర విశదాన్నము శే
విందుల శమ్మని వినుల
విందులు గాఁ జదరు పలికి విందున్యపుఁ బ్రాతల. 76.

కం. తముఁ బిల్వ వివాహము సొం
తము గాఁ గని నృపతి యనుపఁ దరలి చనిరి వే
తమ తమ నెలవులకై యను-
త్తమ తమహో నాథులనే హి తమ తమ రరుగనే. 77

చం. అలఘు గతినే వివాహము సమాప్తత నిర్వధి నాచరించి యతా
ర్హులకు ననేక వస్త్రములు రాకలము లిచ్చి బహూకరించి వి
చ్చలవిడి విందు పున్నెమునుల సన్మణి భూషణా వస్త్ర వాహనా
దుల దులఁ దూగఁ జేసె వినతులే దగ నందఱి నాదరింపుచునే. 78.

గీ. వెలఁది పతివ్రతా మహాత్మ్యప్రవేశమంగ-
ళార్థ సామగ్రి సర్వంబు నమర్చి పఱచి
చిన్న పాపాయిన ముకురన్నఁ జోలఁ(బాడి) దివిచి
సదయమున్నై పతిఁ విశ్రమశాలి విభుఁడు. 79

కం. ఓ కొమ్మా! నీకు మిక్కిలి
మాకులపాటేల! మంచి ముత్తైల్ల ఘనం
బై కల్గె నింక నిక్కను
మా కుల జాతులకు నెల్ల మది ముదలేఁ గదా! 80

సీ. పొసఁగ మామను చతుర్థాజతఁ బూజింపుమి
ముసుగుమాళ్ళ నత్త కోడలిగ నడుపు
పెనిమిటి నెప్పుడుఁ జెప్పుడిగా నెంచు
పలుమాఱు మరిఁదిలన్ వెలఁది తీరుగు ?
మొసఁగంగ వదినెంము దేవర హితవ్యంచు
మిత్రులఁ గను మును మిక్కిలి గను
అలతాటి కోడలి నభిరతి నలరించు
మతిథుల దేవతలట్ల గాచు
గీ. మన్నిపముల విశారద ముసఁగఁ జెలఁగు
వెలఁదులకు మేలుబంతి నా వెలయువమ్మ!
తెలిపెదఁ గొలు పదార్థంబు తెంపువమ్మ!
మలసి ముక్కర మైఁబూని మధురవాణి! 81

వ. అని యనేక ప్రకారంబుల బుద్ధు లుపన్యసించి మంచిమాట

సంతసంబంతరానను బుజ్జగించి ప్రయాణంబు సేయుండి నని
చెప్పిన విని తదనంతరవృత్తాంతంబు చెప్ప మనుటయు 82

కం. అక్షంతు రక్షోదక్ష వి
దిక్షా రూక్షాక్ష బహు . . . క్షా కర సం
పెక్షా దాంతాక్షీ దాక
టాక్ష జగద్రక్ష వేంకటనగాధ్యక్షా! 83.

॥ భుజంగప్రయాతము ॥

భవాజాతిధామా! భవానీడ్య నామా!
భవాపద్విరామా! భవచ్ఛ్వాభిరామా!
భవాద్యంగధామా! భవాభావభూమా!
భవత్కీర్తి సోమా!

:: గద్యము:-

ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వర వరప్రసాదపాత్ర భారతాశ్వలాయన సూత్ర పవిత్ర వీరరాఘవ పౌత్ర వేంకటార్య పుత్ర • చిత్ర విచిత్ర కవితాభినీత నానావిధావధాన రాఘవ శ్రీ చింతలపల్లి వీరరాఘవకవి ప్రణీతంబైన మధురవాణీవిలాసం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము.

(అసంపూర్ణము.)

P.T.O.

౧ దీనికి మాతృకయగు కాగితపు ప్రతి యతి శిథిలమైనది. తప్పులు మెండు. ప్రత్యంతరము లేక సరిచూచుటఁ గాని చక్కఁ బడదు.

Copied by

T. Sreedhara Murty,

Telugu Pandit,

19-11-66.